

8898

9984

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ
ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

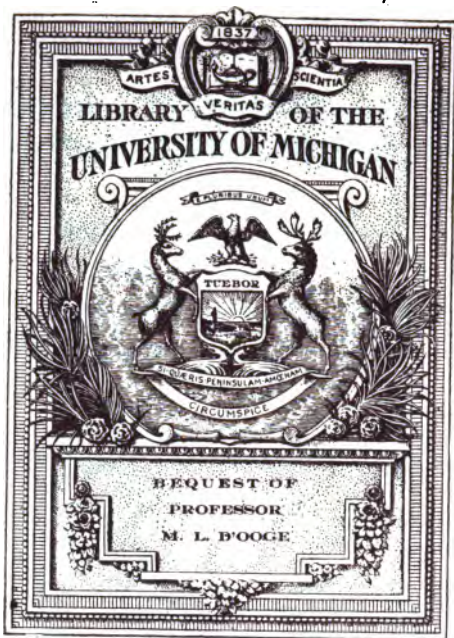
Η ΓΗ
ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ 3

ΜΑΡΤΙΟΣ 1900

ΣΥΛ

"Αρθρ
Σκοπος
μοσιεύσε
όνομα κ
"Αρθρ
μενον κ
νοσηφιά
"Αρθρ
έκλεγομ

των εταίρων, δρίξει την ύλην των βιβλιαρίων, φροντισουσα οπως η γλώσσα αυτών είναι ομαλή, δσον ενεστιν ομοιόμορφος, απέχουσα επίσης και της αρχαιούσης και της λεγομένης δημόδους.

"Αρθρον 6ον. Της εκδόσεως και διαδόσεως των δημοσιευμάτων του Συλλόγου επιμελείται το Συμβούλιον, μη επιτρεπομένης της δωρεάν υπό του Συλλόγου διανομής αυτών.

"Αρθρον 10ον. Οι Έταίροι, προτεινόμενοι υπό ενός των συμβούλων και γινόμενοι δεκτοί υπό του Συμβουλίου, συνεισφέρουσιν ετησίως ανά Δρ. 20, είτε εφάπαξ Δρ. 300. Λαμβάνουσι δε ανά εν αντίτυπον παντός δημοσιεύματος του Συλλόγου.

"Αρθρον 11ον. Αναγράφονται ως δωρηται οι καταβάλλοντες Δραχμάς τουλάχιστον εκατόν, είτε ως εισφοράν εις τον Σύλλογον, είτε προς αγοράν αντίτυπων εκ των δημοσιευμάτων αυτού επί σκοπώ δωρεάν διαδόσεως αυτών, ενεργουμένης υπό του Συλλόγου. Αναγράφονται δε ως ευεργέται οι καταβάλλοντες Δραχμάς τουλάχιστον εξακοσίας. Οι ευεργέται εισίν αυτοδικαίως έταίροι.

"Αρθρον 12ον. Ευεργέται δύνανται ν' ανακηρυχθώσιν υπό του Συμβουλίου οι και άλλως παρασχόντες μεγάλας υπηρεσίας τω Συλλόγω.

"Αρθρον 13ον. Συνέλευσις των εταίρων καλείται υπό του Προέδρου άπαξ μὲν του έτους εις τακτικήν συνεδριαν κατά μήνα Ιανουάριον, εκτάκτως δε όσάκις άποφασίση το Συμβούλιον.

"Αρθρον 16ον. Η σφραγίς του Συλλόγου φέρει εν κύκλω το όνομα του Συλλόγου, εν μέσφ δε άνοιχτόν βιβλίον.

». .
δη-
ν το

λεγό-
λειο-

ελών,
η και

Bequ st
M. E. De Ooge

Ἡ Ἐξῆς τοῦ Πύρου

Η ΓΗ

ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ

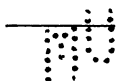

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1900

PA
5211
.5984
no. 3
bibli

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ
ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

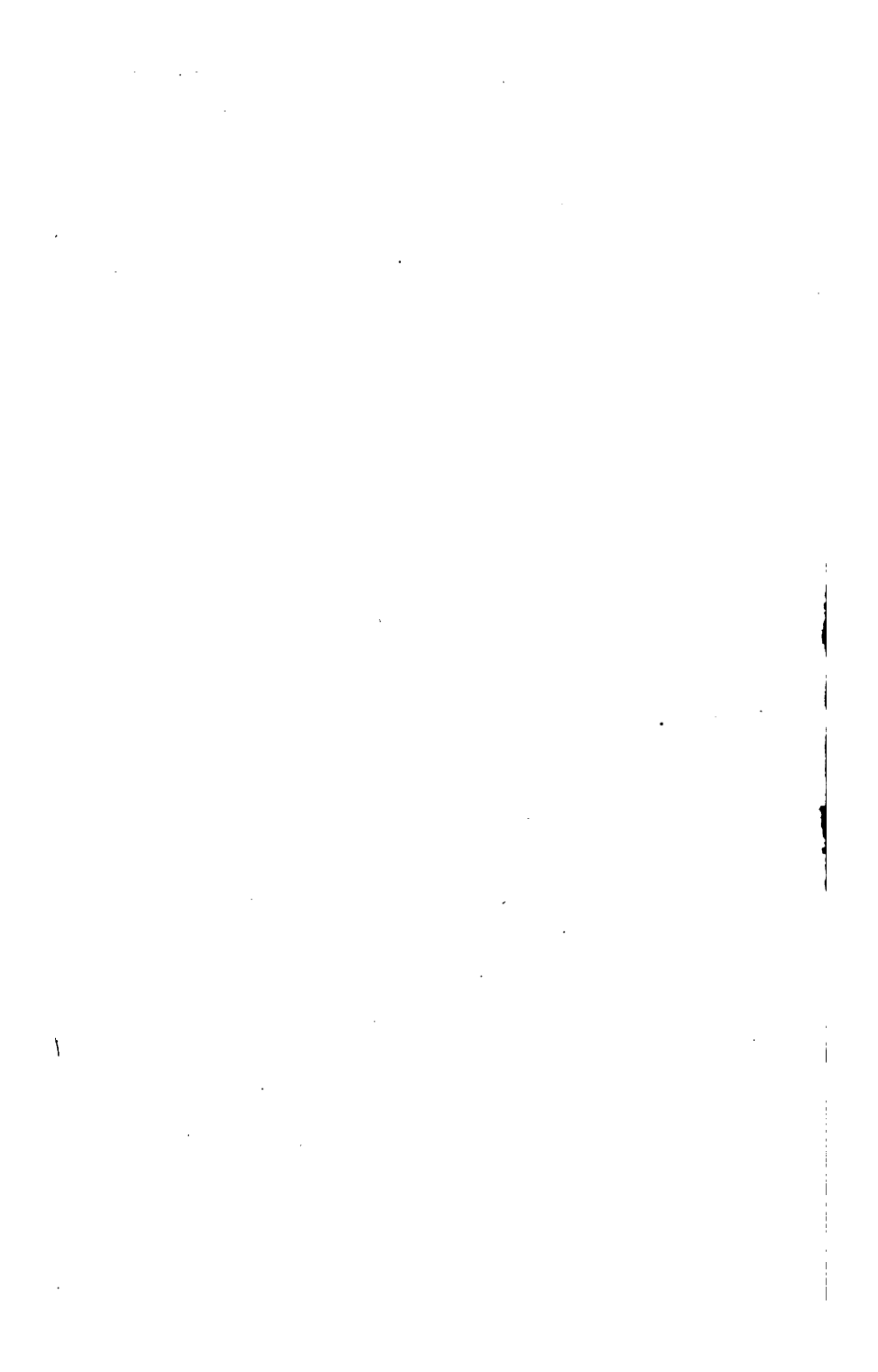

ΑΡΙΘ. 3. — ΜΑΡΤΙΟΣ 1900

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΓΓΛΕΣΗ-ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Γῆ τοῦ Πυρός ὀνομάζεται ἡ μεσημβρινωτέρα ἄκρη τῆς Ἀμερικῆς, ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ νήσους πολλάς, μεγάλας καὶ μικράς. Μία τῶν νήσων τούτων ὀνομάσθη Ναυαρίνον, πρὸς τιμὴν τῆς ὀμωνύμου ναυμαχίας. Πορθμοὶ στενοὶ χωρίζουν τὴν μίαν νῆσον ἀπὸ τὴν ἄλλην, μεταξύ δὲ τοῦ ὅλου συμπλέγματος καὶ τῆς νοτίας ἄκρας τῆς Ἀμερικανικῆς ἡπείρου εἶναι ὁ μέγας πορθμὸς, ὁ ὁποῖος ἐνώνει τοὺς δύο Ὀκεανούς, τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ τὸν Εἰρηρικόν. Εἰς τὸν πορθμὸν τοῦτον ἐδόθη τὸ ὄνομα τοῦ Μαγγελάνου, διότι ὁ Μαγγελᾶνος πρῶτος τὸν ἀνεκάλυψε, κατὰ τὸ ἔτος 1520 μ.Χ.

Ἡ ὀνομασία *Γῆ τοῦ Πυρός* καὶ αἱ λέξεις *γοτία* ἢ *μεσημβρινωτέρα* δίδουν, ἐκ πρώτης ὄψεως, τὴν ἰδέαν θερμότητος, ἐνῶ, ἐπ' ἐναντίας, ἡ ἄκρα ἐκείνη τῆς γῆς, κειμένη πλησιέστερον πάσης ἄλλης κατοικουμένης γῆς εἰς τὸν ἀνταρκτικὸν πόλον τῆς ὑδρογείου σφαίρας, ἔχει κλίμα ἀθλιώτατον. Ψυχὸς ἔριμὸν τὴν κατέχει κατὰ τοὺς περισσοτέρους μῆνας τοῦ ἔτους, καὶ οἱ κάτοικοί της εἶναι ὀλίγιστοι, σχετικῶς πρὸς τὴν μεγάλην ἕκτασιν τῆς χώρας. Ὁ ἀριθμὸς των δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστός· τινὲς τὸν ὑπολογίζουν εἰς περίπου ὀκτῶ χιλιά-

δας, ἄλλοι εἰς πολὺ ὀλιγωτέρους. Διαιροῦνται ὁμως εἰς φυλάς διαφόρους, καὶ λαλοῦν γλώσσας διαφόρους, εἶναι δὲ ὅλοι, ἀκόμη καὶ σήμερον, εἰς ἀγρίαν κατάστασιν.

Τὴν Γῆν τοῦ Πυρός ἐπεσκέφθη κατὰ τὰ ἔτη 1832 καὶ 1834 ὁ περιώνυμος Ἕλληνας φυσιοδίφης Δαρβίνος (Darwin). Νεώτατος τότε, εἶχε τὴν τύχην νὰ συμπεριληφθῆ εἰς ἀποστολὴν τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως πρὸς περίπλουν τῆς Γῆς, χάριν γεωγραφικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν παρατηρήσεων. Ὁ περίπλους ἐκεῖνος, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ἁγγλοῦ πλοίαρχου Φιτσορόη (Fitzroy), διήρκεσεν ἐξ ἔτη, ἀπὸ τοῦ 1831 μέχρι τοῦ 1836. Τὴν περιγραφὴν τῆς περιηγήσεως ἐξέδωκεν ὁ Δαρβίνος εἰς βιβλίον, τὸ ὁποῖον ἀνέδειξε τὴν ἰκανότητά καὶ τὴν πολυμάθειάν του, συγχρόνως δὲ καὶ ἀπθηνάτισε τὸν περίπλου τοῦ Μπίγλ. Τοῦτο ἦτο τὸ ὄνομα τοῦ πλοίου, ἡ δὲ λέξις (Beagle) σημαίνει εἶδος μικροῦ σκύλου λαγωνικοῦ. Τὸ ὄνομα τοῦτο ἐδόθη εἰς ἓνα τῶν πολλῶν ἐκεῖ πορθμῶν, πρὸς τιμὴν δὲ τοῦ συγγραφέως ἐδόθη καὶ τοῦ Δαρβίνου τὸ ὄνομα εἰς ἄλλον πορθμὸν, καθὼς καὶ εἰς ἓν τῶν βουνῶν τῆς Γῆς τοῦ Πυρός.

Τὸ σύγγραμμα τοῦ Δαρβίνου εἶναι ὀλόκληρον ἄξιον ἀναγνώσεως καὶ μελέτης, ἀλλὰ περιορίσθην εἰς τὴν μετὰφρασιν μόνου τοῦ κεφαλαίου ὅπου περιγράφει τὴν Γῆν τοῦ Πυρός. Ἐξ αὐτοῦ βλέπει τις τί εἶναι καὶ πῶς ζοῦν οἱ ἄγριοι ἄνθρωποι. Καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς γῆς ὑπάρχουν ἀκόμη ἄνθρωποι εἰς ἀγρίαν κατάστασιν, ἀλλ' οἱ κάτοικοι τῆς Γῆς τοῦ Πυρός θεωροῦνται ὡς

οἱ μᾶλλον ἀνεπίδεκτοι πολιτισμοῦ. Δὲν ἠλλαξαν ἀφ' ὅτου ἀνεκάλυψε τὴν χώραν τῶν ὀ Μαγελλάνος, καὶ οὔτε ἐπῆλθεν εἰς αὐτοὺς καμμία οὐσιώδης μεταβολὴ ἀφ' ὅτου τοὺς ἐπεσκέφθη ὁ Δαρβῖνος. Μάρτυρας τούτου ἔχομεν δύο Γάλλους ἐπιστήμονας, οἱ ὅποιοι περιηγήθησαν τὴν Γῆν τοῦ Πυρός κατὰ τὸ 1890, δηλαδὴ 56 ἔτη μετὰ τὸν Δαρβῖνον. Τὰ τῆς περιηγήσεως αὐτῶν ἀναφέρω ἐν συνόψει εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου, μετὰ τὴν μετάφρασιν τοῦ ἀποσπάσματος ἐκ τῆς περιηγήσεως τοῦ Δαρβῖνου.

Καὶ ὅμως ἡ Γῆ τοῦ Πυρός ἀνήκει σήμερον εἰς κράτη πολιτισμένα. Κατὰ τὸ 1881 ἡ Δημοκρατία τῆς Χιλῆς καὶ ἡ Ἀργεντινὴ Δημοκρατία ἤλθαν εἰς συμφωνίαν καὶ τὴν ἐμοιράσθησαν. Τὸ δυτικὸν μέρος ἀνήκει εἰς τὴν Χιλῆν, τὸ δὲ ἀνατολικὸν εἰς τὴν Ἀργεντινὴν. Τῆς τοιαύτης κυριαρχίας πρῶτον ἐκπολιτιστικὸν ἀποτέλεσμα ἦτο ἡ ἰδρυσις ποινικοῦ σωφρονιστηρίου, ὑπὸ τῆς Χιλῆς, ἐπὶ τῆς ἀρκτικῆς παραλίας τοῦ πορθμοῦ τοῦ Μαγελλάνου (Πούντα Ἀρένας, ἤτοι Ἀμμώδης ἄκρα), καὶ ἡ ἐγκατάστασις ἀποθήκης γαιανθράκων διὰ τὰ διερχόμενα ἀτμόπλοια. Αὐτὰ ὅμως δὲν συνετέλεσαν, ὡς φαίνεται, πολὺ εἰς τὴν ἐξημέρωσιν τῶν ἀγρίων. Ἀληθῶς καὶ ἄγγλοι ἱεραπόστολοι καὶ καθολικοὶ ἐπροσπάθησαν κατὰ καιροὺς νὰ τοὺς κατηχήσουν, ἀλλ' αἱ ἀπόπειραὶ τῶν δὲν ἐτελεσφόρησαν.

Εἰς τὴν στασιμότητα τῶν κατοίκων τῆς Γῆς τοῦ Πυρός συντελεῖ καὶ ἡ φύσις τῆς χώρας καὶ τὸ κλίμα τῆς. Ἐνόσφ δὲν παρουσιάζονται ἄλλαι ἀφορμαὶ διὰ

νά ἐλκύσουν ξένους ἀποίκους, θὰ ἐξακολουθῆ ἡ ἀπομόνωσις των καὶ δὲν θὰ μεταβληθῆ ἡ ἀγρία των καταστάσις. Ἄλλως, ἡ εἰσβολὴ ξένων ἀποίκων δὲν εἶχε ποτὲ μέχρι τοῦδε ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀνύψωσιν ἢ τὴν εὐτυχίαν τῶν ἰθαγενῶν. Σχεδὸν πάντοτε ὡς ἀποτέλεσμα ἐπῆλθεν ἡ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ταχεῖα ἐξολόθρευσις των. Αἰσθήματα φιλανθρωπίας δὲν ἦσαν τὰ κινήσαντα τὰ πολιτισμένα ἔθνη πρὸς ἀνακάλυψιν νέων Κόσμων, ἢ πρὸς κατάκτησιν χωρῶν ὑποδεεστέρων, εἴτε ὡς πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν, εἴτε ὡς πρὸς τὴν δύναμιν. Κυρία ἀφορμὴ τῶν τοιούτων κατακτήσεων ἡ ἀνακαλύψεων ἦτο πάντοτε ὁ πτόθος τοῦ κέρδους. Χάριν ἐμπορίου, χάριν κέρδους, οἱ θαλασσοπόροι ἐζήτησαν καὶ ἀνεκάλυψαν τὰ πρότερον ἄγνωστα.

Ἄλλ' ὅμως αἱ ἀνακαλύψεις καὶ αἱ κατακτήσεις των ἀπέβησαν πρὸς ὄφελος ἐν γένει τῆς ἀνθρωπότητος, ἐπέφεραν τὴν πρόοδον τῆς ἐπιστήμης, τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἐξάπλωσιν τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ κατώρθωσαν δύναμιν τὴν ἐπικοινωνίαν ὅλων τῶν κατοίκων τῆς ὑδρογείου σφαίρας.

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα αἱ γεωγραφικαὶ ἀνακαλύψεις ἦσαν δύσκολοι καὶ κατὰ συνέπειαν βραδεῖαι. Βῆμα πρὸς βῆμα ἐγίνετο ἡ πρόοδος τῶν ἀρχαίων πρὸς τὸ ἄγνωστον. Ἄλλὰ δι' αὐτοὺς ἦτο ἄγνωστον καὶ τῆς γῆς ἀκόμη τὸ σχῆμα. Προτοῦ συλλάβουν τὴν ἰδέαν καὶ τὴν τόλμην νὰ τὴν περιεργασθῶν ὀλόκληρον, ἔπρεπε νὰ μάθουν ὅτι ἡ γῆ ἦτο σφαῖρα, ἀποτελοῦσα μέρος τοῦ ἀπείρου συμπλέγματος τῶν οὐρανίων σωμάτων.

Εἰσαγωγή

Τοῦτο δὲν τὸ ἐγνώριζαν. Ἐνόμιζαν ὅτι τὴν γνω-
τότε γῆν περιέβαλλεν ὀλόγουρα ὁ ὠκεανός. Καί ἰ-
ὕπηρχεν ἡ ὑποψία ὅτι πέραν τοῦ ὠκεανοῦ ὑπῆ-
ἄγνωστος γῆ. Τὴν τοιαύτην ὑποψίαν ἐξέφρασε, με-
ἄλλων, καὶ ὁ Λουκιανός. Ἴδου πῶς ἀρχίζει τὴν
Ληθῆ ἱστορίαν του, ὅπου, πλάττων μύθους φαντα-
σεις, διηγεῖται ὅσα «οὔτε εἶδεν οὔτε ἔπαθεν»: «Ἐξῆ-
» λέγει, ἀπὸ τὰς Ἡρακλείους στήλας (δηλαδὴ ἡ-
πορθμὸν τῆς Γιβραλτάρης) καὶ ἔπλευσεν εἰς τὸν
» σπέριον Ὀκεανόν. Αἰτία δὲ καὶ σκοπὸς τοῦ ταξέ-
» του ἦσαν ἡ περιέργεια τῆς διανοίας του, ἡ ἐπι-
» του νὰ ἴδῃ νέα πράγματα καὶ ἡ πρόθεσις νὰ μά-
» νειναι τὸ τέλος τοῦ ὠκεανοῦ καὶ ποῖσι ἄνθρωπο
» τοικοῦν πέραν τοῦ ὠκεανοῦ τούτου».

Με τὰς ἰδίας περίπου λέξεις ἠδύνατο καὶ ὁ Κε-
βος ν' ἀρχίσῃ τὴν διήγησιν τῶν ἀνακαλύψεων το-
μόνην τὴν διαφορὰν, — διαφορὰν οὐσιώδη, — ὅτι
Κολόμβος καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ θαλασσοπόροι δὲν ἔκιν-
ἀπὸ μόνην τὴν περιέργειαν τοῦ μυθογράφου Λουκι-
ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ τὸν πύθον νὰ συντομεύσουν τὸν
μον πρὸς τὰς Ἰνδίας:

Τὸ ὄνομα τοῦτο, «*Ἰνδία*», εἰδίδετο, κατὰ τὰ
σαῖωνα ἰδίως, εἰς ἅλας τὰς ἀπεχούσας χώρας τῆς Ἰ-
πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς νότον. Καὶ τότε δέ,
καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους, τὸ ἐμπόριον μεταξὺ
Ἰνδιῶν καὶ τῆς Δύσεως ἐθεωρεῖτο καὶ ἦτο ἡ πηγή
παγκοσμίου πλοῦτου. Τὸ ἐμπόριον τοῦτο δὲν ἔφε-
εὐπορίαν εἰς μόνας τὰς χώρας ὅπου συνεκεντ

ἀλλ' ἔδιδε ζωὴν καὶ εἰς ἐκεῖνας τὰς χώρας ὀπόθεν ἐιήρ-
 χετο. Καθ' ὅσον ἤλλαζε δρόμον τὸ ἐμπόριον τῶν Ἰνδιῶν,
 ἐξέπιπτεν ἢ ἀνυψοῦτο καὶ ἡ ἐμπορικὴ ὑπεροχὴ τῶν
 τόπων ὀπόθεν ἀπεμακρύνετο ἢ ὅπου μετέβαινε. Πρὸ
 τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου οἱ Φοίνικες ἦσαν οἱ μεσῖται
 τοῦ ἐμπορίου τούτου, αἱ δὲ Ἀσιατικαὶ χῶραι διὰ τῶν
 ὀποίων ἐιήρχετο εἶχαν πλουτήση. Ὁ Μέγας Ἀλέ-
 ξανδρος ἤνοιξε νέαν διὰ θαλάσσης ὁδὸν ἀπὸ τὰς Ἰνδίας
 εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον καὶ ἐκείθεν διὰ τοῦ Εὐφρά-
 του εἰς Δαμασκόν. Ἄλλ' ἀπὸ τοῦ δευτέρου πρὸ Χ.
 αἰῶνος μέχρι τοῦ τρίτου μετὰ Χ., ἡ ἐπικράτησις τῶν
 Πάρθων ἔφραξε τὸν δρόμον τοῦτον, τὸν ἀντικατέστησε
 δὲ νέα ὁδός, χρεωστομένη καὶ αὐτὴ ἐπίσης εἰς τὰς
 κατακτήσεις τοῦ Ἀλεξάνδρου, δηλαδὴ ἡ διὰ τῆς Ἐρυ-
 θρᾶς θαλάσσης, τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας.
 Καὶ ἐπὶ Ρωμαίων ἡ Αἴγυπτος ἐξηκολούθησε νὰ χρησι-
 μεύη ὡς κέντρον τοῦ μεταξὺ Ἰνδιῶν καὶ Εὐρώπης ἐμ-
 πορίου. Μετέπειτα, τὸ ἐμπόριον τοῦτο συνεκεντρώθη
 εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὴν πλουσίαν καὶ ἀκμαίαν
 πρωτεύουσαν τῆς ἐξελληνισθείσης Ρωμαϊκῆς αὐτοκρα-
 τορίας τῆς Ἀνατολῆς. Ἀκολούθως διεφιλονείκησαν τὴν
 ἐμπορικὴν ὑπεροχὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως οἱ Ἄρα-
 βες καὶ τὸ ἐκμωχμεθανισθὲν Περσικὸν κράτος.

Μετὰ τὰς σταυροφορίας καὶ τὴν ἐξασθένησιν τῆς
 ἐλληνικῆς αὐτοκρατορίας, τὸ ἐμπόριον τῶν Ἰνδιῶν
 μετέβη εἰς ἄλλας χεῖρας, χωρὶς ν' ἀλλάξῃ δρόμον.
 Τότε δι' αὐτοῦ ἐπλούτησαν καὶ ἤκμασαν αἱ πόλεις τῆς
 Ἰταλίας, ἰδίως ἡ Γένουα καὶ ἡ Βενετία. Ἄλλὰ νέα

μεταβολή—ρίζικὴ μεταβολὴ ἐπῆλθεν, ὅτε οἱ Πορτογάλλοι ἀνεκάλυψαν νέον δρόμον πρὸς τὰς Ἰνδίας, διὰ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἑλπίδος. Ἡ Λισσαβῶν ἔγεινε τότε τὸ κέντρον, διὰ τοῦ ὁποίου τὸ ἐμπόριον τῶν Ἰνδιῶν ἐσκορπίζετο εἰς τὴν Εὐρώπην, ἀφοῦ ἐπλούτιζε τὴν Πορτογαλίαν. Οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Ὀλλανδοὶ ἐπρομηθεύοντο εἰς Λισσαβῶνα τὰ ἐμπορεύματά των. Ἀλλά, ὅτε ἡ Πορτογαλία κατεκτήθη ὑπὸ τῆς Ἰσπανίας, οἱ Ἰσπανοὶ ἐνόμισαν ὅτι θὰ ἀποκτήσουν τὸ ἀποκλειστικὸν μονοπώλιον τοῦ ἐμπορίου, κλείοντες τὴν ἀγορὰν τῆς Λισσαβῶνος εἰς τοὺς ξένους. Τὸ μέτρον τοῦτο ἦτο ὀλέθριον. Πρῶτοι οἱ Ὀλλανδοὶ (1596 μ. Χ.) καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ Ἄγγλοι (1601) ἔστειλαν κατ' εὐθείαν τὰ πλοῖά των εἰς τὰς Ἰνδίας, ἀφοῦ ἀπεκλείσθησαν ἀπὸ τὴν Λισσαβῶνα, καὶ οὕτω κατεστράφη τὸ μονοπώλιον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπὶ ἓνα αἰῶνα εἶχε πλουτήσει ἡ Πορτογαλία. Ἐκτοτε ἤρχισεν ἡ θαυμασία ὑλικὴ ἀνάπτυξις τῆς Ἀγγλίας.

Ἔως πρό τινων ἔτι ἐτῶν ἡ θαλασσία συγκοινωνία μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Ἰνδικῆς ἐγένετο διὰ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἑλπίδος. Ἄλλ' ἡ τομὴ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουεζ ἐπανέφερε καὶ πάλιν τὸ Ἰνδικὸν ἐμπόριον εἰς τὴν ἀρχαίαν του ὁδόν, ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἡ πρόνοια περὶ τῶν συμφερόντων τῆς ἐπέβαλεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν τὴν ἐπικράτησίν της εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἀλλά καὶ ἡ ὁδὸς τοῦ Περσικοῦ κόλπου πρόκειται, κατὰ τὰ φαινόμενα, νὰ χρησιμοποιοιθῇ πάλιν, τοῦτο δὲ πρὸς ὄφελος τῆς Γερμανίας, ἐὰν ἐπιτύχουν οἱ συνδυασμοὶ τῆς περὶ

σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας διὰ τῆς Μεσοποταμίας. Καὶ τρίτη ὁμῶς ὁδὸς εἶναι ἐνδεχόμενον ν' ἀνοιχθῆ πρὸς ὄφελος τῆς Ρωσίας διὰ τοῦ Ἀφγανιστάν, τοῦ Τουρκεστάν καὶ τῆς Περσίας.

Ἄλλ' ὁμῶς ἀπομακρυνόμεθα οὕτω τῆς Γῆς τοῦ Πυρός καὶ τῶν ἀνακαλύψεων τοῦ 15^{ου} αἰῶνος.

Οἱ Ἴσπανοὶ καὶ οἱ Πορτογάλλοι ἤσαν τότε οἱ κύριοι τοῦ Ὠκεανοῦ. Καὶ τῶν μὲν καὶ τῶν δὲ ὁ κατ' ἐξοχὴν σκοπὸς ἦτο ἡ εὕρεσις νέας ὁδοῦ πρὸς τὰς Ἰνδίας. Οἱ Πορτογάλλοι ἀνεζήτησαν τὸν δρόμον τοῦτον πρὸς ἀνατολάς, οἱ Ἴσπανοὶ τὸν ἀνεζήτησαν πρὸς δυσμὰς, δηλαδὴ ἤθελαν νὰ φθάσουν εἰς ἀνατολάς προχωροῦντες πρὸς δυσμὰς. Τοῦτο ἰδίως ἤθελεν ὁ Κολόμβος. Ἐνόμιζεν ὅτι πλέων πρὸς δυσμὰς θὰ φθάσῃ εἰς τὰς Ἰνδίας. Τόσον δὲ ριζωμένη ἦτο ἡ περὶ τούτου πεποιθήσις του, ὥστε ἐξέλαθεν ὡς μέρος τῶν Ἰνδιῶν τὰς πρώτας νήσους, τὰς ὁποίας ἀνεκάλυψεν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Μεξικικοῦ. Διὰ τοῦτο αἱ νῆσοι ἐκεῖναι ὠνομάσθησαν καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ λέγωνται *Λυτικαὶ Ἰνδίαι*. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ οἱ ἰθαγενεῖς τῆς Ἀμερικῆς ἐχαρακτηρίσθησαν ὡς Ἴνδοι καὶ μέχρι σήμερον ἐξακολουθοῦν νὰ ἐπονομάζωνται *Ἴνδοί*.

Προτοῦ ἀκόμη ἀνακαλύψῃ ὁ Κολόμβος τὴν Ἀμερικὴν (1492 μ. Χ.), οἱ Πορτογάλλοι θαλασσοπόροι παρέπλεον τὰ λυτικὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς (ἀπὸ τοῦ 1444), ζητοῦντες ἐκεῖθεν νὰ εὕρουν τὸν δρόμον πρὸς τὰς Ἰνδίας. Κατὰ τὸ 1486, ὁ Βαρθολομαῖος Διάξ ἐπλευσε μακρύτερον ὄλων τῶν πρὸ αὐτοῦ, κάτω τοῦ

Νοτίου Τροπικοῦ. Ὁ τολμηρὸς νύττης ὠθούμενος ἀπὸ τὰς τρικυμίας εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, μακρὰν πάσης γῆς, παρέκαμψε τὴν νοτιωτέραν ἄκραν τῆς Ἀφρικῆς χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζῃ. Τὸ ἀνεκάλυψε κατόπιν, ὅτε τὰ πληρώματα τῶν δύο μικρῶν του πλοίων ἐστασίασαν καὶ τὸν ἠνάγκασαν νὰ ἐπιστρέψῃ πρὸς τὴν παραλίαν. Τότε εἶδεν ὅτι εἶχεν ἀφήσῃ ὑπίσω του τὸ ἀκρωτήριο. Τὸ ἀκρωτήριο τοῦτο ἐπωνόμασεν ὁ Διάζ Τρικυμῶδες, ἔνεκα τῶν παθημάτων του, ἀλλ' ὁ βασιλεὺς τῆς Πορτογαλλίας, μὴ θέλων τὸ ὄνομα τοῦτο νὰ φοβίζῃ τοὺς θαλασσινοὺς καί, ἐξ ἄλλου, προβλέπων τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀνακαλύψεως, ἔδωκεν εἰς τὸ ἀκρωτήριο τὸ ὄνομα τῆς *Καλῆς Ἑλπίδος*. Τὰ ἐλπιζόμενα ὁμῶς ἀποτελέσματα ἤργησαν νὰ ἐλθουν. Μόλις μετὰ δέκα ἔτη ὁ Βάσκος Γάμας κατώρθωσεν, ἀφοῦ ὑπερεπήδησε μυρίας ἐυσκολίας καὶ μεγάλους κινδύνους, νὰ φθάσῃ εἰς Καλκούταν. Ἐκεῖθεν ἐπέστρεψεν εἰς Λισσαβῶνα (1499 μ. Χ.) μετὰ δύο ἐτῶν ἀπουσίαν, ἀφοῦ ἠτύχησε πρῶτος αὐτός, ὕστερον ἀπὸ ἐβδομήκοντα ἐτῶν ἀποπείρας τῶν συμπατριωτῶν του, νὰ ἐγκαινίσῃ τὸν νέον δρόμον, διὰ τοῦ ὁποίου, ὡς ἀνεφέραμεν, ἐπὶ ἓνα αἰῶνα ἐπλούτησε καὶ ἤκμασεν ἡ πατρίς του.

Ἡ ἐπιτυχία τῶν Πορτογάλων ἐκίνησε τὸν φθόνον τῶν ἀντιζήλων των. Ἦθελαν καὶ οἱ Ἰσπανοὶ νὰ πραγματοποιήσουν τὸ ἀρχικὸν σχέδιον τοῦ Κολόμβου, νὰ φθάσουν δηλαδὴ εἰς τὰς Ἰνδίας πλέοντες πρὸς δυσμᾶς. Ἀλθθῶς, εἶχαν ἀπέναντί των φραγμὸν συνεχῆ,

τὴν μακρὰν καὶ ἀδιάκοπον σειρὰν τῆς Ἀμερικανικῆς Ἠπείρου. Ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς γεωγραφίας τῆς ἐν εἶχαν ἀκόμη, οὔτε ἦτο δυνατόν νὰ γείνη κἂν λόγος, τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνην, περὶ τῆς τομῆς τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ, τῆς ὁποίας ἡ ἐπιχειρήσις ἀπέβη τόσον καταστρεπτικὴ πρό τινων ἐτῶν. Τολμηροὶ ὅμως τινὲς θαλασσοπόροι ἐπίστευαν ὅτι, εἴτε πρὸς βορρᾶν εἴτε πρὸς νότον, ἠδύνατο νὰ ἀνακαλυφθῆ διόδος ἐνώουσα τοὺς δύο ὠκεανούς. Τὴν δίοδον αὐτὴν ἀνεκάλυψεν ὁ Μιγγελλᾶνος κατὰ τὸ ἔτος 1520 μ. Χ.

Ἡ ὕπαρξις τοῦ πρὸς δυσμὰς τῆς Ἀμερικῆς Ὠκεανοῦ ἦτο ἤδη γνωστὴ πρὸ ἐπτὰ ἐτῶν. Πρῶτος τὸν εἶδεν ὁ Νουνὲς Βαλβοᾶς κατὰ τὸ 1513, ἑνδεκα ἔτη μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ Κολόμβου.

Ὁ Βαλβοᾶς εἶχεν ὀνομασθῆ διοικητὴς μικρᾶς ἀποικίας Ἰσπανικῆς εἰς τὰ παράλια τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ, ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ. Ἀπὸ τοὺς πέριξ ἐγγωρίους ἐπληροφόρηθη ὅτι εἰς ὀλίγων ἡμερῶν ἀπόστασιν, πρὸς δυσμὰς, ὑπῆρχεν ἄλλη μεγάλη θάλασσα. Ἐνόησεν ἀμέσως ὅτι ἡ ἄγνωτος ἐκεῖνη θάλασσα ἦτο ὁ ζητούμενος ἀπὸ τὸν Κολόμβον δρόμος πρὸς τὰς Ἰνδίας. Φλεγόμενος ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἀνακαλύψῃ τὸν ἄγνωστον ἐκεῖνον ὠκεανόν, καὶ ἀπὸ τὸν πόθον νὰ κατακτήσῃ χώρας ὅπου ἐνομιζετο ἄφθονος ὁ χρυσός, ὁ Βαλβοᾶς ἀπεφάσισε νὰ διαπεράσῃ τὸν ἰσθμόν καὶ νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν ἀλήθειαν. Τὰ ἐμπόδια ἦσαν μεγάλα, διότι καὶ ἡ χώρα δύσβατος καὶ ἡ στάσις τῶν ἰθαγενῶν ἐχθρικωτάτη. Αἱ κακοπάθειαι καὶ

τὰ νοσήματα ἐξήντησαν τοὺς ὀπαδοὺς του· ἡ πορεία του διεκόπτετο ἀπὸ ἔλη ἀπέραντα, — ἀδιάβατα σχεδὸν ὡς ἐκ τῶν πολλῶν βροχῶν, — ἀπὸ ὄρη σκεπασμένα μὲ δάση ἀδιαπέραστα, ἀπὸ φάραγγας ὅπου οἱ ἐγγῶριοι κρυπτόμενοι εἰς τὰς ἐνέδρας των προσέβαλλαν τοὺς Ἰσπανοὺς, ρίπτοντες ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς τὰ φαρμακευμένα βέλη των. Ἄλλ' ὁ Βαλθοᾶς ἐνίκησεν ὅλα τὰ ἐμπόδια, τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο.

Ὅτε ἐπὶ τέλους ἐπλησίασεν εἰς τὸ τέρμα, ἀνέβη εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους καί, πρῶτος αὐτός, εἶδε τὸν ἀπέραντον κάτω Ὀκεανόν. Πλήρης χαρᾶς, ἔτρεξε πρὸς τὴν παραλίαν, ἐχώθη εἰς τὰ κύματα καὶ ἐπ' ὀνόματι τοῦ στέμματος τῆς Καστιλλίας ἔλαβε κατοχὴν τοῦ *Νοτίου πελάγους*, καθὼς τὸ ὠνόμασεν. Ἀκολούθως οἱ Ἰσπανοί, πλείοντες εἰς τὰ ἤσυχα νερὰ τῆς Χιλῆς καὶ τῆς Περουβίας, ἔδωκαν εἰς τὸν Ὀκεανὸν τοῦτον τὸ ὄνομα τοῦ *Εἰρητικοῦ*. Ἀλλὰ καὶ αἱ δύο ὀνομασίαι ἀτελῶς χαρακτηρίζουν τὴν ἀπέραντον ἐκείνην θάλασσαν, — τὸ μεγαλείτερον ἄθροισμα ὑδάτων ἐπὶ τῆς ὑδρογείου σφαίρας.

Οὕτως ἀνεκαλύφθη ὁ Εἰρηνικὸς ὠκεανός. Ἄλλ' ἡ ἀνακάλυψις ἔμενεν ἄκαρπος, ἐνόσω δὲν εὕρισκετο ἡ πρὸς αὐτὸν δίοδος. Ὁ Φερνάνδος Μαγελλᾶνος εἶχε τὴν πεποίθησιν ὅτι θὰ εὔρη τὴν ζητουμένην δίοδον παραπλέων τὰ παράλια τῆς Ἀμερικῆς, μετὰ δὲ πολλὰ κατώρθωσε νὰ μεταδώσῃ τὴν πεποίθησίν του καὶ εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἰσπανίας.

Ὁ Μαγελλᾶνος δὲν ἦτο Ἰσπανός· ἦτο Πορτογάλλος,

ἀλλὰ δυσαρεστηθεὶς διὰ τὸν παραγκωνισμόν του εἰς τὴν πατρίδα του προσέφερε τὰς ὑπηρεσίας του εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἀκμάζουσαν τότε ὑπὸ τὴν βασιλείαν Καρόλου τοῦ Πέμπτου, — ἡ Κευίντου, κατὰ τὸ λατινικὸν ἀριθμητικὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα, χάριν διακρίσεως, ἔμεινε γνωστὸς εἰς τὴν ἱστορίαν. — Ἄλλως, ὁ Μαγγελᾶνος ζὲν ἦτο ὁ μόνος ξένος ὁ ζοξάσας τὴν Ἰσπανίαν διὰ τῆς τόλμης καὶ τῆς ἰκανότητός του. Ἴταλὸς ἦτο καὶ ὁ Κολόμβος, ὁ προσθέσας κόσμον ὀλόκληρον εἰς τὰς κτήσεις τῆς Ἰσπανίας. Τὸ δὲ παράδειγμα ἐκείνων παρεκίνηει καὶ ἄλλους ξένους. Μεταξὺ αὐτῶν συγκαταλέγεται καὶ ὁ ἐκ Κεφαλληνίας Ἰωάννης ἡ Ἀπόστολος Βαλεριᾶνος Φωκᾶς, ὁ ὁποῖος ἐπὶ 40 ἔτη ὑπηρέτησε τὴν Ἰσπανίαν. Τὸ ὄνομα τοῦ Φωκᾶ (ἡ Fuca) ἐδόθη εἰς πορθμὸν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, ἀνακαλυφθέντα ἀπὸ αὐτόν. Κατὰ τὸ 1592, ὁ Φωκᾶς ἐστάλη ἀπὸ τὸν ἀντιβασιλέα τοῦ Μεξικοῦ μὲ δύο μικρὰ πλοῖα εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν πρὸς ἀνακάλυψιν διόδου ἀπὸ τὸν Εἰρηρικὸν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν. Τὴν διόδον ἐνόμισεν ὅτι τὴν ἀνεκάλυψεν, ἀλλ' ἐπλανᾶτο, τὸ δὲ λάθος του κατέστησεν ὑποπτον τὴν ὄλην διήγησιν τοῦ ταξειδίου του, μέχρις ὅτου νεώτεροι ἐρευνᾶσαι ἐπεξήγγισαν πόθεν προῆλθεν ἡ καλῆ τῆ πίστει πλάνη του. Διότι τὸ στενὸν ὑπάρχει ἀληθῶς ὅπου καὶ ὅπως τὸ περιέγραψεν ὁ Φωκᾶς, ἀλλὰ δὲν εἶναι πορθμὸς. Ἀπολήγει εἰς μεγάλην λεκάνην, τὴν ὁποίαν φαίνεται, ἐξέλαβεν ὡς συγκοινωνῶσαν μὲ τὸν ὠκεανόν, ἀντὶ δὲ νὰ ἐξακριβώσῃ τὸ πρᾶγμα, ἐπέσπευσε τὴν ἐπιστροφήν του διὰ ν' ἀναγ-

γείλη τὴν ἀνακάλυψιν του. Ὅπως δὴποτε, εἰς τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν θαλασσοπόρων, ὅσοι ἀνεζήτησαν τὴν πρὸς βορρᾶν τῆς Ἀμερικῆς συγκοινωνίαν μεταξὺ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ, συγκαταλέγεται καὶ ὁ Ἑλλῆν Φωκᾶς.

Ἄλλ' ὅς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν Μαγελλᾶνον. Μία τῶν πολλῶν δυσκολιῶν ὅσας εἶχε νὰ ὑπερνικήσῃ ἦτο καὶ ὁ δισταγμὸς τῆς Ἰσπανικῆς Κυβερνήσεως, ἐκ τοῦ φόβου μὴ παραβῆ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ Πάπα τῆς Ρώμης, παντοδυνάμου τότε εἰς τὰ καθολικὰ κράτη. Πρὸς ἀποφυγὴν συγκρούσεων μεταξὺ Ἰσπανῶν καὶ Πορτογάλων, ὁ Πάπας Ἀλέξανδρος ὁ Ἑκτος ἐχάραξεν ἐπὶ τοῦ χάρτου μίαν γραμμὴν, ἀπὸ τὸν ἕνα μέχρι τοῦ ἄλλου πόλου, ὡς σύνορον μεταξὺ τῶν ἀνακαλύψεων καὶ τῶν κτήσεων τῶν δύο ἀμιλλωμένων κρατῶν. Αἱ πρὸς δυσμὰς τῆς γραμμῆς χῶραι ἦσαν κτῆμα τῆς Ἰσπανίας, αἱ δὲ πρὸς ἀνατολὰς τῆς Πορτογαλλίας. Τὴν γραμμὴν ἐκείνην δὲν ἤθελε νὰ ὑπερβῆ ἡ Ἰσπανία. Αἱ δὲ γεωγραφικαὶ τότε γνώσεις ἦσαν τόσον ἀτελεῖς, ἰδίως ὡς πρὸς τὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανῶ, ὥστε ἦσαν δικαιολογημέναι αἱ ὑποψίαι μὴ φέρῃ περιπλοκὰς τὸ ἐπιχείρημα τοῦ Μαγελλάνου. Ἄλλ' ἐκεῖνος κατῴρθωσε νὰ καθησυχάσῃ τοὺς τοιοῦτους φόβους καὶ δισταγμούς, καὶ ἐπὶ τέλους ἀπεφασίσθη ὁ ἀπόπλους του.

Τὰ δοθέντα εἰς τὸν Μαγελλᾶνον πλοῖα ἦσαν πέντε. Τὰ δύο μεγαλειτέρα ἦσαν χωρητικότητος 120 τόννων τὸ καθέν, ἄλλα δύο ἦσαν 90 τόννων καὶ τὸ πέμπτον 60 τόννων. Τὰ πληρώματα καὶ τῶν πέντε ὁμοῦ ἀνῆρ-

χοντο εἰς 230 ἄνδρας. Ὅταν ἀναλογισθῇ τις τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἐντέλειαν τῶν ἀτμοκινήτων πλοίων ὅσα σήμερον διασχίζουν τὰς θαλάσσας, ἀπορεῖ πῶς οἱ ναυτικοὶ τοῦ παλαιοῦ καιροῦ εἶχον τὴν τόλμην ν' ἀψήφουν μὲ τὰ μικρὰ ἱστιοφόρα τῶν τοῦς κινδύνους τῆς θαλασσοπλοίας εἰς ἀγνώστους ὠκεανούς, πλείοντες πρὸς ἀγνώστους χώρας. Σήμερον τὰ μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς ἀτμόπλοια διέρχονται τὸν ὠκεανὸν ἐντὸς ἕξ ἡμερῶν ἀντὶ τῶν ἐβδομάδων ἢ καὶ μηνῶν ὅσους ἄλλοτε ἐχρειάζοντο πρὸς τοῦτο τὰ ἱστιοφόρα· τὰ δὲ ἀτμόπλοια ἔχουν χωρητικότητα χιλιάδων τόννων. Τὸ τελευταῖον ναυπηγηθὲν ἔχει 14,000 τόννων χωρητικότητα!

Ὅποια διαφορὰ μεταξὺ τῶν κολοσσῶν τούτων καὶ τῶν πλοίων τοῦ Μιγγελλάνου! Δὲν ἦσαν μεγαλείτεροι καὶ αἱ τρεῖς καραβέλαι, μὲ τὰς ὁποίας ὁ Κολόμβος ἀνεκάλυψε τὴν Ἀμερικὴν. Ἡ μία ἦτο 100 τόννων, αἱ δὲ δύο ἄλλαι 70 τόννων ἐκάστη, τὰ δὲ πληρώματα καὶ τῶν τριῶν ἀνήρχοντο ὁμοῦ εἰς 90 ἢ κατ' ἄλλους εἰς 120 ἄνδρας. Καὶ ὁ Βαλβοᾶς δὲ ἀνεκάλυψε τὸ ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ἐλπίδος μὲ δύο καραβέλας 50 τόννων. Παρόμοια ἦσαν καὶ τοῦ Βάσκου Γάμα τὰ πλοῖα. Καὶ τῶν τριῶν ὁμοῦ τὰ πληρώματα ἀνήρχοντο εἰς 60 μόνον ἄνδρας. Ὡς πρὸς τὰ πληρώματα δὲ εὖκολον νὰ συμπεράνη τις ὁποίου εἴδους ἦσαν. Εἰς τὰ μικρὰ ἐκεῖνα σκάφη, τὰ μικρότερα τῶν ὁποίων οὔτε κατάστρωμα εἶχον, μὲ ἀγνωστον τὸ τέρμα τοῦ ταξιδίου, μὲ τοῦς κινδύνους, τὰς στερήσεις, τὰς κακουχίας

δσας ἐγνώριζαν ἐκ τῶν προτέρων ὅτι θὰ ἀντιμετωπί-
σουν, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ναυτολογηθοῦν εἰμὴ ἀνθρω-
ποι τολμηροί, τυχοδιῶκται δυσκυβέρνητοι. Ὡστε
ἦταν συνήθεις αἱ ἀνυποταξίαι, αἱ στάσεις τῶν πληρω-
μάτων, ἐνίοτε μάλιστα καὶ τῶν ἀξιωματικῶν ἀκόμη,
οἱ δὲ ἀρχηγοὶ εἶχαν νὰ παλαίσουν καὶ κατὰ τῶν τοιού-
των δυσκολιῶν, παρεκτός τῶν ἄλλων δυσχερειῶν καὶ
κινδύνων.

Ὁ Μαγελλᾶνος ἀπέπλευσε μὲ τὸν στολίσκον του
τὴν 20 Σεπτεμβρίου 1519. Πιραπλέων τὰ παράλια
τῆς Βρασιλίας ἐφθασεν ἐπὶ τέλους, τὸν Ἀπρίλιον τοῦ
1520, εἰς λιμένα ἀσφαλῆ τῆς Πιταγονίας, ὅπου
ἀπεφάσισε νὰ διχαιρέσῃ. Ὁ χειμὼν ἐκεῖ εἶναι δρι-
μύτατος, διαρκεῖ δὲ ἀπὸ τὸν Μίϊον μέχρι τοῦ Σεπτεμ-
βρίου, ὁπότε δηλαδὴ ἡμεῖς ἔχομεν τὸ θέρος. Ἡ κακο-
καίρια, ἡ κακοπάθεια εἰς τὸν ἔρημον ἐκεῖνον λιμένα,
καὶ ἡ φειδωλία τοῦ Μαγελλάνου εἰς τὴν διανομὴν τῶν
ζωοτροφῶν ἐπέφεραν δυσαρρεσκείας μεταξύ τῶν πλη-
ρωμάτων. Οἱ ἀξιωματικοί, ἀντὶ νὰ καθησυχάσουν τοὺς
ναύτας, τοὺς ἠρέθισαν ἐναντίον τοῦ ξένου ἀρχηγοῦ,
τοῦ ὁποίου ἡ ὑπεροχὴ ἐσκανδαλίζε τὴν ἐθνικὴν των
ὑπερηφάνειαν. Παραπονούμενοι διὰ τὰς στερήσεις ὅσας
ὑπέφεραν κατὰ τὴν χειροτέραν ὥραν τοῦ ἔτους, μένον-
τες ἄπρακτοι εἰς παράλια ἀκατοίκητα καὶ ἄγονα, παρε-
κάλεσαν τὸν Μαγελλᾶνον νὰ ἀποφασίσῃ τὴν ἐπιστρο-
φὴν εἰς Ἰσπανίαν. Ὁ Μαγελλᾶνος ἠρνήθη, τότε δὲ ἡ
δυσἀρέσκεια ἔλαβε χαρακτῆρα ἀνυποταξίας. Εἰς τὴν
δύσκολον ἐκείνην περίστασιν ἡ ἀφοβία τοῦ Μαγελλά-

νου ἦτο ἴση πρὸς τὴν ἀποφασιστικότητά του, ἀλλ' ἀτυχῶς ἐκηλίδωσε τὴν δόξαν του διὰ τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖον κατέστειλε τὴν στάσιν. Ἐπὶ κεφαλῆς τῶν στασιαστῶν ἦτο ὁ Μενδόζας, κυβερνήτης ἑνὸς τῶν πλοίων. Ὁ Μαγελλᾶνος ἔστειλε πρὸς αὐτὸν ἓνα τῶν πιστῶν του, χάριν ὄθθεν συμβιβασμοῦ, ἀλλὰ μὲ τὴν διαταγὴν νὰ δολοφονήσῃ τὸν Μενδόζαν. Ἡ διαταγὴ τοῦ Μαγελλάνου ἐξετελέσθη, τὸ δὲ πλήρωμα τοῦ Μενδόζα ἀμέσως ὑπετάγη. Τὴν ἐπιούσαν ἐφονεύθη καὶ ἄλλου πλοίου ὁ κυβερνήτης, τρίτος δὲ πλοίαρχος στασιαστῆς ἀπεβιβάσθη διὰ τῆς βίας καὶ ἀφέθη εἰς τὴν ἔρημον παραλίαν!

Δύο μῆνας εἶχαν μείνει τὰ πέντε πλοῖα εἰς τὸν λιμένα ἐκεῖνον τῆς νοτίου Ἀμερικῆς καὶ ψυχῇ εἰς εἶχεν ἀκόμη φανῆ. Ἐπὶ τέλους, μίαν ἡμέραν ἐφάνη εἰς τὴν παραλίαν, ὄχι μακρὰν τῶν πλοίων, ἄνθρωπος ὀλόγυμνος, γιγαντιαίου ἀναστήματος. Ἐχόρευεν, ἐφώναζε, καὶ σκύπτων ἔπαιρνε χῶμα καὶ τὸ ἔρριπτεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του. Ὁ Μαγελλᾶνος ἔστειλεν ἀμέσως εἰς τὴν παραλίαν ἓνα του ναύτην καὶ τὸν διέταξε νὰ μιμηθῇ ὅλας τὰς κινήσεις καὶ τὰς χειρονομίας τοῦ ἀγρίου. Τὸ τέχνασμα ἐπέτυχε πληρέστατα, τόσον ὥστε ὁ ἄγριος συγκατένευσε νὰ συνοδεύσῃ τὸν ναύτην ἐπιστρέφοντα εἰς τὸ πλοῖον τοῦ Μαγελλάνου. «Ἦτο τόσον ὑψηλός», λέγει ὁ συνταξιδεύσας μὲ τὸν Μαγελλᾶνον ἱστοριογράφος τοῦ ταξειδίου, «ὥστε αἱ κεφαλαίμας μόλις ἐφθάναν εἰς τὴν μέσσην του, ἢ εἰς φωνὴν του ἦτο ὡς μούγκρισμα ταύρου». Ὅτε ἀνέβη εἰς τὸ πλοῖον,

ἔδειξε τὸν ἥλιον, καὶ ἀπὸ τὴν ἔκφρασίν του ἐφαίνετο ὅτι ἡρώτα τοὺς Ἴσπανοὺς ἂν κατέβησαν ἀπὸ τὸν οὐρανόν.

Βιθμηδὸν ἤρχισαν νὰ προυνσιάζωνται καὶ ἄλλοι ἄγριοι εἰς τὴν παραλία, καὶ ἔβλεπαν μὲ θαυμασμόν «πλοῖα τόσον μεγάλα καὶ ἀνθρώπους τόσον μικρούς». Ἐνίοτε ἔσυραν ζῶα ὁμοιάζοντα μὲ πρόβατα μεγάλα. Οἱ Ἴσπανοὶ τὰ περιέγραψαν ὡς ἔχοντα κεφαλήν καὶ αὐτία ἡμιόνου, σῶμα καμήλου, κνήμας ἐλάφου καὶ οὐρὴν ἀλόγου. Τὸ ζῶον τοῦτο, εἶδος *λάμα*, οἱ ἄγριοι ὠνόμαζαν *Γουανάκον*.⁽¹⁾ Ἀπὸ δὲ τὸ δέρμα του κατεσκεύαζαν ὑποδήματα, ἀλλὰ τόσον ἄτεχνα, ὥστε οἱ πόδες των ἐλάμβαναν τὸ σχῆμα τῶν ποδῶν τοῦ ζῴου. Διὰ τοῦτο ὁ Μιγγελλᾶνος ἔδωκεν εἰς τοὺς ἀγρίους ἐκεῖνους τὸ ὄνομα «Πιταγόνες»· ἡ λέξις εἰς τὴν ἰσπανικὴν γλῶσσαν σημαίνει *κακοπεταλωμένοι*. Τὸ ὄνομα τοῦτο διετήρησαν ἔκτοτε καὶ οἱ κάτοικοι καὶ ἡ χώρα των.

Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1520, ὅτε ἤρχισεν ἡ ἀνοιξίς, ὁ Μιγγελλᾶνος ἀνεχώρησε μὲ τὰ πέντε πλοῖά του καὶ μὲ τὰ σωφρονισθέντα πληρώματά των, ἐντὸς δὲ ὀλίγων ἡμερῶν ἐφθασεν εἰς τὸ στενόν, τὸ ὁποῖον φέρει τὸ ἔνδοξόν του ὄνομα. Τὸ πρὸς δυσμὰς δυνατὸν βεῦμα καὶ τὸ μέγα βάθος τῆς θαλάσσης τὸν ἐπεισαν ὅτι τὸ στενὸν ἐκεῖνο δὲν ἀπέληγεν εἰς κόλπον ἀδιέξοδον, ἀλλ' ἦτο πορθμὸς ἐνῶντων τοὺς δύο μεγάλους Ὀκεα-

(1) Οἱ φυσιολόγοι τὸ ἐπωνόμασαν Κἀμηλον Οὐανάκον.

νοὺς. Ὁ πλοίαρχος ὁμῶς ἐνὸς τῶν πλοίων δὲν συνεμερίζετο τὴν αἰσιοδοξίαν τοῦ ἀρχηγοῦ του, ἢ μᾶλλον ἐπέμενε ἐνδομύχως εἰς τὰ στασιαστικά του φρονήματα καὶ εἰς τὸ μῖσος κατὰ τοῦ Μαγγελάνου. Ὅπως δὴποτε, ἐπόδισε ἐπίτηδες, ἐχωρίσθη ἀπὸ τὰ ἄλλα πλοῖα καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Ἐν ἄλλο πλοῖον εἶχε ναυαγήσει ἐν τῷ μεταξύ. Ὡστε μὲ μόνον τρία πλοῖα ὁ Μαγγελᾶνος διήλθε τὸν πορθμὸν, ἔχων εἰς τὰ δεξιὰ του τὰ δασώδη βουνὰ τῆς γῆς τὴν ὁποίαν ἀνεκάλυψε, καὶ τὴν ὁποίαν ὠνόμασε *Γῆν τοῦ Πυρός* ἕνεκα τῶν πολλῶν πυρῶν, τὰς ὁποίας ἔβλεπεν ἐκ τοῦ πλοίου του. Οἱ ἄγριοι τὰς ἤναπταν, κατὰ τὴν συνήθειάν των, διὰ νὰ διαδώσουν τὴν εἰδησίην τῆς διαβάσεως τῶν πλοίων, τὰ ὁποῖα πρώτην φοράν ἔβλεπαν. Τὴν 28^{ην} Νοεμβρίου ὁ Μαγγελᾶνος ἐφθασεν εἰς τὴν ἄκραν τοῦ πορθμοῦ καὶ διέσχισε, πρῶτος αὐτός, τὰ κύματα τοῦ μεγάλου Ὀκεανοῦ. Ἐπὶ τρεῖς μῆνας καὶ εἴκοσιν ἡμέρας ἐξηκολούθησε πλέων πρὸς δυσμάς, κατὰ παράδοξον δὲ σύμπτωσιν δὲν συνήνητησεν εἰς τὸν δρόμον του εἰμὴ δύο μόνον ἐρημονήσους, ἐνῶ τόσαι νῆσοι πυκνὰ κατοικημέναι ἀνεκαλύφθησαν ἀκολούθως εἰς τὰς θαλάσσας ἐκεῖνας. Ἐπὶ τέλους ὁμῶς ἀνεκάλυψε τὸ σύμπλεγμα τῶν ὠραίων καὶ εὐφόρων νήσων, αἱ ὁποῖαι ὠνομάσθησαν Φιλιππῖναι, πρὸς τιμὴν τοῦ τότε βασιλέως τῆς Ἰσπανίας Φιλίππου τοῦ Β', καὶ ἦσαν ἕως πέρυσι (1899) μία τῶν πλουσιωτέρων κτήσεων τοῦ Ἰσπανικοῦ βασιλείου. Ὁ πόλεμος μεταξὺ Ἰσπανίας καὶ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμε-

ρικῆς, ἡ ἔξωσις τῶν Ἰσπανῶν ἀπὸ τὰς νήσους ἐκεῖνας καὶ ἡ ἔνοπλος ἀντίστασις τῶν ἐγγχωρίων κατὰ τῶν Ἀμερικανῶν, κατέστησαν τὸ ὄνομα τῶν Φιλιππινῶν νήσων γνωστὸν καὶ εἰς τοὺς μὴ καταγινομένους πολὺ εἰς τὰ τῆς γεωγραφίας.

Τὸ ἀρχιπέλαγος τῶν Φιλιππινῶν σύγκειται ἀπὸ 40 περίπου νήσους, μικρὰς καὶ μεγάλας. Μία τῶν τελευταίων εἶναι ἡ Ζεβού. Ὅτε ὁ Μαγγελᾶνος ἀπεβιβάσθη εἰς αὐτήν, ὁ βασιλεὺς τοῦ μέρους ἐκεῖνου τῆς νήσου τὸν ὑπεδέχθη μὲ μεγάλην εὐμένειαν, τόση δὲ ἦτο ἡ προθυμία του νὰ εὐχαριστήσῃ τοὺς ξένους του, ὥστε συγκατένευσεν ὄχι μόνον νὰ κηρυχθῆ ὑποτελής τοῦ βασιλέως τῆς Ἰσπανίας, ἀλλὰ καὶ νὰ γείνη χριστιανός. Τὸ παράδειγμά του ἠκολούθησαν καὶ πολλοὶ τῶν ὑπηκόων του. Αἱ συνευνοήσεις περὶ τούτων ἐγένοντο δι' ἑνὸς κατοίκου τῆς Μιλάκας, ἐπαγγελλομένου ὅτι ἐγνώριζε τὴν γλῶσσαν τῶν νησιωτῶν· ἄγνωστον ὅμως κατὰ πόσον ἦτο ἱκανὸς νὰ ἐκτελέσῃ τὰ καθήκοντα διερμηνέως. Ὅπωςδὴποτε, ὁ Μαγγελᾶνος διὰ ν' ἀνταμείψῃ τὴν πρὸς τὰ καλὰ προθυμίαν τοῦ βασιλέως τοῦ Ζεβού, ἀνέλαβεν αὐθρομήτως τὴν ὑποχρέωσιν νὰ τὸν προστατεύσῃ ἐναντίον παντὸς ἐχθροῦ του. Ἡρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποσχέσεως, ἐξεστράτευσεν ἐπὶ κεφαλῆς σώματος Ἰσπανῶν κατὰ γείτονος ἡγεμόνος, ἐχθροῦ ἀσπόνδου τοῦ βασιλέως τοῦ Ζεβού. Μίλις ὅμως ἐπάτησαν τὸ ἐχθρικὸν ἔδαφος, οἱ Ἰσπανοὶ περιεκυκλώθησαν ἀπὸ ἀναρίθμητον πλῆθος πολεμιστῶν. Οἱ Ἰσπανοὶ, ἐμψυχούμενοι ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦ ἀρχηγοῦ

των, ἀντεστάθησαν γενναίως ἐπὶ μίαν ὀλόκληρον ἡμέραν, ἀλλὰ τὰ πολεμεφῶδιά των ἐξητλήθησαν, ὥστε ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσουν. Τότε ἡ μανία τῶν ἐχθρῶν ἐκορυφώθη. Μὲ σφενδῶνας, μὲ τόξα, μὲ λόγχας ἐπέπεσαν ὅλοι ὁμοῦ κατὰ τῶν Ἰσπανῶν. Ἐνῶ ἐκεῖνοι ἀμυνόμενοι ὑπεχώρουν, μία πέτρα ἐκτύπησε κατὰ κεφαλῆς τὸν Μαγελλᾶνον· δευτέρα πέτρα τὸν ἐπέτυχεν εἰς τὸν μηρόν. "Ἄμα ἔπεσεν, ὤρμησαν εἰ ἐχθροὶ μὲ τὰς λόγχας των καὶ τὸν ἀπετελείωσαν! Οἱ περισσότεροι τῶν συντρόφων του ἐφονεύθησαν ἐπίσης εἰς τὴν μάχην ἐκείνην.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μαγελλάνου, ὁ βασιλεὺς τοῦ Ζεβού ἐλησμόνησε διὰ μιᾶς καὶ τοὺς ὄρκους του πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Ἰσπανίας καὶ τὸ βάπτισμά του. "Ὅσοι Ἰσπανοὶ ἐσώθησαν ἀπὸ τὴν μάχην, ἐφονεύθησαν δολίως, κατὰ διαταγὴν του. Οἱ μείναντες εἰς τὰ πλοῖα ἔν ἦσαν ἀρκετοὶ καὶ διὰ τὰ τρία. "Ἄμα ἔμαθαν τὸ οἰκτρὸν τέλος τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ τῶν συντρόφων των ἔκαυσαν τὸ ἓν πλοῖον καὶ ἀπέπλευσαν μὲ τὰ ἄλλα δύο. Μετὰ πολλὰς καὶ ποικίλας περιπετείας, μόνον τὸ ἓν ἐκ τῶν δύο τούτων πλοίων, τὸ ὀνομαζόμενον *Βιτώρια*, κατῶρθωσε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἰσπανίαν, τὴν 6ην Σεπτεμβρίου 1522, μετὰ τριῶν ἐτῶν καὶ 14 ἡμερῶν ἀπουσίας. Οὕτω κατῶρθώθη διὰ πρώτην φοράν ὁ περίπλους τῆς ὑδρογείου σφαίρας. Ὁ Μαγελλᾶνος δὲν ἔζησε νὰ ἴδῃ συμπληρούμενον τὸ ἐπιχειρήμα του καὶ ν' ἀπολαύσῃ τοὺς καρποὺς τῶν μόχθων του, ἀλλὰ τὸ ὄνομά του ἔμεινε ἀθάνατον. Ἡ ἐπιδεξιότης του ἦτο ἴση πρὸς τὴν

τόλμην του. Δὲν ἐδεσμεύθη ἀπὸ τὰς ναυτικὰς παραδόσεις τῆς ἐποχῆς του, ἡ δὲ ἐπιμονὴ μὲ τὴν ὁποίαν ἐπραγματοποίησε τὸ τολμηρὸν σχέδιόν του καὶ ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἔργου εἰς τὸ ὁποῖον ἐθυσίασε τὴν ζωὴν του θεωροῦνται μέχρι σήμερον ὡς ἡ ἀφετηρία νέας περιόδου εἰς τὴν πρόοδον τῆς Ναυτιλίας. Παρεκτὸς ὄσων ἄλλων τιμῶν ἀπεδόθησαν εἰς τὴν μνήμην του, οἱ Ἴσπανοὶ ἀνείλκυσαν εἰς τὴν ξηρὰν τὸ πλοῖον *Βιτώρια* καὶ τὸ διετήρησαν ἐπὶ πολὺ, ὡς μνημεῖον πολύτιμον.

Τὸ πλοῖον τοῦτο περίεπλευσε τὴν σφαῖραν μας διευθυνόμενον ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς, δηλαδὴ ἠκολούθησε τὸν καθημερινὸν ὁρμόμον τοῦ ἡλίου. Κατὰ συνέπειαν οἱ ἐπιβάται του, ἀκολουθοῦντες τὴν πορείαν τοῦ ἡλίου, τὸν εἶδαν νὰ στραφῆ περὶ τὴν γῆν μίαν φοράν ὀλιγώτερον ἢ ὅσον τὸν ἔβλεπαν οἱ μένοντες εἰς ἓν ὠρισμένον σημεῖον τῆς γῆς. Κατ' αὐτοὺς ἡ ἡμέρα τῆς ἀφίξεώς των εἰς Ἰσπανίαν ἦτο ἡ 5ῃ Σεπτεμβρίου, ἐνῶ ἀληθῶς ἦτο ἡ 6ῃ. Ἡ ἐξήγησις τούτου εἶναι σήμερον εὐκόλος, ἀλλὰ τότε ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς συζητήσεις καὶ θεωρίας πολλὰς καὶ ποικίλας, ὅλας ὅμως χωρὶς βάσιν, εἰδὸτι ἦσαν πολὺ ἀτελεῖς ἀκόμη αἱ κοσμογραφικαὶ γνώσεις. Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐχρησιμοποίησεν ἐπιτηδείως ὁ Ἰούλιος Βερν εἰς τὸ γνωστὸν μυθιστόρημά του: «Ἡ περίοδος τῆς γῆς εἰς 80 ἡμέρας».

Οἱ Ἴσπανοὶ ἐθαύμασαν τὸ κατόρθωμα τοῦ Μαγγελάνου, ἀλλὰ δὲν ὠφελήθησαν ἀπὸ τὴν ἀνακάλυψίν του· οἱ κίνδυνοι καὶ αἱ δυσκολίαι τοῦ ταξειδίου του δὲν ἐνεθάρρουναν τοὺς ναυτιλλομένους εἰς τὸ ν' ἀκολουθήσουν

τὰ ἔγνη του, τόσον δὲ εἶχε λησμονηθῆ ὁ πορθμὸς τοῦ Μαγγελάνου, ὥστε ἐπεκράτει ἰδέα ὅτι εἶχε κλεισθῆ κατὰ συνέπειαν σεισμῶν. Ἐπὶ 58 ἔτη κανὲν πλοῖον δὲν ἐπλησίασεν εἰς τὴν Γῆν τοῦ Πυρός, μέχρις ὅτου, ἐπὶ τέλους, τῷ 1577 μ. Χ. τὴν ἐπεσκέφθη καὶ πάλιν ὁ Ἄγγλος Δράκος (Drake).

Ὁ Δράκος ἀπέπλευσεν ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Ἀγγλίας τὸν Ἰούνιον 1577, μὲ πέντε πλοῖα. Τὸ μεγαλύτερον ἦτο χωρητικότητος 100 τόννων, τὸ δὲ μικρότερον 30 μόνον τόννων. Δύο πλοῖα του ἐναυάγησαν καθ' ὁδόν, ὥστε μὲ τὰ ὑπολειπόμενα τρία ἔφθασεν εἰς τὸν πορθμὸν τοῦ Μαγγελάνου καὶ τὸν διήλθεν ἀπὸ τὸ ἐν ἄκρον εἰς τὸ ἄλλο ἐντὸς 14 ἡμερῶν. Εἰς τὰ παράλια εὗρῆκεν ἀφθονίαν ποσίμων νερῶν, ἀνεκάλυψε δὲ καὶ λιμένας ἀρκετούς, τὸ βᾶθος ὅμως τῆς θηλάσσης ἦτο τόσον, ὥστε ἡ δυσκολία ἦτο πού ν' ἀγκυροβολήσῃ. Τὰ βουνα καὶ ἀπὸ τὰς δύο πλευρὰς τοῦ πορθμοῦ ἦσαν ὑψηλότατα, τὸ δὲ ψῦχος πολὺ δριμύ· ἀλλὰ τὰ πυκνὰ δάση καὶ οἱ ἀειθαλεῖς θάμνοι ἐμαρτύρουν ὅτι τὸ κλίμα δὲν ἦτο τόσον ἄθλιον, ὥστε νὰ μένη ἄγονος ἡ χώρα καὶ ἀκατοίκητος. Συνήτησε μάλιστα καὶ τινὰς τῶν κατοίκων τῆς Γῆς τοῦ Πυρός, ὅσα δὲ λέγει περὶ αὐτῶν δὲν διαφέρουν οὐσιωδῶς τῆς περιγραφῆς τοῦ Δαρβίνου, ὁ ὁποῖος τοὺς ἐπεσκέφθη τρεῖς αἰῶνας ὑστερότερον. Τοὺς ἀγρίους τοῦτους ὀνομάζει ὁ Δράκος Ἰνδοὺς, κατὰ τὴν ἐπικρατήσασαν συνήθειαν. Ἦσαν, λέγει, μικρόσωμοι, ἔζων δὲ εἰς καλύβας σχηματιζομένας ἀπὸ πασσάλους στεγασμένας μὲ δέρματα. Αἱ μακρὰ μάχαιραί των δὲν

ἦσαν ἀπὸ σίδηρον ἢ ἄλλο μέταλλον, ἀλλ' ἀπὸ ὄστρακό-
 δερμα, ἦσαν δὲ τέσσον κοπτερά, ὥστε ἐκοπταν καὶ ξύλα
 σκληρότατα καὶ κόκκαλα. Ἰδίως ἐθαύμασεν ὁ Δράκος
 τὰ πλοιάριά των. Τὰ κατεσκευάζαν ἀπὸ φλοιούς δέν-
 δρων συνηρμοσμένους μὲ λωρίδας ἀπὸ ξέσμα φώκης.

Ὅτε ἐξῆλθε τοῦ πορθμοῦ ὁ Δράκος, τρίκυμια φο-
 βερὰ ἐσκόρπισε τὰ πλοῖά του. Τὸ μικρότερον ἐχάθη
 καὶ δὲν ἐφάνη πλέον. Μὲ τὰ δύο ἄλλα κατώρθωσε,
 μετὰ πολλοὺς κόπους, νὰ ἐπανέλθῃ πρὸς τὸν πορθμόν,
 ὅπου κατέφυγεν εἰς ἄσυλον. Ἐν τούτοις, χάρις εἰς
 τὴν τρικυμίαν ἐκείνην, εἶδε, πρῶτος αὐτός, χωρὶς νὰ
 τὸ θέλῃ, τὰ κύματα τῶν δύο Ὁκεανῶν, τοῦ Εἰρηνικοῦ
 καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἐνούμενα πρὸς νότον τῆς Γῆς τοῦ
 Πυρός, κάτωθι τοῦ νοτιωτέρου σημείου τῆς Ἀμερι-
 κῆς, τοῦ ἀγρίου δελαδῆ ἀκρωτηρίου, τοῦ γνωστοῦ ὑπὸ
 τὸ ὄνομα Χόρν. Τὸ ὄνομα τοῦτο ἐδόθη πρὸς τιμὴν τῆς
 Ὀλλανδικῆς πόλεως Χόρν (Hoorn), ὅπθην ἐστάλησαν
 πρὸς περίπλουν τῆς γῆς, κατὰ τὸ 1616 μ. Χ., οἱ
 πλοίαρχοι Σιοῦτερ καὶ Λεμαίρ. Τοῦ τελευταίου τούτου
 τὸ ὄνομα ἐδόθη εἰς πορθμόν, τὸν ὅποιον ἀναφέρει ὁ Δαρ-
 βῖνος εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπομένης ἀφηγήσεώς του.

Ὁ Δράκος δὲν ἐπεχείρησε τὸ ταξιδιδιόν του χάριν
 γεωγραφικῶν ἀνακαλύψεων ἢ παρατηρήσεων ἐπιστημο-
 νικῶν. Σκοπὸς του ἦτο ἡ σύλλησις πλοίων Ἰσπανικῶν,
 κατὰ τὸν ἐπικρατοῦντα τότε πόλεμον μεταξὺ Ἀγ-
 γλίας καὶ Ἰσπανίας. Μὲ ἄλλους λόγους, ἢ εἰς τὸν Εἰ-
 ρηνικὸν ὠκεανὸν ἐκδρομὴ του ἦτο πειρατική. Τὸν Εἰ-
 ρηνικὸν οἱ Ἰσπανοὶ ἐθεώρουν ὡς ἀποκλειστικὴν ἰδιο-

κτησίαν των, δὲν ἐφικντάζοντο δὲ ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ δικταράξουν τὴν ἡσυχίαν των πλοῖα ἐχθρικά, ἐρχόμενα διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Μαγελλάνου, ὥστε ἐπέτυχε πληρέστατα ἡ ἀπόπειρα τοῦ Δράκου.

Μετὰ δύο ἐτῶν καὶ δέκα μηνῶν ἀπουσίαν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του μετὰ τὰ δύο του πλοῖα φορτωμένα πλούσια λάφυρα.

Οὔτε ὅμως τοῦ Δράκου ἡ ἐπιτυχία συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ γείνη συχνότερα ἢ συγκοινωνία τῶν πολιτισμένων ἐθνῶν μετὰ τὴν Γῆν τοῦ Πυρός. Μόνον κατὰ τὸ 1616 μ. Χ., δηλαδὴ μετὰ 40 πάλιν ἔτη, ἐπεσκέφθησαν, ὡς ἀνέφερα, τὰς θαλάσσας ἐκεῖνας οἱ Ὀλλανδοί. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 17^{ου} αἰῶνος δύο μόνον ἀκόμη ταξείδια μέχρι τῆς Γῆς τοῦ Πυρός μνημονεύονται, κατὰ τὸ 1670 καὶ τὸ 1696. Κατὰ τὸν 18^{ον} αἰῶνα τρία ἐπίσης τοιαῦτα ταξείδια ἔγειναν, τῷ 1764, τῷ 1767 καὶ τῷ 1768. Τὸ τελευταῖον τοῦτο συμπεριλαμβάνεται εἰς τὴν περιβόητον περιήγησιν τοῦ Ἄγγλου πλοίαρχου Κούκ. Ἄλλ' οὔτε ὁ Κούκ οὔτε οἱ πρὸ αὐτοῦ ἐνήργησαν συστηματικῶς ἐρεῦνας ἐπιστημονικὰς εἰς τὴν Γῆν τοῦ Πυρός καὶ εἰς τὰς θαλάσσας ὅσαι τὴν περιβρέχουν καὶ τὴν διαβρέχουν. Πρὸς τοῦτο ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἀπέστειλε τὸν πλοίαρχον Κίγκ κατὰ τὰ ἔτη 1826-1828, καὶ μετ' αὐτὸν τὸν πλοίαρχον Φιτσρόην, ἀπὸ τοῦ 1831 μέχρι τοῦ 1836. Τὴν τελευταίαν ταύτην ἐπιστημονικὴν ἀποστολὴν συνώδευεν, ὡς ἀνέφερα, ὁ Δαρβῖνος.

Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΔΑΡΒΙΝΟΥ

1832—1834

Ἅγριοι τῆς Γῆς τοῦ Πυρός.

Α'.

Τὴν 17 Δεκεμβρίου 1832, ὀλίγην ὥραν μετὰ τὴν μεσημβρίαν, τὸ πλοῖόν μας ἐπέρασε τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Ἁγίου Διέγου καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ στενὸν τοῦ Λεμαίρ. Παρέπλεε τὴν ἀκτὴν τῆς Γῆς τοῦ Πυρός, ἀλλὰ πυκνὰ σύννεφα ἐσκέπαζαν τὰ ἀπόκρημα βουνά, ὥστε μόνις διεκρίνοντο αἱ γραμμαῖαι των. Πρὸς τὴν ἐσπέραν ἠγκυροβολήσαμεν εἰς τὸν κόλπον τῆς Καλῆς Ἐπιτυχίας.

Ἐνῶ εἰσηρχόμεθα εἰς τὸν κόλπον, μᾶς ἐδόθη χαιρετισμός, ἄξιος τῶν κατοίκων τοῦ ἀγρίου ἐκείνου τόπου. Ἐπάνω εἰς ἓνα βράχον, παρεμόνευαν ἄνθρωποι, κρυμμένοι μεταξὺ τῶν πυκνῶν δένδρων. Ὅτε τὸ πλοῖον ἐπέρασεν ἔμπροσθέν των, ἀνεπήδησαν ὄλοι ὀμοῦ, ἔτρεξαν πρὸς τὴν ἄκρην τοῦ βράχου, ὑπεράνω τῆς θαλάσσης, καὶ σείοντες τοὺς μανδύας των ἐκραύγασαν μίαν κραυγὴν δυνατὴν καὶ ἀλλόκοτον. Ἐπειτα παρηκολούθησαν τὸ πλοῖον, καὶ μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἦναψαν μεγάλην πυρὰν καὶ ἠκούσαμεν πάλιν τὴν ἀγρίαν κραυγὴν των. Ὁ κόλπος εἰς τὸ βάθος του ἔχει ὀλόγυρα ὑψώματα σκεπασμένα ἀπὸ δάσος ἀπέραντον, πυκνὸν καὶ σκοτεινόν. Τὴν νύκτα ὁ ἄνεμος ἔπνεε σφοδρότατος. Ἐὰν ἤμεθα ἔξω, εἰς τὸ πέλαγος, δὲν ἠθέλαμεν καλοπεράσει. Ὁ κόλπος μας ἤξιζε τὸ ὄνομά του («Τῆς Καλῆς Ἐπιτυχίας»).

Τὸ πρῶτ' ὁ πλοίαρχος ἐστειλε λέμβον εἰς τὴν ξηρὰν

πρὸς συνεννόησιν μὲ τοὺς ἐγγχωρίους. Ὅτε ἡ λέμβος ἐπληθίασεν, εἷς ἐκ τῶν τεσσάρων ἐκεῖ ἀγρίων ἐπροχώρησε πρὸς τὴν παραλίαν καὶ ἤρχισε νὰ φωνάζῃ καὶ νὰ χειρονομῇ, διὰ νὰ μᾶς δείξῃ ποῦ νὰ διευθύνωμεν τὴν λέμβον. Ἄμα ἐπατήσαμεν τὴν γῆν, ἐφάνησαν καὶ οἱ τέσσαρες ὅτι ἐφοβήθησαν, ἐξηκολούθησαν ὁμως τὰς φωνὰς καὶ τὰς χειρονομίας των. Δὲν εἶχα ποτέ μου ἴδει θέαμα περιεργότερον. Δὲν ἐφантаζόμην ὅτι ἡ διαφορὰ εἶναι τόσον μεγάλη μεταξὺ τοῦ ἀγρίου καὶ τοῦ πολιτισμένου ἀνθρώπου. Εἶναι μεγαλειτέρα τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τοῦ ἀγρίου ζώου καὶ τοῦ ἐξημερωμένου, καθόσον ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐπιδεκτικώτερος ἀναπτύξεως. Ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν τεσσάρων γέρων ἦτο προφανῶς ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας. Οἱ τρεῖς ἄλλοι ἦσαν νέοι ῥωμαλέοι, ὑψηλοῦ πολὺ ἀναστήματος καὶ οἱ τρεῖς. Μόνον των φόρεμα ἦτο μανδύας ἀπὸ δέρμα ἀγρίου λάμα (γουανάκου), μὲ τὴν προβειὰν ἔξωθεν. Τὸν μανδύαν τοῦτον κρατοῦν ἀπλῶς εἰς τὸν ὦμον, ὥστε τὰ στήθη των μένουν ἀσκεπῆ. Τὸ δέρμα των ἔχει τὸ κοκκινωπὸν χρῶμα τοῦ χαλκοῦ.

Ὁ γέρων εἶχε περὶ τὸ μέτωπον εἶδος διαδήματος ἀπὸ πτερὰ ἄσπρα· τὸ διάδημα τοῦτο συνεχράτει ἐν μέρει τὰς μαύρας, ἀδράς καὶ ἀνακατωμένας τρίχας τῆς κεφαλῆς του. Τὸ πρόσωπόν του διεσταύρωναν δύο γραμμαὶ χρωματισμένοι· ἡ μία, χρώματος κοκκίνου ἀνοικτοῦ, ἐπῆγαιεν ἀπὸ τὸ ἐν αὐτίον εἰς τὸ ἄλλο, ἐσκέπαζε δὲ καὶ τὸ ἄνω χεῖλός του· ἡ ἄλλη, ἄνωθεν καὶ παράλληλος τῆς πρώτης, ἦτο λευκή, ἐχρωμάτιζε δὲ καὶ

αὐτὰ τὰ βλέφαρά του. Οἱ νεώτεροι εἶχαν τὰ πρόσωπα στολισμένα μὲ γραμμὰς μαύρας. Καὶ οἱ τέσσαρες δὲ ἦσαν παρόμοιοι μὲ τοὺς διαβόλους, τοὺς ὁποίους βλέπομεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς εἰς θεατρικὰς παραστάσεις.

Ἡ ἔκφρασις των ἐμαρτύρει φόβον, ἔκπληξιν, δυσπιστίαν. Ἐδοκιμάσαμεν νὰ τοὺς καθησυχάσωμεν διὰ τῆς προσφορᾶς ὀλίγου ὑφάσματος κοκκίνου. Τὸ ἤρπασαν ἀμέσως, τὸ ἔσχισαν, τὸ ἐμοιράσθησαν, τὸ ἔδεσαν περὶ τὸν λαιμόν των καί, εἰς ἔνδειξιν φιλίας, ὁ γέρον μᾶς ἐπλησίασε, μᾶς ἐθώπευσε τὰ στήθη μὲ τὴν παλάμην του, καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ στόμα του εἶδος φωνῆς, — περίπου καθὼς ὅταν προσκαλῶμεν τὰς ὄρνιθας διὰ νὰ τὰς θρέψωμεν. Ἐπεριπάτησα ὀλίγον ὁμοῦ μὲ τὸν γέροντα. Τοῦτο τὸν ηὐχαρίστησεν, ὥστε τὸ πρᾶγμα ἐπανελήφθη, ἐπὶ τέλους δὲ μὲ τὰς δύο του χεῖρας μου ἐκτύπησε ταυτοχρόνως τὴν ῥάχιν καὶ τὸ στήθος, τρεῖς φοράς κατ' ἐπανάληψιν, καὶ ἔπειτα μοῦ ἐπρότεινε τὸ στήθος διὰ νὰ κάμω καὶ ἐγὼ τὸ ἴδιον. Τοῦ ἀνταπέδωκα λοιπὸν τὴν φιλοφροσύνην, πρὸς ἄκραν του εὐχαρίστησιν.

Ἡ γλῶσσα τῶν ἀνθρώπων τούτων μόλις φαίνεται ἔναρθρος εἰς τὰς ἀκοάς μας. Ὁ περιηγητὴς Κούκ τὴν προσομοιάζει πρὸς τὸν θύρυσον, τὸν ὁποῖον κάμνει τις ὅταν καθαρίζει τὸν λάρυγγά του ἀπὸ φλέγματα. Ἀλλὰ βεβαίως ποτὲ Εὐρωπαῖος δὲν ἐκαθάρισε τὸν λάρυγγά του μὲ ἤχους τοιούτου εἶδους.

Εἶναι καθ' ὑπερβολὴν μιμητικοί. "Ἄμα ἤκουαν κανέναν ἀπὸ ἡμᾶς νὰ βήξῃ, νὰ χασμηθῇ, ἢ νὰ γελάσῃ, μᾶς

ἐμιμοῦντο ἀμέσως. Τινές τῶν ἰδικῶν μας ἤρχισαν νὰ ἀλλοιοθωρίζουν ἢ νὰ κάμνουν μορφασμούς διαφόρους. Ὁ νεώτερος τῶν ἀγρίων (ὁ ὁποῖος εἶχεν ὄλον τὸ πρόσωπον μαυρισμένον, μὲ μίαν μόνην λευκὴν σειρὰν ἐπάνω εἰς τὰ βλέφαρα), κατῶρθωτε νὰ κάμη μορφασμούς ἀπαραλλάκτους. Τὸ δὲ περιεργότερον, ἠδύναντο νὰ ἐπαναλαμβάνουν μὲ ἀξιοθαύμαστον ἀκρίθειαν—καὶ νὰ μὴ λησμονοῦν ἐπὶ ἀρκετὸν καιρὸν—πᾶσαν λέξιν πάσης φράσεως, τὴν ὅποιαν ἀπηυθύναμεν πρὸς αὐτούς. Καὶ ὅμως ἡμεῖς, οἱ Εὐρωπαῖοι, γνωρίζομεν πόσον δυσκόλως ἡ ἀκοή μας διακρίνει τὰς λέξεις γλώσσης ξένης. Τὸ προσὸν τοῦτο κατέχουν, ὡς φαίνεται, ἐν γένει, οἱ ἄγριοι. Μὲ τὴν ἰδίαν εὐκολίαν μιμοῦνται τὰ πάντα οἱ Κᾶφροι τῆς Ἀφρικῆς. Καὶ τῆς Αὐστραλίας οἱ ἄγριοι μιμοῦνται τὸ βᾶδισμα καὶ τὴν στάσιν ἐκάστου ἀνθρώπου, εἰς τρόπον ὥστε ἀμέσως ἀναγνωρίζει τις περὶ τίνος πρόκειται. Πῶς ἐξηγεῖται τοῦτο; Φαίνεται ὅτι τὰ αἰσθητήρια καὶ αἱ παρατηρητικαὶ ἐξείς τῶν ἀγρίων ἔχουν, ὡς ἐκ τῆς ἀσκήσεως, ὀξύτητα μεγαλειτέραν ἢ αἱ τῶν πρὸ πολλοῦ πολιτισθέντων ἀνθρώπων.

Ὅτε εἷς ἐξ ἡμῶν ἤρχισε νὰ ψάλλῃ ᾄσμα, οἱ ἄγριοί μας τὰ ἔχασαν καθ' ἑαυτό. Μὲ ἴσην ἐκπληξιν μᾶς εἶδαν χορευόντας. Ἄλλ' ὁ νεώτερος τῶν ἀγρίων ἐπέστη εὐκόλως νὰ μᾶς παρακολουθήσῃ βαλαρίζων. Μολονότι σπανιώτατα βλέπουν Εὐρωπαίους, ἐγνωρίζαν καὶ ἐφοβοῦντο τὰ πυροβόλα μας. Ἀδύνατον νὰ τοὺς πείσωμεν νὰ λάβουν εἰς τὰς χεῖρας των ὄπλον. Μᾶς ἐζήτουν ὅμως μαχαίρας, ἐκφράζοντες διὰ σχημάτων τί

ἤθελαν, καὶ προσφέροντες τὴν Ἰσπανικὴν ὀνομασίαν των : Cuchilla.

Δὲν ἀνέφερα ἀκόμη ὅτι ἐπὶ τοῦ πλοίου εἶχαμεν δύο ἐκ τῶν ἀγρίων τούτων.

Πρὸ τεσσάρων ἢ πέντε ἐτῶν εἶχεν ἐπισκεφθῆ τὴν Γῆν τοῦ Πυρός ὁ πλοίαρχος Φιτσορός, ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου μας. Οἱ ἄγριοι ἔκλεψαν τότε μίαν λέμβον του, ὁ δὲ πλοίαρχος, διὰ νὰ τὴν ἀνακτήσῃ, συνέλαβεν ὡς ὀμήρους τινὰς τῶν ἀγρίων. Δύο ἐξ αὐτῶν καθὼς καὶ μίαν νέαν κόρην καὶ ἓνα μικρόν, τὸν ὁποῖον ἠγόρασεν ἀντὶ ἐνὸς κομβίου, τοὺς ἐκράτησε καὶ τοὺς μετέφερεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἐπὶ σκοπῶν νὰ τοὺς διδάξῃ καὶ ἀναθρέψῃ. Ἐκ τῶν δύο ἀνδρῶν ὁ εἰς ἀπέθνηεν ἀπὸ εὐλογίαν. Τοὺς τρεῖς ἄλλους ὁ φιλόανθρωπος πλοίαρχός μας ἔφερε τώρα ὀπίσω εἰς τὴν πατρίδα των, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ χρησιμεύσουν ὡς ὄργανα πολιτισμοῦ. Τοὺς συνώδευε δὲ καὶ Ἄγγλος ἱεραπόστολος, ὀνόματι Μιτθαῖος. Εἰς τὸν ἐπιζήσαντα ἄγριόν μας εἶχε δοθῆ τὸ ὄνομα *Μοραστηριώτης*, διότι εἰς τὸ μέρος ὅπου συνελήφθη εἰ βράχει εἶχαν σχῆμα ὁμοιάζον μὲ ἐκκλησίαν ἢ μοναστήριον. Ὁ μικρὸς ἄγριος εἶχεν ὀνομασθῆ *Κουμπόπουλος* πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ τρόπου τῆς ἀγορᾶς του, ἣ δὲ νέαν ἐλέγετο *Καλαθοῦνα*. (1)

Ὁ Μοραστηριώτης ἦτο κοντός, χονδρὸς καὶ πολὺ

(1) Διὰ τὰ ὀνόματα τῶν ἀγρίων τούτων, καθὼς καὶ εἰς τὴν μετάφρασιν τῆς ὀμιλίας των, ἐννοεῖται ὅτι προσρεύομεν εἰς λέξεις καὶ φράσεις ἀντιστοίχους.

δυνατός. Δὲν τοῦ ἔλειπε νοημοσύνη, ἀλλ' ἦτο συνήθως σκυθρωπός, σιωπηλός καὶ εἰς τὸ ἄκρον εὐερέθιστος. Φίλους εἶχε πολὺ ὀλίγους ἐπὶ τοῦ πλοίου, ἀλλὰ τοὺς ἠγάπα πολὺ. Ὁ Κουμπόπουλος ἦτο καὶ αὐτὸς ἐπίσης εὐερέθιστος, ὅλοι ὅμως ἐπὶ τοῦ πλοίου τὸν ἐνοστιμεύοντο. Ἡ ἔκφρασις του ἐμαρτύρει τὴν ἀγαθότητά του. Ἦτο εὐθυμος, ἐγάλα εὐκόλως, ἀλλὰ καὶ ἔλυπεῖτο ὄσους ἔπασχαν. Ὅτε ὁ καιρὸς ἦτο κακός, ὑπέφερα ἐνίοτε ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Ἦρχετο τότε ὁ Κουμπόπουλος πλησίον μου καὶ ἔλεγε μὲ φωνὴν θωπευτικὴν : «Καῦμένο, καῦμένο». Ἄλλ' ὅμως εὗρισκε τὸ θέαμά μου εἰς ἐκείνην τὴν κατάστασιν πολὺ γελοῖον. Ἔστρεφε λοιπὸν τὸ πρόσωπον διὰ νὰ κρύψῃ τὸ μειδίαμα ἢ τὸν γέλωτά του, καὶ ἔπειτα ἐπανελάμβανε, «Καῦμένο, καῦμένο». Ἦτο φιλόπατρις εἰς τὸ ἄκρον ὁ Κουμπόπουλος καὶ συχνάκις ἔπλεκε τὸν ἔπαινον τῆς πατρίδος καὶ τῆς φυλῆς του. Ἐλεγε, μὲ τὸ δίκαιόν του ὁ νέος, ὅτι εἰς τὸν τύπον του ἦσαν *πολλὰ δένδρα*, ἐξέφραζε δὲ περιφρόνησιν δι' ὅλας τὰς ἄλλας φυλάς τῆς Γῆς τοῦ Πυρός. Διετείνετο μὲ ἔμφασιν ὅτι εἰς τὴν πατρίδα του δὲν ὑπῆρχε Διάβολος.

Ὁ Κουμπόπουλος ἦτο μικροῦ ἀναστήματος καὶ παχύς, ἦτο δὲ καὶ πολὺ φιλάρεσκος. Ἐφόρει πάντοτε τὰ χειρόκτιά του, ἐκτενίζετο μὲ προσοχὴν, καὶ ἀπηλπίζετο ἐὰν ἔβλεπε κηλιδωμένα τὰ ὑαλιστερά του ὑποδήματα, ἠρέσκετο δὲ νὰ βλέπῃ τὸ πρόσωπόν του εἰς τὸν καθρέπτην. Εἶχαμεν ἐπὶ τοῦ πλοίου ἓνα μικρὸν Ἴνδόν, ὁ ὁποῖος παρετήρησε τοῦτο καὶ συνήθιζε νὰ

περιπαίζει τὸν Κουμπούπουλον διὰ τὴν φιλαρέσκειάν του, ἐκεῖνος δὲ ἐπειράζεται καὶ ἐθύμωνε, καθόσον μάλιστα ἐζήλευε τὸν Ἰνδόν, διότι οἱ ἐπὶ τοῦ πλοίου τὸν ἠγάπων. Ἀκόμη καὶ τώρα θυμάζω, ὅταν ἀναλογίζωμαι τὰ πολλὰ προτερήματα τοῦ Κουμποπούλου μας. Πῶς ἦτο δυνατόν νὰ ἀνήκη εἰς τὴν ἰδίαν φυλὴν καὶ νὰ εἶναι ὅμοιος μὲ τοὺς ἐλεεινοὺς ἀγριανθρώπους, τοὺς ὁποίους πρῶτους συνηγήσαμεν εἰς τὴν Γῆν τοῦ Πυρός!

Ἡ δὲ Καλαθοῦνα ἦτο νέα σεμνή, μὲ τρόπους καλοῦς, καὶ ἡ ἔκφρασις τῆς ἦτο μᾶλλον εὐχάριστος, ἂν καὶ ἐνίοτε σκυθρωπή. Εἶχε μεγάλην εὐκολίαν εἰς τὸ νὰ μανθάνῃ γλώσσας. Παρεκτὸς τῆς Ἀγγλικῆς, εἶχε μάθη ὀλίγα Ἰσπανικὰ καὶ ὀλίγα Πορτογαλλικὰ, κατὰ τὰς ὀλίγας ἡμέρας κατὰ τὰς ὁποίας εἶχε μείνη εἰς Μοντεβιδέον καὶ εἰς τὸ Ρίον τῆς Βρασιλίας. Ὁ Μοναστηριώτης ὄμως δυσηρεστεῖτο πολὺ ἅμα ἔβλεπε κατένα νὰ τὴν περιποιηθῆται. Ἦτο ἀποφασισμένον ὅτι θὰ τὴν ἐνυμφεύετο ἅμα ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πατρίδα των.

Μολονότι καὶ οἱ τρεῖς ὠμίλουν καὶ ἐκαταλάμβαναν ἀγγλικά, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μᾶς δώσουν πληροφορίας σαφεῖς περὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῶν ὁμοφύλων των. Τοῦτο, ἐν μέρει, ἔνεκα τῆς δυσκολίας τοῦ νὰ συλλάβῃ ὁ νοῦς των δύο ἰδέας συγχρόνως. Ὅσοι συναστρέφονται μικρὰ παιδία, γνωρίζουν πόσον σπινώως δύνανται νὰ δώσουν ἀπάντησιν ἀκριβῆ εἰς τὰ ἀπλούτερα πράγματα· καθὼς, λόγου χάριν, ἐὰν πρῶγμά τι εἶναι ἄσπρον ἢ μαῦρον. Τὸ αὐτὸ συνέβαινε μὲ τοὺς τρεῖς ἐκεῖνους, καὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἀνακαλύ-

ψωμεν δι' ἐρωταποκρίσεων ἐὰν ἐννοοῦμεν καλῶς ὅ,τι μᾶς ἔλεγαν. Ἄλλ' ἐὰν αἱ ἰδέαι των δὲν ἦσαν σαφεῖς, ἡ ὄρασις των ὅμως ἦτο ἀξιοθαύμαστος. Εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ ναυτικοί, ὡς ἐκ τῆς μακρᾶς ἀσκήσεως, διακρίνουν μακρόθεν τὰ ἀντικείμενα, πολὺ καλλίτερον ἢ οἱ ἄνθρωποι τῆς ξηρᾶς. Ὁ Μοναστηριώτης καὶ ὁ Κουμπόπουλος ὑπερέβαιναν εἰς τοῦτο ὅλους τοὺς ναύτας μας. Πολλάκις δὲν τοὺς ἐπίστευαν οἱ ναῦται ὅτε ἔλεγαν ὅτι βλέπουν τι εἰς μεγάλην ἀπόστασιν. Πάντοτε ὅμως τὸ τηλεσκόπιον τοὺς ἐδικαίωνε.

Ἦτο πολὺ περιέργος ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον οἱ ἄγριοι ὑπεδέχθησαν τὸν Κουμπόπουλον, ὅτε κατὰ πρῶτον τὸν ἀπεβιάσαμεν εἰς τὴν ξηράν. Εἶδαν ἀμέσως ὅτι δὲν ἦτο καθὼς ἡμεῖς, καὶ ἀντήλλαξαν περὶ τούτου πολλὰ λόγια ἀναμεταξύ των· ὁ γεροντότερος τῶν ἀγρίων ἀπήύθυνε πρὸς τὸν Κουμπόπουλον λογύβριον ἐκτεταμένον, διὰ νὰ τὸν προτρέψῃ, ὡς φαίνεται, νὰ μείνῃ πλησίον των. Ἄλλ' ἐκεῖνος μόλις κατελάμβανε τὴν γλῶσσαν των, ἐφαίνετο δὲ ὡσὰν νὰ ἐντρέπετο διὰ τοὺς συμπατριώτας του.

Ὅτε μετ' ὀλίγον ἀπεβιάσθη καὶ ὁ Μοναστηριώτης, τὸν παρετήρησαν καὶ ἐκεῖνον μὲ τὴν αὐτὴν προσοχήν. Παρέβαλαν τὸ χρῶμά του πρὸς τὸ ἰδικόν μας. Εἷς ἐξ ἡμῶν ἐγύμνωσε τὸν βραχίονά του· ἡ λευκότης του τοὺς ἐξίππασε. Ὑποπτεύομαι ὅτι ἐξέλαβαν ὡς γυναῖκας δύο ἢ τρεῖς τοῦ πληρώματος, οἱ ὁποῖοι ἦσαν πλέον μικρόσωμοι καὶ ξανθότεροι, μολονότι εἶχαν μεγάλας γενειάδας. Ὁ ὑψηλότερος τῶν ἀγρίων ἐφαί-

νετο ὑπερφανεύόμενος διότι ἐθαυμάσαμεν τὸ ἀνάστημά του. Τὸν ἐθάλαμεν ῥάχιν πρὸς ῥάχιν μὲ τὸν ὑψηλότερον τῶν ναυτῶν μας διὰ νὰ συγκρίνωμεν τὸ ὕψος των, ἐκεῖνος δὲ ἐφρόντισε νὰ τοποθετηθῆ εἰς τὸ ἀνηφορικώτερον μέρος, καὶ ἐστηρίζετο εἰς τὰ δάκτυλα τῶν ποδῶν του διὰ νὰ κερδήσῃ εἰς ὕψος. Ἦνοιξε τὸ στόμα διὰ νὰ δείξῃ τοὺς ὀδόντας του, καὶ ἐστράφη διὰ νὰ τὸν θαυμάσωμεν καὶ ἐκ τοῦ πλαγίου.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἐδοκίμασα νὰ εἰσχωρήσω ὀλίγον εἰς τὰ ἐνδότερα. Τὴν Γῆν τοῦ Πυρός δύνανται τις νὰ περιγράψῃ ὡς χώραν ὀρεινὴν, ἐν μέρει καταποντισθεῖσαν, εἰς τρόπον ὥστε κόλποι βαθεῖς κατέχουν τὴν θέσιν ὅπου ἀλλέως θὰ ἦσαν κοιλάδες. Τὰ βουνά, ἐξαιρουμένης τῆς πρὸς τὸ πέλαγος δυτικῆς παραλίας, εἶναι σκεπασμένα ἀπὸ δάσος ἀδιάκοπον καὶ ἀπέραντον. Τὸ δάσος ἀναβαίνει εἰς ὕψος 300 ἕως 450 μέτρων, ἔπειτα ἔρχεται σειρὰ γῆς γυμνῆς, ὅπου βλαστάνουν φυτὰ ὀρεινά, ὑψηλότερα δὲ εἶναι ἡ σειρὰ τῆς αἰωνίου χιόνης. Σπανιώτατα εὐρίσκει τις καθ' ὅλην ἐκείνην τὴν χώραν μικρὰν ἕκτασιν γῆς ἐπιπέδου. Δύο μόνον μέρη τοιούτου εἶδους ἀνεκάλυψα. Καὶ εἰς τὰ δύο, καθὼς καὶ παντοῦ ἄλλου, ἡ ἐπιφάνεια ἀποτελεῖται ἀπὸ στρῶμα παχὺ φυτώδους καυσίμου χώματος. Καὶ ἐν τὸς τοῦ δάσους ἡ γῆ εἶνε ἐπίσης σκεπασμένη ἀπὸ στρῶμα βαθύ φυτικῶν οὐσιῶν, εὐρισκομένων εἰς διαρκῆ ἀποσύνθεσιν, — καὶ τόσον ὑγρῶν, ὥστε οἱ πόδες βυθίζονται ἀνὰ πᾶν βῆμα.

Ἄφοῦ ἐπέισθην ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ διασχίσω τὸ

δάσος, ἠκολούθησα τὴν κοίτην ἐνὸς χειμάρρου. Κατ' ἀρχὰς ἦτο δυσκολωτάτη ἢ ἀναρρίχσις μου ἀπὸ καταρράκτην εἰς καταρράκτην καὶ ὑπεράνω σωρείας μεγάλων κορμῶν δένδρων κατεστραμμένων· ὀλίγον ὄμως κατ' ὀλίγον, ἀνῆλθα εἰς κοίτην πλέον ἀνοικτήν, ὅπου τὰ νερὰ εἶχαν λειάνει τὰς ὄχθας. Ἐξῆκολούθησα μὲ κόπον ν' ἀναβαίνω ἐπὶ μίαν ὥραν. Ἡ θεὰ ἐκεῖ ἀντήμειψε τὸν κάματόν μου. Τὸ σκιερὸν βῆθος τῆς φάραγος συντημύζετο πρὸς τὰ πάμπολλα σημεῖα βιαίας καταστροφῆς. Ἐκατέρωθεν αἱ πλευραὶ τῶν βουνῶν παρίσταναν σωρούς βράχων μεγαλοπρεπῶν καὶ δένδρων ἀναποδογυρισμένων. Ἄλλα δένδρα, ὄρθια ἀκόμη, ἐφαίνοντο ἔτοιμα καὶ αὐτὰ νὰ πέσουν. Ἡ πυκνὴ ἐκείνη ἀνάμιξις δένδρων ζώντων καὶ νεκρῶν μού ἔφερεν εἰς τὸν νοῦν τὰ δάση τῶν τροπικῶν, — μὲ τὴν διαφορὰν ὅμως ὅτι ἐδῶ, εἰς αὐτὰς τὰς ἐρημίας, ὁ Θάνατος καὶ ὄχι ἡ Ζωὴ ἐφαίνετο ὅτι κυριαρχεῖ. Ἀκολουθῶν τὴν κοίτην τοῦ χειμάρρου, ἔφθασα εἰς μέρος ὅπου τὸ κατακύλισμα κορμῶν εἶχεν ἀνοίξει εἶδος δρόμου ἀναμέσον τοῦ δάσους. Ἀνέβην ἐκεῖθεν εἰς ὕψος ἀρκετόν, ὅπόθεν εἶχα κάτωθέν μου μέγα μέρος τοῦ δάσους. Τὰ δένδρα εἶναι ὅλα ἐνὸς εἶδους ὄξυα. Ἡ ὄξυα αὐτὴ διατηρεῖ τὸ φύλλωμά της καθ' ὅλον τὸ ἔτος. Τὸ βαθὺ πράσινον χρωμὰ της κλίνει πρὸς τὸ κίτρινον. Ἡ ἀπεραντος μονοτονία τοῦ χρώματος τούτου ἐπηύξανε τὴν μελαγχολικὴν ὄψιν τοῦ θεάματος. Ἄλλως, αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου σπανίως φέρουν ἐκεῖ τὴν λάμψιν τῆς ζωῆς.

Τὴν 21^{ην} Δεκεμβρίου τὸ πλεῖόν μας ἀνείλκυσε τὴν

ἄγκυραν. Ὁ ἄνεμος ἔπνεεν οὐριος ἐξ ἀνατολῶν καὶ τὴν ἐπομένην ἡμέραν, τὴν 3ῃν ὥραν μ.μ., παρεκάμψαμεν τὸ ἀνεμιόδαρτον ἀκρωτήριον Χόρν. Ἡ ἐσπέρα ἦτο λαμπρά, ὁ οὐρανὸς καθαρὸς καὶ ὠραία ἡ θεά τῶν πέριξ νήσων. Ἀλλὰ τὸ ἀκρωτήριο ἀπῆτει νὰ πληρώσωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν φόρον μας εἰς τὴν κακὴν του φήμητιν καὶ μᾶς ἔστειλε, περὶ ὄσμάς ἡλίου, ἄνεμον φοβερόν. Διὰ ν' ἀποφύγωμεν τὸν κίνδυνον, ἐστρέψαμεν τὴν πρῶραν πρὸς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, τὴν δὲ ἐπομένην ἡμέραν ἐγυρίσαμεν πάλιν καὶ εἶδαμεν ἐκ νέου τὸ ἀκρωτήριο, ἀλλὰ τὸ εἶδαμεν τώρα ὑπὸ τὴν συνήθη ἀγρίαν μορφήν του, σκεπασμένον ἀπὸ ομίχλην, καὶ μὲ ἀνεμοταραχὴν καὶ θαλασσοταραχὴν ὀλόγυρά του. Μαῦρα σύννεφα μέγιστα ἐκυλίωντο εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ βροχὴ μὲ χάλαζαν μᾶς ἐμάστιζε, — τόσον βαρῦτα, ὥστε ὁ πλοίαρχος ἔκρινε καλὸν νὰ καταφύγωμεν εἰς ἔρημον πλησίον λιμένα, ὅπου ἐρρίψαμεν τὴν ἄγκυραν τὴν ἐσπέραν τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων. Τὰ νερὰ ἐκεῖ ἦσαν ἤσυχα. Μόνον πνοαὶ δυναταὶ ἀνέμου, χυνόμεναι ἀπὸ τὰ πέριξ βουνά, μᾶς ἔσειαν πού καὶ πού τὸ πλοῖον, ἐνθυμίζουσαι τὴν ἔξω τρικυμίαν.

Τὸ μέρος τοῦτο τῆς Γῆς τοῦ Πυρός δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ ἄκρα τῆς καταποντισθείσης σειρᾶς βουνῶν, περὶ τῆς ὁποίας ἀνέφερα. Πλησίον εἰς τὸν λιμένα μας ὑψώνετο ἀποτόμως ὄρος πυραμιδοειδές, ὕψους 500 περίπου μέτρων.

Αἱ πέριξ νῆσοι εἶναι βράχοι κωνικοί. Ὁ λιμὴν ὅπου κατεφύγαμεν ὀνομάζεται *Λιμὴν τῶν Καλυθῶν*, διότι

ὑπάρχουν ἐκεῖ ὀλίγα καλύβαι. Ὅλοι ὅμως οἱ ἐκεῖ ὄρμι-
 ἠδύναντο, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, νὰ φέρουν τὸ αὐτὸ ὄνομα.
 Οἱ κάτοικοι, τρεφόμενοι μόνον με ὄστρακὸδερμα, ἀναγκά-
 ζονται διαρκῶς νὰ ἀλλάζουσιν τόπον διαμονῆς, ἀλλ'
 ἐπιστρέφουν συνήθως εἰς τὰ ἴδια μέρη, — καθὼς μαρ-
 τυρεῖται ἀπὸ τοὺς μεγάλους εἰς διάφορα μέρη σωροὺς
 ὄστράκων. Οἱ τοιοῦτοι σωροὶ διακρίνονται συχνάκις
 πολὺ μακρόθεν, χάρις εἰς τὸ λαμπρὸν πράσινον χρῶμα
 φυτῶν τινων, τὰ ὅποια πάντοτε βλαστάνουν ἐπάνω
 των. Μεταξὺ τῶν φυτῶν τούτων εἶναι δύο εἶδη καταλ-
 ληλότατα πρὸς τροφήν, τὸ ἀγριοσέλινον καὶ ἓν ἄλλο
 χόρτον. Ἄλλ' οἱ ἄγριοι δὲν ἀνεκάλυψαν ἀκόμη τὴν
 χρῆσιν των.

Ἡ καλύβη τῶν κατοικῶν τῆς Γῆς τοῦ Πυρός
 ὁμοιάζει πολὺ πρὸς θημωνιάν. Τὸ σχῆμά της καὶ αἱ
 διαστάσεις εἶναι αἱ ἴδιαι. Συνίσταται ἀπὸ ὀλίγου
 κλῶνας σπασμένους, στηλωμένους εἰς τὴν Γῆν, στε-
 γάζεται δὲ ἀπὸ τὸ ἓν μόνον μέρος με ὀλίγα καλάμια,
 πλεγμένα με χόρτα. Μιᾶς ὥρας τὸ πολὺ ἐργασία
 ἀρκεῖ πρὸς κατασκευὴν τοιαύτης καλύβης, ἡ ὅποια
 συνήθως χρῆσιμεύει δι' ὀλίγων μόνον ἡμερῶν κατοι-
 κίαν. Εἰς ἓν μέρος εἶδα καλύβην τόσον μικρὰν καὶ
 χαμηλὴν, ὥστε ἐφάνητο μᾶλλον ὡς καταφύγιον λα-
 γοῦ. Ὁ κύριός της βεβαίως θὰ ἔζη μόνος. Ὁ Μονα-
 στηριώτης εἶπεν ὅτι θὰ ἦτο «κακὸ ἄθροπον» καὶ ὅτι
 θὰ εἶχε κλέψῃ τίποτε. — Εἰς τὴν δυτικὴν ὅμως παρα-
 λίαν αἱ καλύβαι εἶναι καλλίτεραι καὶ στεγάζονται με
 δέρματα φώκης.

Εἰς τὸν λιμένα τοῦτον ἐμείναμεν ἀρκετὰς ἡμέρας, ἕνεκα τῆς κακοκαιρίας. Τὸ κλίμα εἶναι ἀθλιώτατον. Εἶχεν ἤδη παρέλθει τὸ θερινὸν ἡλιοστάσιον, ἀλλ' ἐν τούτοις καθημέραν ἔπιπτε χιὼν εἰς τὰ βουνά, εἰς δὲ τὰς κοιλάδας νερόχιονον. Αἱ νύκτες ἦσαν ψυχρόταται. Ἡ δὲ ὑγρασία καὶ ἡ ἀκαταστασία τῆς ἀτμοσφαιρας καὶ ἡ ἔλλειψις τῆς λάμπειας τοῦ ἡλίου ἐπροξένουν τόσον κακὴν ἐντύπωσιν, ὥστε ἐφανταζόμεθα τὸ κλίμα χειρότερον ἀκόμη ἀπὸ ὅ,τι πραγματικῶς ἦτο.

Μίαν ἡμέραν ἐνῶ ἐπηγαίναμεν μὲ τὴν λέμβον πρὸς μίαν τῶν παρακειμένων νήσων, συνητηθήμεν μὲ πλοιάριον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἦσαν ἕξ ἐντόπιοι. Δὲν εἶχα ποτέ μου ἴδει ὄντα ἐλεεινότερα. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν φοροῦν, καθὼς ἀνέφερα, μανδύας ἀπὸ δέρμα λάμα, εἰς δὲ τὴν δυτικὴν σκεπάζονται μὲ δέρματα φώκης. Ἄλλ' εἰς τὰ κεντρικὰ αὐτὰ μέρη τῆς Γῆς τοῦ Πυρός οἱ ἄνδρες ἔχουν ὡς μόνον ἕνδυμα ἐν τεμάχιον δέρματος φώκης, ὅχι μεγαλείτερον ἀπὸ μανδύλι, τὸ προσαρμύζουν δὲ εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος μὲ σπάγγον καὶ τὸ σύρουν ἄλλοτε πρὸς τὸ στήθος καὶ ἄλλοτε πρὸς τὴν ῥάχιν, ἐμπρὸς καὶ ὀπίσω, ἀναλόγως τοῦ ἀνέμου καὶ τοῦ ψύχους. Ἄλλ' οἱ ἕξ ἐκεῖνοι ἄγριοι ἦσαν ὀλόγυμοι. Ἔβρεχε ῥαγδαίως ἡ βροχὴ καὶ ὁ ἀφρὸς τῶν κυμάτων κατέβρεχαν τὰ γυμνά των μέλη.

Εἰς ἓνα ἄλλον κολπίσκον, ἐκεῖ πλησίον, εἶδα νέαν γυναῖκα νὰ στέκη ὥραν πολλήν, ἀπὸ περιέργειαν καὶ μόνον, διὰ νὰ μᾶς βλέπη μακρῶθεν. Ἐθῆλαζε τὸ

νεογέννητον βρέφος της, ἡ δὲ παγωμένη βροχὴ ἔπιπτε καὶ ἀνελύετο βαθμηδὸν εἰς τὰ γυμνά της στήθη καὶ εἰς τὰ ἀσκεπῆ μέλη τοῦ βρέφους της. Ἴδου πῶς ἀναπτύσσονται τὰ ἄθλια αὐτὰ πλάσματα κατὰ τὴν αὐξησίαν των καὶ πῶς γίνονται ὅπως τοὺς εἶδα, μὲ τὰ φρικώδη των πρόσωπα πασαλειμμένα μὲ χρώματα διάφορα, μὲ τὸ σῶμα βρωμερὸν καὶ λυγδερὸν, μὲ τὴν κόμην πηκτὴν, τὴν φωνὴν βραγχνὴν καὶ ἀγρίαν, καὶ μὲ τὰς βιαίας χειρονομίας των. Ὅταν τοὺς βλέπητις, διστάζει νὰ πιστεύσῃ ὅτι εἶναι ἄνθρωποι καὶ αὐτοὶ καθὼς ἡμεῖς, καὶ κάτοικοι τοῦ αὐτοῦ κόσμου. Ὅποιαν ἄρὰ γε εὐχαρίστησιν εὐρίσκουν τοιοῦτοι ἄγριοι εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς ζωῆς ; Τὴν νύκτα, πέντε ἢ ἕξι ὁμοῦ, μόλις προφυλαττόμενοι ἀπὸ τὴν βροχὴν καὶ τὸ ψῦχος τοῦ δριμυτάτου κλιματός των, σωριάζονται ἐπάνω εἰς τὸ ὑγρὸν χῶμα ὡς νὰ ἦσαν κτήνη. Χειμῶνα καὶ θέρος, ἡμέραν ἢ νύκτα, ὅταν ἀποσύρωνται τὰ νερὰ τῆς παλιρροίας, ἀνάγκη νὰ ζητοῦν, τὸ φαγητόν των συνάζοντες ὄστρακόδερμα εἰς τοὺς βράχους. Ὅλιγα μανιτάρια καὶ ἀνούσιοι τινες καρποὶ ἄγριοι ποικίλλουν πού καὶ που τὴν τροφήν των. Ἐάν ποτε φονεύσουν φώκην, ἢ εἰάν τὸ σαπημένον πτώμα φαλαίνης εὐρεθῇ εἰς τὰ παράλια των, τότε εἶναι δι' αὐτοὺς ἑορτὴ καὶ πανηγυρις !

Συχνάκις ὑποφέρουν ἀπὸ πείναν. Ὁ πλοίαρχος Λῶ, — γνωστός μου κυνηγὸς φωκῶν, πολλάκις ἐπισκεφθεὶς αὐτὰ τὰ μέρη, — μοῦ διηγήθη ὅτι εἰς τὴν δυτικὴν παραλίαν συνήντησε μίαν φορὰν ἄθροισμα 150 περίπου

ἀγρίων εἰς ἐλεεινὴν κατάστασιν. Δὲν εἶχαν σχεδὸν σάρκα ἐπάνω των. Σειρὰ τρικυμιῶν ἐμπόδισε τὰς γυναῖκας των νὰ εὔρουν ὄστρακόδερμα εἰς τοὺς βράχους, οἱ δὲ ἄνδρες δὲν ἠδυνήθησαν μὲ τὰ πλοιαρία των νὰ κυνηγήσουν φώκας. Μίαν πρωτῶν ὀλίγοι ἐξ αὐτῶν ἐξέκίνησαν πεζοὶ πρὸς ἀνεύρεσιν τροφῆς. Μετὰ πέντε ἡμέρας ἐπέστρεψαν κατάκοποι. Ὁ καθεὶς των ἔφερε τεμάχιον τετράγωνον σαπημένου κρέατος φαλαίνης, μὲ τρύπαν εἰς τὸ μέσον, ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἶχαν περασμένην ὁ καθεὶς τὴν κεφαλὴν του. — Ὁ γεροντότερος τῶν ἀγρίων ἔκοψε τὸ κρέας τοῦτο εἰς μικρὰ τεμάχια καὶ συγχρόνως ἐψιθύριζεν εἶδος ἐξορκισμοῦ ἢ προσευχῆς. Ἐπειτα τὰ ἔψησεν ὀλίγον καὶ τὰ ἐμοίρασεν εἰς τοὺς πεινασμένους συντρόφους του, οἱ ὅποιοι ἐν τῷ μεταξὺ ἐκάθητο ὀλόγυρα σιωπῶντες. Ὁ κ. Λῶ νομίζει ὅτι, ὅπου φάλαινα νεκρὰ πέσῃ εἰς τὰ παράλια των, οἱ ἐνόπιοι θάπτουν εἰς τὴν ἄμμον μέγα μέρος της διὰ νὰ τὸ ἔχουν εἰς καιρὸν πείνης.

Αἱ διάφοροι φυλαί, ὅταν εὐρίσκωνται εἰς πόλεμον ἀναμεταξὺ των, εἶναι ἀνθρωποφάγοι. Ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Κουμποπούλου, καὶ ἐνὸς ἄλλου μικροῦ ἀγρίου, τὸν ὅποιον εἶχε παραλάβει ὁ κ. Λῶ, φαίνεται βέβαιον ὅτι, ὅταν ἐπικρατῇ πείνα, τὸν χειμῶνα, φονεύουν καὶ τρώγουσιν τὰς γραίας των, πρὶν φάγουν τοὺς σκύλους των. Ὁ μικρὸς τοῦ κ. Λῶ, ἀποκρινόμενος εἰς ἐρώτησίν του, διατὶ δὲν τρώγουσιν πρῶτα τοὺς σκύλους, ἀπεκρίθη: «Σκύλοι πιάνουν φώκας, γρηαὶς ὄχι». Ἀπὸ δὲ τὴν περιγραφὴν του περὶ τοῦ πῶς τὰς θανατώνουν,

φαίνεται ὅτι τὰς κρατοῦν ἐπάνω ἀπὸ καπνὸν μέχρι οὗ πνιγοῦν. Ἐμιμείτο τὰς κραυγὰς των, ἀστεϊζόμενος, καὶ ἐδείκνυε ποῖα μέρη τοῦ σώματός των ἦσαν τὰ νεστιμώτερα. Ὅσον φρικτὸς καὶ ἂν εἶναι ὁ τοιοῦτος θάνατος, φρικτότερος ἀκόμη θὰ εἶναι ὁ τρόμος τῶν δυστυχῶν ἐκείνων γυναικῶν, ὅταν ἔρχεται ὥρα πείνης. Φεύγουν ἐνίοτε εἰς τὰ βουνὰ διὰ νὰ σωθοῦν, ἀλλ' οἱ ἄνδρες τὰς κυνηγοῦν καὶ τὰς φέρουν ὀπίσω εἰς τὸν θάνατον.

Ὅσοι ἐπεσκέφθησαν τὴν Γῆν τοῦ Πυρός, δὲν ἠδυνήθησαν ἕως τώρα νὰ ἐξακριβώσουν ἂν οἱ κάτοικοί της ἔχουν ἰδέαν τινὰ περὶ μελλούσης ζωῆς. Ἐνίοτε θάπτουν τοὺς νεκροὺς των εἰς σπήλαια, ἄλλοτε εἰς τὰ ὄρεινά των δάση. Ἄλλ' ἄγνωστον ἂν τελοῦνται κηδεῖαι. Ὁ Κουμπόπουλος δὲν ἔτρωγε πτηνὰ τῆς ξηρᾶς, εἰσὶ «τρώγουν ἀποθαμένους». Ἀποφεύγουν δὲ νὰ ὀμιλοῦν περὶ τῶν νεκρῶν.

Δὲν εἶδαμεν ποτὲ νὰ τελοῦν θρησκευτικὴν τινα λατρείαν, παρεκτὸς ἂν εἶχε τοιοῦτον χαρακτῆρα ὁ ψιθουρισμὸς τοῦ γέροντος, ὅτε ἔκοπτε τῆς φαλαίνης τὸ κρέας. Πᾶσα φυλὴ ἔχει ἓνα εἴτε μάγον εἴτε ἰατρόν, τοῦ ὁποίου ὅμως δὲν κατωρθώσαμεν ποτὲ νὰ μάθωμεν ἀκριβῶς τὸ ὑπόργημα. Ὁ Κουμπόπουλος, καθὼς ἀnéφερα, δὲν ἐπίστευεν εἰς τὸν Διάβολον, ἐπίστευεν ὅμως εἰς τὰ ὄνειρα. Ἄλλ' οἱ ἄγριοι μας δὲν ἦσαν δεισιδαιμονέστεροι ἀπὸ μερικοὺς ναύτας μας· ὁ γέρον ναύκληρός μας ἀπέδιδεν ἀδιστάκτως τὰς τριχυμίας, ὅσαι μᾶς ἐβασάνισαν πλῆσιον τοῦ ἀκρωτηρίου Χόρν, εἰς τὴν παρουσίαν τῶν

ἀγρίων μας τούτων ἐπὶ τοῦ πλοίου. Μίνη περίστασις κατὰ τὴν ὁποίαν εἶδα τι παραπλήσιον πρὸς αἰσθημα θρησκευτικὸν ἦτο ἡ ἔκφρασις τοῦ Μοναστηριώτου, ὅτε ὁ ἰατρός μας ἐφόνευσεν ὀλίγα μικρὰ παππάκια διὰ τὰ ταριχεύση, ὡς δείγματα ζωολογικά. «ὦ! εἶπε. Τώρα βροχή, χιόνια, ἀέρας πολὺ!» Δηλαδή, ἐπερίμενον ἀντίποινα δι' ἐκείνην τὴν σπατάλην τροφῆς. Διηγήθη δὲ τότε, με ζωηρότητα καὶ ἐξαψιν, ὅτι μίαν ἡμέραν ὁ ἀδελφός του ἐπέστρεψε πρὸς τὴν παραλίαν νὰ πάρῃ πτηνὰ τὰ ὅποια εἶχε φονεύσει καὶ ἀφήσει ἐκεῖ, ὅτε εἶδεν ἐξαίφνης νὰ πετοῦν ὑψηλὰ τὰ πτερὰ των. «Ὁ ἀδελφός μου», — ἔλεγεν ὁ Μοναστηριώτης, μιμούμενος τὰς κινήσεις τοῦ ἀδελφοῦ του, — «εἶπε μέσα του, τί τοῦτο ;» καὶ ἀνέβη εἰς ἓνα βράχον καὶ εἶδεν εἰς τὸ παράλιον «ἓνα ἀγριάνθρωπον» κλέπτοντα τὰ πτηνὰ του, καὶ τότε ἔριψε κάτω μίαν μεγάλην πέτραν καὶ ἐσκότωσε τὸν ἀγριάνθρωπον. Κατόπιν ὅμως, ἔλεγεν ὁ Μοναστηριώτης, ἔγειναν μεγάλαι τρικυμῖαι καὶ ἔπασαν πολλαὶ βροχαὶ καὶ χιόνες. Με ἄλλους λόγους, ἐφαίνετο πιστεύων ὅτι τὰ στοιχεῖα ἦσαν τὰ ὄργανα τῆς τιμωρίας διὰ τὸ ἀδίκημα. Ἐκ τούτου δύναται τις νὰ φαντασθῇ πῶς, εἰς βαθμὸν κατὰ τι ἀνώτερον ἀναπτύξεως, οἱ ἄνθρωποι προσωποποιοῦν τὰ στοιχεῖα. Ἄλλὰ τί ἦτο ὁ ἀγριάνθρωπος τοῦ Μοναστηριώτου δὲν ἠδυνήθη ποτὲ νὰ ἐννοήσω ἀκριβῶς. Ἐκ τοῦ χαρακτηριζοῦ τὸν ὅποιον εἶχε ζωσει εἰς τὸν κτίστην τῆς μικρᾶς καλύβης, ἔκλινα νὰ πιστεύσω ὅτι καὶ ὁ μὲν καὶ ὁ δὲ ἦσαν κλέπται διωγμένοι ἀπὸ τὴν φυλὴν των.

Ἄλλὰ μού φέρουν ὡς πρὸς τοῦτο δισταγμοὺς ἄλλαι ἐπίσης συγκεχυμένα· ἐκφράσεις τῶν ἀγρίων μας, ἐκ τῶν ὁποίων ἐν φρονῶ ἀπίθανον ὅτι οἱ μυστηριώδεις ἐκεῖνοι ἀγριάνθρωποι ἦσαν φρενοβλαβεῖς.

Αἱ διάφοροι φυλαὶ τῆς Γῆς τοῦ Πυρός δὲν ἔχουν ἀρχηγὸν οὔτε διοίκησιν. Καὶ ὅμως ἐκάστη αὐτῶν εἶναι περικυκλωμένη ἀπὸ ἄλλας φυλάς ἐχθρικός, λαλούσας διαλέκτους διαφόρους καὶ χωριζομένας ἀπ' ἀλλήλων διὰ ζώνης ἐρήμου χώρας οὐδετέρας. Αἰτία τῶν πολέμων τῶν εἶναι ὁ ἀγὼν πρὸς εὕρεσιν τῶν μέσων τῆς συντηρήσεως. Ὁ τόπος τῶν εἶναι σωρὸς βράχων ἀποτόμων, βουνῶν ὑψηλῶν καὶ δασῶν πυκνοτάτων, ἡ δὲ ὀμίχλη καὶ αἱ καταιγίδες δὲν ἔχουν τέλος. Μόνη κατοικήσιμος γῆ εἶναι ἡ πετρώδης παραλία. Πρὸς εὕρεσιν τροφῆς ἀναγκάζονται νὰ πλανῶνται αἰωνίως ἀπὸ ἓν μέρος εἰς ἄλλο, τόσον δὲ ἀπότομοι καὶ ἄβατοι εἶναι οἱ κρημνοὶ οἱ χωρίζοντες τὰ κατοικήσιμα μέρη τῆς παραλίας, ὥστε μόνον μὲ τὰ ἄθλια τῶν πλοίαρια ἠμποροῦν νὰ μετατοπίζωνται. Ἄλλως δὲν συναισθάνονται τὴν ἀνάγκην μονίμου κατοικίας, δὲν ἔχουν δὲ οὔτε τὴν συναισθησιν τῆς οἰκογενειακῆς ἀγάπης. Οἱ ἄνδρες μεταχειρίζονται τὰς γυναϊκίας τῶν ὡς κτήνη. Ἀξιωματικὸς τοῦ πλοίου μας εἶδε μίαν ἡμέραν, εἰς τὴν δυτικὴν παραλίαν, μητέρα φέρουσαν εἰς τὴν ἀγκάλην τὸ αἱματωμένον σῶμα τοῦ ἀποθνήσκοντος τέκνου τῆς, ἀφ' οὗ ὁ σύζυγός τῆς συνέτριψε τὴν κεφαλὴν του εἰς τοὺς βράχους, διότι ἄφησε νὰ τοῦ πέσουν εἰς τὴν θάλασσαν τὰ αὐγά πτηνῶν θαλασσίων, τὰ ἑποῖα τοῦ εἶχε δώσει νὰ κρατῇ. Τί φρι-

κωδέστερον νὰ φαντασθῇ τις ! Ἀπὸ τοιούτου; ἀνθρώ-
πους τί ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ περιμένῃ ; Εἰς τί θ' ἀνυ-
ψωθῇ ἡ φαντασία των, τί θὰ συγκρίνῃ ὁ νοῦς των, τί
θὰ κρίνῃ τὸ λογικόν των ; Ἡ ἐπιδεξιότης των εἰς πε-
ριωρισμένα τινὰ πράγματα εἶναι ἴση, ἐπάνω κάτω, μὲ
τὸ ἔμφυτον τῶν ζώων, καθίσσον δὲν ἀναπτύσσεται μὲ
τὴν πείραν. Τὸ ἐντεχνότερον κατασκευασμὰ των εἶναι
τὰ πλοιαρία των· ἀλλὰ καὶ αὐτὰ εἶναι ἕως σήμερον
ἀπχράλλακτα καθὼς τὰ εἶδε καὶ τὰ περιέγραψεν ὁ
περιηγητὴς Δράκος πρὸ 250 ἐτῶν !

Βλέπων τις τοὺς ἀγρίους; τούτους; ἐρωτᾷ καθ' ἑαυ-
τόν: Πόθεν ἤλθαν ; Τί παρεκίνησε, τί ἠνάγκασεν ἀνθρώ-
πους ζῶντας εἰς μέρη εὐδαιμονέστερα νὰ τὰ παραι-
τήσουν, νὰ διασχίσουν τὴν μεσημβρινὴν Ἀμερικὴν,
νὰ ἐρεύρουν τὴν ναυπηγίαν σκαφῶν ἀγνώστων εἰς τοὺς
κατοίκους τῆς Περουβίας, τῆς Χιλῆς; καὶ τῆς Βρασι-
λίας, καὶ νὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς μίαν τῶν πλέων ἀπαι-
σίων χωρῶν τῆς ὑδρογείου σφαίρας ! Ἄλλ' αἱ σκέψεις
αὐταὶ στεροῦνται ἴσω; βίασεως; καθίτι δὲν ὑπάρχει
λόγος νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὀλιγοστεύει ὁ ἀριθμὸς τῶν
κατοίκων τῆς Γῆς τοῦ Πυρός· τὸ δὲ συμπέρασμα εἶναι
ὅτι ἀπολαμβάνουν καὶ αὐτοί, ὅπως τῆ ποτε, μίαν δόσιν
εὐτυχίας τόσης, ὥστε νὰ μὴ τοὺς εἶναι βῆρος ἡ ζωὴ.
Ἡ φύσις κάμνει τὴν Συνήθειαν παντοδύναμον, τὰ δὲ
ἀποτελέσματα τῆς Συνήθειας κληρονομικὰ, ὥστε κα-
τήνησαν νὰ προσαρμωθοῦν καὶ ἐδῶ οἱ ἄνθρωποι πρὸς
τὸ κλίμα καὶ πρὸς τὰ προϊόντα τοῦ ἐλεεινοῦ τούτου
τόπου.

Ἔνεκα τῆς κακοκαιρίας ἐμείναμεν ἐξ ἡμέρας εἰς τὸν λιμένα τῶν Καλυβῶν. Τὴν 30 Δεκεμβρίου ἀπεπλεύσαμεν. Ὁ πλοίαρχός μας ἤθελε νὰ διευθυνθῶμεν πρὸς δυσμὰς διὰ ν' ἀποβιβάσωμεν εἰς τὴν πατρίδα τῶν τὸν Μοναστηριώτην καὶ τὴν Καλαθοῦναν. Ἀλλὰ μᾶς ἤλθον τρικυμῖαι ἀλλεπάλληλοι, εἴχαμεν δὲ καὶ τὰ ῥεύματα ἐναντίον μας.

Τὴν 11^{ην} Ἰανουαρίου 1833 κατωρθώσαμεν, ἐπὶ τέλους, νὰ πλησιάσωμεν, καὶ ἐβλέπαμεν εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων μιλίων τὰ βουνὰ τοῦ μέρους ἐκείνου, ὅτε ἐξαφνα ἄνεμος φοβερός μᾶς ἠνάγκασε νὰ ποδίσωμεν. Τὰ κύματα εἰς τὴν ἀπέχουσαν παραλίαν ἦσαν τρομερά. Ἐβλέπαμεν τὸν ἀφρόν ν' ἀναβαίη εἰς βράχους ὕψους ἐξήκοντα μέτρων. Τὴν 12^{ην} ἡ τρικυμία ἔλαβε διαστάσεις ἐπικινδύνους. Δὲν ἤξεύραμεν πλέον ποῦ εὕρισκόμεθα. Δὲν ἦτο δὲ ποσῶς εὐχάριστον ν' ἀκούωμεν τὴν ἀκατάπαυστον διαταγὴν τοῦ κυβερνήτου : « Προσοχὴ ἐμπρός ! » Τὴν 13^{ην} ἡ τρικυμία ἐφθασεν εἰς τὸν κολοφῶνά της. Ὁ ἄνεμος ἐμάστιζε τὰ κύματα τόσον, ὥστε ὁ ἀφρός τῶν ἔκλειε γύρω μας τὸν ὀρίζοντα. Ἦτο μακρινῶδες ἢ θάλασσα ! Τὴν μεσημβριαν κῦμα πελώριον ἐπλημμύρισε τὸ πλοῖον καὶ μᾶς ἤρπασε τὴν μεγαλειτέραν τῶν λέμβων. Τὸ σκάφος ἔτρεμε σύσσωμον καὶ δι' ὀλίγην ὥραν δὲν ὑπῆκουεν εἰς τὸ πηδάλιον, ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου ἤλθε πάλιν εἰς τὰ σωστά του καὶ ἀντεμετώπισε τὸν ἄνεμον. Ἐὰν μᾶς ἤρχeto καὶ ἄλλο κῦμα καθὼς τὸ πρῶτον, ἡ τύχη μας ἤθελεν ἀποφασισθῆ, μίαν καὶ καλήν ! Πρὸ εἰκοσιτεσσάρων ἡδὴ ἡμερῶν ἐπα-

λαίλαμιν εἰς μάτην διὰ τὴν διευθυνθῶμεν πρὸς δυσμάς. Τὸ πλήρωμα ἦτο ἐξηγνημένον. Ἐπὶ νύκτας καὶ ἡμέρας οἱ ναῦται ἔμεναν μὲ βρεγμένα φορέματα. Ὁ πλοίαρχος περητῆθη ἀπὸ τὸν σκοπὸν τὴν φθάσῃ εἰς τὴν ὑψικτὴν παραλίαν ἐξώθεν, ἀπὸ τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος. Πρὸς τὸ ἐσπέρας ἐστρέψαμεν τὴν πρῶρον πρὸς τὰ ὄπισθεν τοῦ ἀκρωτηρίου καὶ ἐρρίψαμεν ἐπὶ τέλους τὴν ἄγκυραν εἰς βάθος 47 ὀργυίων.

Πόσον γλυκεῖα ἡ ἡσυχία τῆς νυκτὸς ἐκείνης, ὕστερον ἀπὸ τόσων ἡμερονυκτίων ἀγωνίαν καὶ τὴν ἀδιάκροτον βροχὴν τῶν συγκερουμένων στοιχείων!

Τὴν 15^{ην} Ἰανουαρίου ἤρχισαν τὰ ἐτοιμάζονται τέσσαρες λέμβοι διὰ τὴν μεταφέρωμεν τὸν Μοναστηριώτην καὶ τὴν Καλαθούνην, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν των, εἰς τὴν πεκτιίδα των διὰ μέσου τοῦ πορθμοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ πλοίαρχος Φ. τσάρης εἶχεν ἀνκαλύψει κατὰ τὸ προηγούμενον ταξιδιὸν του. Τὸ στενὸν τοῦτο ἔχει μῆκος 120 μιλίων, τὸ δὲ πλάτος του εἶναι δύο μιλίων κατὰ μέσον ὄρον. Κατὰ μῆκος ἡ γραμμὴ του εἶναι κατὰ τὸ μέγιστον μέρος εὐθεῖα, —τόσον εὐθεῖα, ὥστε ἡ θεία, περιοριζομένη ἐκατέρωθεν ἀπὸ τὰ βουνά, κατανατᾶ ἐπὶ τέλους συγκεχυμένη. Τὸ στενὸν τοῦτο διασχίζει τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς Γῆς τοῦ Πυρός, ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμάς, εἰς δὲ τὸ μέσον περιπόου ἐνώνεται, εἰς γωνίαν ὀρθήν, μὲ ἄλλον πορθμὸν σχήματος ἀκανονίστου. Ἐκεῖ, εἰς τὴν συνάντησιν τῶν δύο πορθμῶν, ἦτο ἡ πατρὶς καὶ ἡ φυλὴ τοῦ Κουμποπούλου.

Τὴν 19^{ην} αἱ τέσσαρες λέμβοι, μὲ πλήρωμα εἴκοσι

ὀκτῶ ἀνδρῶν, ἐξεκίνησαν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ πλοιάρχου Φιτσρόη. Τὸ ἀπύγευμα εἰσήλαμεν εἰς τὸ πρὸς ἀνατολὰς ἔμβασμα τοῦ πορθμοῦ, καὶ μετ' ὀλίγου ἀνεκαλύψαμεν ὠραῖον ὄρμισκον, περικυκλωμένον ἀπὸ νησιῶνα. Ἐκεῖ εἰς τὴν παραλίαν ἐστήσαμεν τὰς σκηνάς μας καὶ ἠνάψαμεν πυράς. Τὸ μέρος ἦτο τερπνότατον. Τὰ ἀτάραχα νερά τοῦ μικροῦ λιμένος, μὲ τοὺς κλάδους τῶν δένδρων κρεμαμένους ὑπεράνω τῆς πετρώδους ἀκτῆς, αἱ ἀγκυροβολημένοι μας λέμβοι, αἱ σκηναὶ μας στηλωμένοι εἰς τὰς διεσταυρωμένας κώπας, ὁ καπνὸς ἀνερχόμενος μεταξὺ τῶν δένδρων τῆς στενῆς κοιλάδος, τὰ πάντα ὁμοῦ ἐσχημάτιζαν εἰκόνα ἡρεμίας καὶ ἀναπαύσεως! Τὴν ἐπιούσαν ἐξηκολουθήσαμεν σχίζοντας τὰ ἥσυχά νερά καὶ ἐφθάσαμεν εἰς μέρη πλέον κατοικημένα. Οἱ κάτοικοι δὲν εἶχαν ἴσως ποτὲ ἴδει ἀνθρώπους λευκοῦς.

Ὅτε εἶδαν τὰς τέσσαρας λέμβους, ἡ ἐκπληξίς των δὲν εἶχεν ὄρια. Κατὰ τὴν συνήθειάν των, (ἐνεκα τῆς ὁποίας ἐπεκράτησεν ἡ ὄνομασία Γῆ τοῦ Πυρός), ἤναψαν παντοῦ πυράς διὰ νὰ ἐλκύσουν τὴν προσοχὴν μας καὶ διὰ νὰ διαδώσουν εἰς τὰ πέρατα τῆς χώρας τὴν εἰδῶσιν τῆς παρουσίας μας. Τινὲς ἐξ αὐτῶν ἔτρεχαν ἐπὶ ὄρας εἰς τὴν παραλίαν, ἀκολουθοῦντες τὰς λέμβους. Δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ τὴν αἰφνιδίαν ἐμφάνισιν τεσσάρων πέντε ἀγρίων εἰς τὴν κορυφὴν ἐνὸς βράχου, ἐνῶ διεθαίναμεν κάτωθεν του. Ἦσαν ὀλόγυμνοι, ἡ μακρὰ των κίμη ἐκυμάτιζεν, ἐκράτουν βράβδους χονδρὰς ἀξέστοιχας. Πηδῶντες ἐπὶ τοῦ βράχου, ἔσειαν

τὰς ῥάβδους κυκλοτερῶς ἄνω τῆς κεφαλῆς των, καὶ ἐκρυάζαν κραυγὰς ἀγρίας !

Τὴν ὥραν τοῦ γεύματος ἀπεβιδάσθημεν εἰς τὸ μέσον ὀμίλου ἐντοπίων. Κατ' ἀρχὰς αἱ διαθέσεις των δὲν ἐφαίνοντο διόλου φιλικαί. Ἐκράτουν τὰς σφενδόνας των εἰς τὰς χεῖρας. Ἐντὸς ὀλίγου ὁμῶς τοὺς ἐξημερώσαμεν μὲ τὰ μικρά μας δῶρα. Πρὸ πάντων τοὺς εὐχαρίστησεν ἡ κοκκίνη ταινία, μὲ τὴν ὁποίαν ἐζώσαμεν τὰς κεφαλὰς των. Τὰ παξιμάδιά μας ἐπίσης τὰ εὐρήκαν τῆς ἀρεσκείας των. Ἄλλ' ὅτε ἤγγισαν μὲ τὸν δάκτυλον τὸ ψυχρὸν παστὸν κρέας, τὸ ὁποῖον ἔκοπτα, ἐξέφρασαν μὲ μορφασμοὺς ἀηδῖαν τόσῃν, ὅσῃν θὰ ἐπροξένει εἰς ἐμὲ ἡ σαπημένη φάλαινά των. Ὁ Κουμπόπουλος ἐφαίνετο ἀηδιασμένος μὲ τοὺς τρόπους τῶν ἀγρίων ἐκείνων καὶ ἔλεγεν ὅτι οἱ τῆς φυλῆς του εἶναι πολὺ καλλίτεροι. Εἰς τοῦτο ὁμῶς ἐλανθάνετο μεγάλως.

Ὅσον ἦτο εὐκόλον νὰ εὐχαριστήσῃ τις τοὺς ἀγρίους τούτους, τόσον ἦτο δύσκολον νὰ τοὺς χορτάσῃ. Γέροντες καὶ νέοι, ἄνδρες καὶ παιδία δὲν ἔπαυαν νὰ ἐπαναλαμβάνουν τὴν λέξιν *Γιαμερσκοῦντερ*, δηλαδὴ *Δός μου*. Ἀφοῦ ἔδειξαν ὅλα τὰ ἀντικείμενα, τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο, μέχρι καὶ τῶν κομβίων τῶν ἐνδυμάτων μας, ἐπαναλαμβάνοντες τὴν λέξιν εἰς ὅλους τοὺς ἤχους καὶ μὲ ὅλας τὰς δυνατὰς ἐντάσεις, ἐξηκολούθουν φωνάζοντες *Γιαμερσκοῦντερ*, χωρὶς νὰ προσαχρόζουν τὴν λέξιν εἰς ὠρισμένα ἀντικείμενα. Μὴ ἀρκούμενοι δὲ εἰς τὸ *Δός μου* διὰ τὸν ἑαυτὸν των, μᾶς ἐδείκνυαν πονηρῶς τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα των, ὡς νὰ ἔλεγαν :

Ἄν δὲν οἰδῆς εἰς ἐμέ, θὰ ὁῶσγς ὄμως εἰς αὐτούς !

Τὴν νύκτα ἀπέβη ματαία ἢ προσπάθειά μας νὰ εὐρωμεν ὄρμον ἀκατοίκητον. Ἐπὶ τέλους, ἠναγκάσθημεν νὰ σκηνώσωμεν πλησίον ἐνὸς ὀμίλου ἀγρίων. Ἐννοεῖται ὅτι ἐλάβαμεν τὰ μέτρα μας πρὸς προφύλαξιν. Ἐνῶσφ ἦσαν ὀλίγοι, δὲν μᾶς ἐπέιραζαν ποσῶς, ἀλλὰ τὴν πρῶϊαν τῆς 21^{ης} Ἰανουαρίου ἦλθαν καὶ ἄλλοι, καὶ τότε ἐδειξαν σημεῖα ἐχθρικῶν διαθέσεων. Ἐνομίσαμεν ὅτι δὲν θ' ἀποφύγωμεν τὴν σύγκρουσιν. Ὁ Εὐρωπαῖος εἰς τσιαύτας περιστάσεις ἔχει τοῦτο τὸ μειονέκτημα, ὅτι ὁ ἄγριος δὲν γνωρίζει ποσῶς τὴν δύναμιν τοῦ πυροβόλου του. Ἐὰν τὸν ἴδῃ νὰ σημαδεύῃ μὲ τὸ ὄπλον του, τὸ κίνημα φαίνεται εἰς αὐτὸν πολὺ ὀλιγώτερον ἐπικίνδυνον ἀπὸ ἀνθρώπου κρατοῦντος τόξον, λόγχην ἢ καὶ σφενδόνην. Διὰ νὰ τοῦ δώσῃ ὁ Εὐρωπαῖος νὰ ἐννοήσῃ τὴν ὑπεροχὴν του, ἀνάγκη νὰ φθάσῃ εἰς τὰ ἄκρα. Ἄλλως ὁ ἄγριος, καθὼς τὸ θηρίον, δὲν βλέπει ἐμπρὸς του τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀντιπάλων. Ἄν προσβληθῇ, δὲν θὰ ὑποχωρήσῃ, ἀλλὰ θὰ προσπαθῇ νὰ σοῦ σπάσῃ τὴν κεφαλὴν μὲ μίαν πέτραν, ἀπαράλλακτα καθὼς ἡ τίγρις ὑπὸ τὰς ἰδίας περιστάσεις θὰ προσπαθῇ νὰ σὲ κατασπαράξῃ. Ὁ Φιτορόγς μίαν φορὰν, ἔχων λόγους ἰσχυροὺς διὰ νὰ ἀπομακρύνῃ ἀγρίους, εἰ ὅποιοι τὸν εἶχαν περικυκλώσει, τοὺς ἐφοβήρισε κατὰ πρῶτον σείων τὴν μάχαιράν του, ἀλλὰ τοῦτο ἐπέφερε μόνον τὸν γέλωτά των. Τότε ἐπυροβόλησε δύο φορὰς μὲ τὸ πιστόλιόν του, πολὺ πλησίον εἰς ἓνα τῶν ἀγρίων. Αὐτὸς καὶ τὰς δύο φορὰς ἐξε-

πλάγη καὶ ὑψώσας τὴν χεῖρα ἔτριψε ταχέως μὲ προσοχὴν τὴν κεφαλὴν του. Ἐπειτα ἐστράφη πρὸς τοὺς συντρόφους του καὶ ἐξελαρύγγισεν ὀλίγας λέξεις, ἀλλὰ οὔτε κἂν ἐσκέφθη περὶ ὑποχωρήσεως. Δύσκολον νὰ ἐμβῶμεν εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀγρίων τούτων καὶ νὰ ἐννοήσωμεν τὰς σκέψεις των. Ἀλλὰ βεβαίως ἐκεῖνος δὲν ἐφραντάζετο ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ κάμη τοιοῦτον κρότον πλησίον του τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο. Ἴσως δὲν ἐκῆ-τάλαθεν ἀμέσως ἂν ἦτο κρότος ἀπλοῦς ἢ κτύπημα, καὶ διὰ τοῦτο ἔτριψε τὴν κεφαλὴν του. Διὰ τὸν ἴδιον λόγον, ὅταν οἱ ἄγριοι βλέπουν τὴν σφαῖραν νὰ κτυπήσῃ τὸ σκοπούμενον σημεῖον, δὲν δύνανται ἀμέσως νὰ ἐννοήσουν πῶς ἔγινε τὸ πρᾶγμα· οἷοι ἡ ἰδέα, ὅτι ἡ ταχύτης τῆς βολῆς τοὺς ἐμποδίζει νὰ βλέπουν τὴν σφαῖραν, δὲν χωρεῖ εἰς τὸν νοῦν των. Παρεκτός δὲ τούτου ἡ μεγάλη ὀρμή, ἕνεκα τῆς ὀρμῆς ἢ σφαῖρα χώνεται εἰς τὸ ζῦλον, ἢ εἰς ἄλλο σκληρὸν ἀντικείμενον, χωρὶς νὰ τὸ σχίσῃ, τοὺς πείθει ὅτι ἡ σφαῖρα δὲν ἔχει δύναμιν· ἄλλως, κατὰ τὰς ἰδέας των, θὰ τὸ ἔσχίζεν. Ἐγὼ δὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι καὶ ἂν ἴδουν τὴν σφαῖραν νὰ τρυπήσῃ δένδρον ἢ νὰ φονεύσῃ ζῶον, πάλιν δὲν ἐννοοῦν πόσον ἐπικίνδυνον εἶναι τὸ πυροβόλον ὄπλον.

Τὴν 22ην Ἰανουαρίου, ἀφοῦ ἐπεράσαμεν τὴν νύκτα ἀβλαβεῖς, εἰς ἕδαφος κατὰ τὰ φαινόμενα οὐδέτερον, ἀναμεταξὺ τῆς χώρας τῶν χθεσινῶν ἀγρίων καὶ τῆς χώρας τῆς φυλῆς τοῦ Κουμποπούλου, ἐξηκολουθήσαμεν μὲ τὰς λέμβους τὸν δρόμον μας. Αἱ μεγάλαι ἐκτάσεις

γῆς ἐρήμου, ἢ οὐδετέρας, μεταξύ τῶν διαφόρων φυλῶν, ἀποδεικνύουν τρανῶς πόση ἔχθρα ἐπικρατεῖ μεταξύ των. Μολονότι ἐγνώριζεν ὁ Κουμπόπουλος τὴν ὑπεροχὴν μας, ἐφοβεῖτο ὅμως κατ' ἀρχὰς νὰ ἀποβι-
 βασθῇ μαζῇ μας εἰς τὰ παράλια τῶν ἐχθρῶν τῆς φυλῆς του. Μᾶς διηγεῖτο δὲ συχνὰ πῶς, «ὅταν τὰ φύλλα κόκκινα», ἤρχοντο ἀπὸ τὰ πρὸς ἀνατολὰς βουνὰ «οἱ κακοὶ ἄνθρωποι» καὶ προσέβαλλαν τοὺς κατοίκους τοῦ δυτικῆς μέρους τούτου. Ἦτο δὲ περιεργον νὰ τὸν βλέπη τις ἐνῶ διηγεῖτο αὐτὰ· τὸ βλέμμα του ἐσπινθηροβόλει καὶ τὸ πρόσωπόν του ἐλάμβανεν ἄλλην ἐκφρασιν διὰ μιᾶς, — ἐκφρασιν θηριώδη.

Καθ' ὅσον ἐπροχωροῦμεν εἰς τὸν πορθμὸν, ἡ φύσις ἐγένετο μεγαλοπρεπεστέρα. Τὰ βουνὰ ἦσαν ὑψηλότερα ἕως 1,000 μέτρων ὕψους καὶ αἱ ἀπότομοι κορυφαὶ των ἐσχημάτιζαν γωνίας ὀξείας. Κατέβαιναν δὲ χωρὶς διακοπῆν ἕως εἰς τὴν στενὴν θάλασσαν, καὶ τὰ πλευρά των ἦσαν σκεπασμένα ἀπὸ πυκνότατα δάση ἕως ὕψους 500 περίπου μέτρων. Ἡ γραμμὴ ὅπου ἐτελείωναν τὰ δάση καὶ ἔμενε γυμνὸν τὸ βουνὸν ἦτο εὐθεῖα καὶ κανονικὴ.

Τὴν νύκτα ἐκοιμήθημεν πλησίον εἰς τὸ ἄκρον τοῦ πορθμοῦ. Μία οἰκογένεια ἀγρίων ζῶσα ἐκεῖ μᾶς ἐπλησίασεν εἰρηνικῶς καὶ ἐκάθισεν ἡσύχως γύρω εἰς τὴν πυρὰν μας. Ἡμεθα καλὰ ἐνδυμένοι, ἀλλὰ δὲν ἐξεσταινόμεθα, μολονότι ἐκαθήμεθα πλησίον τῆς πυρᾶς. Οἱ γυμνοὶ ἄγριοι ἐκάθηντο μακρύτερα, καὶ ὅμως, ὡς νὰ τοὺς ἐψῆγεν ἡ πολλὴ ζέστη, ὁ ἰδρῶς ἔρρεεν ἄφθονος ἀπὸ τὰ μέλη των. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν τοὺς ἐπέειραζεν.

Ἐφάνιοντο ὑπερευχαριστημένοι καί, μιμούμενοι τοὺς ναύτας μας, ἐπανελάβαναν τὸ ἄσμά των. Ὁ σκοπὸς δὲν ἐψάλλετο συγχρόνως, ἀλλὰ τὸ παράχорδον ἐν ὠλιγόστυε τὴν εὐθυμίαν τῶν ναυτῶν. Ἀπ' ἐναντίας!

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς νυκτὸς διεδόθη ἡ εἰδήσις τῆς παρουσίας μας, τὸ δὲ πρῶτ' ἐφάνησαν καὶ ἄλλοι ἄγριοι τῆς φυλῆς τοῦ Κουμποπούλου. Ὀνομάζεται ἡ φυλὴ ἐκείνη *Τεκενίκα*. Εἶχαν τρέξει τέσση, ὥστε πολλῶν ἡ μύτη ἔσταζεν αἷμα, ἀπὸ ἐξ τὴν τοχύτητα τῆς ὀμιλίας των τὰ στόματά των ἦσαν ἀφρισμένα. Μὲ τὰ γυμνά σώματά των, χρωματισμένα μὲ γραμμὰς λευκάς, μαύρας καὶ ἐρυθράς, ἐφαίνοντο ὡς δαίμονες ἀλληλομαχῆσαντες.

Ἀκλουθούμενοι ἀπὸ δώδεκα πλοιάρια, μὲ τέσσαρας ἢ πέντε ἐντοπίους εἰς τὸ καθέν, ἐπροχωρήσαμεν διὰ τοῦ πορθμοῦ πρὸς τὸ μέρος ὅπου ὁ Κουμποπούλος ἤλπιζε νὰ εὔρη τὴν μητέρα καὶ τοὺς συγγενεῖς του. Τοῦ πατρός του τὸν θάνατον εἶχεν ἤδη μάθει ἀπὸ τοὺς ὀμοφύλους του. Ἐπειδὴ ὁμως εἶχεν ἴδει ὄνειρον περὶ τούτου, ἡ εἰδήσις δὲν τὸν ἐτάραξε ποσῶς. Λεπτομερείας δὲν ἠδυνήθη νὰ μάθῃ, διότι οἱ ἄγριοι δὲν ἀπεκρίνοντο εἰς τὰ ἐρωτήματά του.

Ὁ Κουμποπούλος εὐρίσκετο τώρα εἰς γνωστά του μέρη, ὥστε μᾶς ὠδήγησεν εἰς ἓνα ὠραῖον λιμενίσκον, περικυκλωμένον ἀπὸ μικρὰ νησίδια. Ὁ λιμὴν ὠνομάζετο *Βούλια*, ὅλα δὲ τὰ νησίδια καὶ αἱ διάφοροι ἐκεῖ τοποθεσίαι εἶχαν τὰς ὀνομασίας των. Ἐκεῖ συνηγήσαμεν μίαν οἰκογένειαν τῆς φυλῆς τοῦ Κουμποπούλου,

μέ τὴν ὁποίαν ἐφιλιώθημεν. Περὶ τὴν ἐσπέραν ἔστειλαν πλοιάριον διὰ νὰ εἰδοποιήσουν τὴν μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφούς του. Τὸν λιμένα περιεκύκλωνεν ἕκτασις γῆς ἀρκετὴ μὲ κλίσιν ὀμαλήν, μὴ σκεπασμένη ἀπὸ ζένδρα καθὼς ὅλη ἡ ἄλλη Γῆ τοῦ Πυρός.

Ὁ ἀρχικὸς σκοπὸς τοῦ πλοιάρχου Φιτισρόη ἦτο νὰ μεταφέρωμεν τὸν Μοναστηριώτην καὶ τὴν Καλαθοῦναν εἰς τὴν ἰδικήν των πατρίδα, εἰς τὴν δυτικὴν παραλίαν, ἀλλ' ἐξέφρασαν καὶ οἱ δύο τὴν ἐπιθυμίαν νὰ μείνουν ἐκεῖ ὅπου εὕρισκόμεθα. Ἐπειδὴ δὲ τὸ μέρος ἦτο ἐξαιρετικῶς καλόν, ὁ πλοίαρχος ἀπεφάσισε νὰ τοὺς συνοικήσῃ ἐκεῖ ὅλους, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ἱεραποστόλου Μαρθίου. Ἐμείναμεν λοιπὸν εἰς τὸ μέρος τοῦτο πέντε ἡμέρας, ἐκτίσαμεν τὰς καλύδας των, ἀπεβιδάσαμεν τὰ πράγματά των, ἐσκάψαμεν δύο κήπους καὶ ἐσπείραμεν σπόρους.

Τὴν ἐπιούσαν τῆς ἀφίξεώς μας (24^{ην} Ἰανουαρίου) ἤρρισαν νὰ μᾶς ἔρχωνται πολυάριθμοι ἐντόπιοι, μεταξὺ δὲ αὐτῶν ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Κουμποπούλου. Ἀνεγνώρισεν αὐτὸς ἀπὸ μεγίστην ἀπόστασιν τὴν στεντέρειον φωνὴν ἑνὸς τῶν ἀδελφῶν του. Εἰς τὴν συνάντησίν των ἐπεδείχθη ὀλιγωτέρα συγκλίσις ἢ ὅταν ἄλογον ἀφεθὲν ἐλεύθερον εἰς τὴν πεδιάδα συναντήσῃ ζῶον ἀπὸ τὸν σταῦλόν του. Ἐκύτταξαν ἐπὶ ὀλίγην ὥραν ὁ εἷς τὸν ἄλλον, χωρὶς ν' ἀνταλλάξουν λέξιν, χωρὶς καμμίαν ἐνδείξιν ἀγάπης, καὶ ἔπειτα εἶδόμεν τὴν μητέρα στρέφουσαν τὰ νῶτα. Ἐπῆγεν ἡσύχως καὶ ἀδιαφέρως νὰ φροντίσῃ διὰ τὸ πλοιάριόν της. Ἐν τούτοις,

ὁ Μοναστηριώτης μᾶς ἐπληροφόρησεν ὅτι, καθὼς ἔμαθεν, ἦτο ἀπαρηγόρητος κατ' ἀρχὰς ὅτε ἔχασε τὸν υἱὸν τῆς καὶ τὸν ἀνεζήτηει παντοῦ, ἐλπίζουσα ὅτι ὁ πλοίαρχος τὸν ἀπεβίβασε πάλιν εἰς ἄλλο τι μέρος. Ἡ Καλαθουῖνα ἔκαμε πολλὴν ἐντύπωσιν εἰς τὰς γυναῖκας. Τὴν περιεκύκλωσαν μὲ ἀγαθότητα. Ὁ δὲ Κουμπέπουλος εἶχε σχεδὸν ἐντελῶς λησμονήσει τὴν μητρικὴν του γλῶσσαν. Διὰ τὴν συνεννοηθῆ μὲ τοὺς ὁμοφύλους του ἔκαμνε χρῆσιν τῶν ὀλίγων στραβῶν Ἀγγλικῶν του, καὶ ἔπειτα τοὺς ἠρώτα Ἰσπανιστὶ ἂν τὸν ἐννοοῦν, μὲ τὰς δύο μόνας Ἰσπανικὰς λέξεις τὰς ὁποίας ἐγνώριζε : *Non sabe.*

Αἱ τρεῖς ἀκόλουθοι ἡμέραι ἐπέρασαν ἡσύχως, ἐνῶ ἡμεῖς ἐσκάπταμεν τοὺς κήπους καὶ ἐκτίζαμεν τὰς καλύβας. Εἶχαν συναχθῆ ἐκεῖ ἑκατὸν εἴκοσι περίπου ἐντόπιοι. Αἱ γυναῖκες εἰργάζοντο προθύμως, οἱ δὲ ἄνδρες μᾶς ἔβλεπαν χάσκοντες ἀπὸ τὸ πρῶτὸ ἕως τὸ βράδυ. Μᾶς ἐζήτησαν δὲ ὅ,τι καὶ ἂν εἶχαμεν, καὶ μᾶς ἔκλεπταν ὅ,τι εἰμποροῦσαν. Ἡ μεγάλη των διασκέδασις ἦτο νὰ μᾶς βλέπουν χορεύοντας ἢ ν' ἀκούουν τὰ ᾄσματά μας, ἐθαύμαζαν δὲ ὅταν μᾶς ἔβλεπαν νὰ πλυνώμεθα εἰς τὸ ρυάκιον ἐκεῖ πλησίον. Τὰ ἄλλα δὲν εἴλκυσαν τὴν προσοχὴν των· οὔτε αἱ λέμβοι μας ἐκίνησαν τὴν περιέργειάν των. Ἀλλὰ καὶ ὁ Μοναστηριώτης κατὰ τὴν μακράν του ἀπουσίαν ἀπὸ τὴν πατρίδα του δὲν ἠσθάνθη οὔτε ἔδειξε ποτὲ μεγαλείτερον θαυμασμόν ἢ ὅτε εἶδε κατὰ πρῶτον στρουθοκάμηλον εἰς τὴν Οὐρεγουάην. Ἐχασε τὴν ἀναπνοὴν του ἀπὸ

τὴν ἐκπληξιν, ἔτρεξε πρὸς ἡμᾶς, καὶ μόλις ἠδύνατο νὰ εἶπη, «ὦ, κύριε, ὦ! πουλί ἴδιο ἄλογο!» — Ἀνέφερα ἡδὴ πόσον θαυμασμὸν ἐπροξένει εἰς τοὺς ἀγρίους ἢ λευκότης τοῦ δέρματός μας. Ἄλλ' ὁ κ. Λῶ ἔλεγεν ὅτι δὲν παραβάλλεται ὁ θαυμασμὸς αὐτὸς μὲ ὅσον εἶχε προξενήσει ἡ θεὰ ἐνὸς μαύρου, μαγείρου τοῦ πλοίου του. Τὸν παρεζάλισαν τὸσον τὸν δυστυχῆ μὲ τὰς φωνὰς καὶ τὰς χειρονομίας των, ὥστε δὲν ἠθέλησε πλέον νὰ πατήσῃ εἰς τὴν ξηράν, ἐνόσω τὸ πλοῖον ἔμενεν εἰς τὴν Γῆν τοῦ Πυρός.

Τὰ πάντα ἐβάδιζαν κατ' εὐχὴν, καὶ εἴμεθα τὸσον ἡσυχοί, ὥστε ἀξιωματικοὶ τινες καὶ ἐγὼ ἐλάβαμεν θάρρος καὶ ἐκάμαμεν μακρινούς περιπάτους ἐντὸς καὶ πέριξ τοῦ δάσους. Ἄλλ' ἔξαφνα, τὴν 27ην Ἰανουαρίου, αἱ γυναῖκες ὅλαι καὶ τὰ παιδία ἀνελήφθησαν. Τοῦτο μᾶς ἀνησύχησε τὸσον περισσότερον, καθόσον οὔτε ὁ Μοναστηριώτης οὔτε ὁ Κουμπόπουλος ἠδυνήθησαν νὰ μᾶς ἐξηγήσουν τὴν αἰτίαν τῆς ἀναχωρήσεώς των. Τινὲς ἀπὸ ἡμᾶς ἐνόμισαν ὅτι τοὺς ἐτρόμαξαν αἱ ἐκπυροσφοροτήσεις μας τὴν προλαβοῦσαν ἐσπέραν, ὅτε ἐκαθαρίσαμεν τὰ ὄπλα μας. Ἄλλοι ὑπέθεσαν ὅτι μᾶς ἐπιβουλεύεται γέρων παροργισθεὶς χθὲς. Ὁ φρουρὸς τὸν εἶχε διατάξει ν' ἀπομακρυνθῆ, αὐτὸς δὲ ἔπτυσε τὸν φρουρὸν κατὰ πρόσωπον καὶ ἔπειτα μὲ χειρονομίας ἔδειξε τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ τὸν φονεύσῃ καὶ νὰ τὸν φάγῃ. Ὁ πλοίαρχος, πρὸς ἀποφυγὴν ἐνδεχομένης συγκρούσεως καὶ διὰ νὰ μὴ εὐρεθῶμεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ κακοποιήσωμεν τοὺς ἐντοπίους, ἀπεφάσισε νὰ δια-

νυκτερεύσωμεν εἰς ἄλλον ὀρμίσκον, ὀλίγα μίλια παρέκει. Ὁ ἱεραπόστολος Ματθαῖος ἠθέλησε νὰ μείνη με τοὺς ἐγγχωρίους. Ἡ ἐπιμονὴ καὶ ἡ γενναιότης του ἦσαν ἀξίαι θαυμασμοῦ, καθέσον μάλιστα ὁ ἄνθρωπος ἐφαίνετο ἀσθενοῦς χαρακτῆρος. Οἱ ἐγγχώριοι ἐν τούτοις δὲν ἔδειξαν τὴν παραμικρὰν ἀνησυχίαν. Τοὺς ἀφήσαμεν λοιπόν, καθὼς καὶ τὸν Ματθαῖον, εὐχόμενοι νὰ περάσουν ἡσυχῶς.

Τὸ πρῶτῃ, ὅτε ἐπεστρέψαμεν, ἐχάρημεν ἰδόντες ὅτι τὰ πάντα ἦσαν κατ' εὐχὴν. Οἱ ἄγριοι εἰς τὰ πλοιάριά των κατεγίνοντο εἰς ψάρευμα μὲ τὰ καμάκια. Ὁ πλοίαρχος ἀπεφάσισε νὰ στείλωμεν ὀπίσω εἰς τὸ πλοῖον τὰς δύο λέμβους, μὲ τὰς δύο δὲ ἄλλας νὰ διέλθωμεν τὸ ἐπίλοιπον τοῦ πορθμοῦ καὶ ἐπιστρέφοντες νὰ ἐπισκεφθῶμεν καὶ πάλιν τὸν συνοικισμὸν τῆς Βουλίας· ἐξαίρετικῶς ἡ ἡμέρα ἦτο καθ' ὑπερβολὴν θερμὴ, χάρις δὲ εἰς τὸν καλὸν καιρὸν ἡ θεὰ ἦτο ὠραιοτάτη. Αἱ γραμμαὶ τῶν βουνῶν διεκρίνοντο καθυρὰ καὶ ἀπὸ τὰς δύο πλευράς, ἕως ἐκεῖ ὅπου ἠδύνατο νὰ φθάσῃ ἡ ὄρασις. Ὡς ἀπέδειξιν δὲ ὅτι τὸ στενὸν συνεχέτο μὲ τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν, εἶδαμεν εἰς διάφορα μέρη πολλὰς μεγίστας φαλαίνας. Ἄλλαι ἀνεπήδων, μὲ μόνην τὴν οὐρὰν των εἰς τὸ νερόν, καὶ ἔπειτα, μὲ κρότον καταπληκτικόν, ἐπιπταν πλαγίως εἰς τὴν θάλασσαν, ἄλλαι ἀνετίνασσαν μὲ τοὺς ῥώθωνάς των τὸ νερόν εἰς ὕψος μέγα. Παρέκει, εἰς τὴν σκιὰν δένδρων πελωρίων, πλησίον τῆς παραλίας, δύο ἄλλαι φάλαιναι ἐπλεαν ἀργά, ἀκολουθεῦσαι ἢ μία τὴν ἄλλην.

Ὅτε ἐνύκτωσε ἐστήσαμεν τὰς σκηνάς μας εἰς μίαν ἥσυχον ἄκρην τῆς παραλίας. Πρὸς μεγάλην μας εὐχαρίστησιν τὸ ἔδαφος ἐκεῖ ἦτο σκεπασμένον ἀπὸ ὠραῖα μικρὰ χαλίκια. Ἡ ἐλώδης γῆ εἶναι ὑγρά, οἱ βράχοι ἄνισοι καὶ σκληροί, ἡ ἄμμος εἶναι μαλακή, ἀλλ' ἔχει τὸ κακὸν ὅτι χώνεται εἰς τὸ φαγητόν, ἐνῶ τὸ μαγειρεύουν εἰς τὸν αἰγιαλόν· τὸ καλλίτερον στρώμα διὰ νὰ κοιμηθῇ τις, τυλιγμένος εἰς τὸν μανδύαν του, εἶναι τὰ καλὰ στρογγυλὰ καὶ λεῖα χαλίκια.

Ἦτο ἡ σειρά μου ἐκείνην τὴν νύκτα νὰ φρουρήσω μέχρι τῆς μιᾶς μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις συναισθάνεται κανεὶς περισσότερον ὅτι εὐρίσκεται εἰς γωνίαν γῆς ξένης, πολὺ μακρὰν ἀπὸ τὸν γνωστὸν κόσμον. Τὰ πάντα ἐνθυμίζουσιν τὴν μόνωσιν. Τὴν σιωπὴν τῆς νυκτὸς διακόπτουσιν μόνοι οἱ ῥογχασμοὶ τῶν ναυτῶν, κοιμωμένων ὑπὸ τὴν σκηνήν, ἢ τοῦ καὶ τοῦ ἡ κραυγὴ πτηνοῦ τῆς νυκτὸς. Γαύγισμα κάποτε σκύλου, μακρῆθεν ἐρχόμενον εἰς τὴν ἀκροήν, μαρτυρεῖ ὅτι εὐρίσκεσαι εἰς χώραν κατοικουμένην ἀπὸ ἀγρίους.

Τὴν 29ην Ἰανουαρίου ἐφθάσαμεν ἐκεῖ ὅπου ὁ πορθμὸς διαχωρίζεται εἰς δύο· ἠκολουθήσαμεν τὸν πρὸς βορρᾶν κλάδον του. Ἡ καλλονὴ τῆς φύσεως ἐκεῖ ἦτο μεγαλοπρεπεστέρα τῆς πρώην. Τὰ πρὸς βορρᾶν ὑψηλὰ ὄρη ἀποτελοῦν τὸν γρανιτικὸν ἄξονα, τὸ κέντρον τῆς Γῆς τοῦ Πυρός, καὶ ὑψοῦνται μέχρι 1000 καὶ 1300 μέτρων. Μία κορυφὴ φθάνει εἰς ὕψος δύο χιλιάδων μέτρων. Τὰς κορυφὰς σκεπάζει στρώμα παχὺ χιόνων αἰω-

νίων καὶ κατarrάται πολλοὶ διασχίζουσι τὰ ὄρη καὶ κρημνίζονται εἰς τὸν πορθμόν. Εἰς πολλὰ μέρη, ἀπὸ τὰ ὕψη τοῦ βουνοῦ μέχρι τῆς ἄκρας τῆς θαλάσσης ἐκτείνονται μεγάλαι ἐκτάσεις πάγων· τὸ κατάλευκον χρῶμά των ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν θυμασίαν πρὸς τὸ βαθύ κυκροῦν χρῶμα τῆς θαλάσσης. Ὅγκοι ὑπερμεγέθεις πάγων, ἀποσπασθέντες ἀπὸ τὸ ὄρος, ἐπέπλεον ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Εἰς διάστημα ἑνὸς μιλίου περίπου, ὁ πορθμός, σκεπασμένος μετὰ τοὺς πάγους τούτους, ὑπέμειξε τὴν Πολικὴν θάλασσαν. Τὴν ὥραν τοῦ γεύματός ἐσύραμεν τὰς δύο λέμβους εἰς τὴν ἀκτὴν καὶ ἐθαυμάζαμεν μακρόθεν τὸ τεράστιον ὕψος ἑνὸς ὄγκου πάγου, πλείοντος εἰς ἀπόστασιν ἡμίσεος μιλίου. Ἐξεφράζαμεν τὴν εὐχὴν νὰ ἴδωμεν καὶ ἄλλα τεμάχια ἀποσπώμενα ἀπὸ τὸ βουνόν, ὅτε ἐξαφνα μέγας ὄγκος ἀπεσπάσθη καὶ ἐκύλισε πρὸς τὰ κάτω μετὰ βροχὴν φοβεράν. Ἀμέσως εἶδαμεν εἰς τὴν λεῖαν ἐπιφάνειαν ῥυτίδα προχωροῦσαν ὀρμητικῶς πρὸς ἡμᾶς. Οἱ ναῦται μας ἔτρεξαν μετὰ βίαν πρὸς τὰς λέμβους. Ὁ κίνδυνος τοῦ νὰ κατασυντριβοῦν ὑπὸ τὴν ὀρμὴν τοῦ κύματος ἦτο καταφανές. Μόλις ὁ πρῶτος προφθάσας ναύτης εἶχεν ἀρπάσει τὴν πρῶταν μιᾶς λέμβου, ὅτε ἐφθασε τὸ κύμα. Τὸν ἔριψε κατὰ γῆς, ἀλλ' εὐτυχῶς ὁ ναύτης δὲν ἔπαθε τίποτε. Τρεῖς φορές τὸ κύμα ἀνεσῆκωσε τὰς λέμβους καὶ τὰς ἐκάθισεν, ἀλλὰ δὲν ἔγεινε καμία ζημία. Τοῦτο ἦτο πολὺ τυχερὸν δι' ἡμᾶς, διότι εὐρισκόμεθα εἰς ἀπόστασιν ἑκατὸν μιλίων ἀπὸ τὸ πλοῖον, ἂν δὲ κατεστρέφοντο αἱ λέμβοι, θὰ ἐμέναμεν

χωρίς τρεφάς καὶ ὄπλα. Εἶχα πρὸ ὀλίγου παρατηρήσει ὅτι μεγάλοι ὄγκοι βράχων εἰς τὸ παράλιον εἶχαν μετατοπισθῆ, ἀλλὰ δὲν ἤδυνάμην νὰ ἐννοήσω τὴν αἰτίαν τούτου, μέχρις οὗ τοῦ κύματος ἡ ὄρμη μου τὴν ἐξήγησε.

Ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὸ πρὸς δυσμὰς ἄκρον τοῦ ἀρκτικοῦ τούτου βραχίονος τοῦ πορθμοῦ, εὐρέθημεν εἰς τὸ μέσον νησιδίων πολλῶν. Δὲν ἦτο διόλου ἐλκυστική ἡ ἀποψὶς των, ὁ δὲ καιρὸς ἦτο ἀθλιώτατος. Ἀγρίους δὲν συνηγήσαμεν διόλου. Ἡ ἀκτὴ ἦτο τόσον ἀπότομος, ὥστε πολλάκις ἐκωπιλατήσαμεν ὦρας καὶ ὦρας μέχρις οὗ εὕρωμεν μέρος κατάλληλον διὰ νὰ στήσωμεν τὰς δύο σκηνάς μας. Μίαν νύκτα ἐκοιμήθημεν ἐπάνω εἰς βράχους καμπύλους. Ὅτε τὰ νερὰ ὑψώθησαν ἀπὸ τὴν πηλίρροϊαν, ἠναγκάσθημεν νὰ παραιτήσωμεν τὸ καταφύγιον ἐκεῖνο. Εἶχαμεν μακρυνθῆ 150 μίλια ἀπὸ τὸ πλοῖόν μας, ὅτε ἀπεφασίσαμεν νὰ ἐπιστρέψωμεν πάλιν διὰ τοῦ μεσημβρινοῦ βραχίονος τοῦ πορθμοῦ.

Τὴν 6ην Φεβρουαρίου ἐφθάσαμεν εἰς Βούλιαν. Ἐξ ὧων μᾶς διηγήθη ὁ Ματθίως περὶ τῆς διαγωγῆς τῶν ἀγρίων κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀπουσίας μας, ὁ πλοίαρχος ἐπέισθη ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τὸν ἀφήσωμεν ἐκεῖ. Ἀπεφάσισε νὰ τὸν ἐπαναφέρωμεν εἰς τὸ πλοῖόν. Κατόπιν τὸν ἀφήσαμεν εἰς τὴν Νέα Ζηλανδίαν, ὅπου εἶχεν ἀδελφόν, ἱεραπόστολον καὶ ἐκεῖνον. Ἀφότου ἀνεχωρήσαμεν ἤρχισεν εἰς τὸν συνοικισμὸν λεηλασία καθ' ἑαυτό. Νεαὶ συμμορφαὶ ἀγρίων ἤρχοντο ἀκαταπαύστως. Ὁ Μοναστηριώτης καὶ ὁ Κουμπόπου-

λος ἔχασαν πολλά πράγματα, ὁ δὲ Ματθαῖος ἔχασε πᾶν ὅ,τι δὲν ἐπρόφθασε νὰ κρύψῃ ὑπὸ τὴν γῆν. Οἱ ἄγριοι ἤρπαζαν ὅ,τι εὔρισκαν καὶ τὰ διενέμοντο μεταξὺ των. Ὁ ἱεραπόστολος μᾶς διηγεῖτο τί ὑπέφερε διὰ νὰ σώσῃ τὸ ὠρολόγιόν του. Νύκτα καὶ ἡμέραν οἱ ἄγριοι τὸν περιεκύκλωναν καὶ τὸν παρεζάλιζαν μὲ τὸν ἀκατάπαυστον θόρυβόν των. Μίαν ἡμέραν ἠθέλησε νὰ διώξῃ ἓνα γέροντα ἀπὸ τὴν καλύβην του. Ὁ γέρον ἐπανῆλθεν ἀμέσως, κρατῶν εἰς χεῖρας πέτραν μεγάλην. Μίαν ἄλλην ἡμέραν ἦλθαν πολλοὶ ὁμοῦ μὲ πέτρας καὶ ῥίπαλα, μάλιστα δὲ ὁ ἱεραπόστολος κατῶρθωτε μὲ ἑῶρα νὰ τοὺς καθησυχάσῃ. Ἄλλοι διὰ σχημάτων τὸν ἐροῦσαν ὅτι θὰ τὸν ἐκδύσουν καὶ θὰ μαζήσουν μίαν μίαν τὰς τρίχας ἀπὸ τὸ πρόσωπον καὶ τὸ σῶμά του. Νομίζω ὅτι ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κατάληγον στιγμὴν διὰ νὰ σώσωμεν τὴν ζωὴν τοῦ Ματθαίου. Οἱ συγγενεῖς τοῦ Κουμποπούλου ἐδειζαν εἰς τοὺς ὁμοφύλους των ὅσα πράγματα ἐλήστευσαν ἀπὸ τὸν ἀεελφόν των, περιγράφοντες μὲ ποιῶν τρόπον τὸ κατῶρθωσαν.

Μὲ πολλὴν μας στενοχωρίαν ἀπεφασίσαμεν ν' ἀφήσωμεν τοὺς τρεῖς φίλους μας ἐκεῖ· ἀλλ' ἐκεῖνοι δὲν εἶχαν κανένα φόβον. Ἄλιθῶς, ὁ Μοναστηριώτης ἦτο ἀρκετὰ δυνατὸς διὰ νὰ ὑπερασπίσῃ καὶ τὸν ἑαυτὸν του καὶ τὴν γυναῖκά του. Δὲν ἐφοβούμεθα δι' ἐκεῖνον. Ἄλλ' ὁ πτωχὸς Κουμπόπουλος ἐφαίνετο ἀνήσυχος, καὶ νομίζω ὅτι εὐχαρίστως θ' ἀπεφάσιζε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ πλοῖον. Οἱ ἱῶι οἱ ἀδελφοί του τὸν ἐλήστευσαν!

Δικαίως ἔλεγεν ὁ ἀτυχής : «Τί τρόπος αὐτός !» Ὑβρίζε τοὺς συμπατριώτας του : «Ὅλοι κακοί. No sabe τίποτε». Καὶ τοὺς ἐβλασφήμει μὲ λέξεις, τὰς ὁποίας δὲν τὸν ἤκουσα ποτὲ ἄλλοτε νὰ μεταχειρισθῆ. Ἄφου ἔζησαν τρία ἔτη ἐν τῷ μέσῳ πολιτισμένων ἀνθρώπων, εἶμαι βέβαιος ὅτι καὶ οἱ τρεῖς ἐκεῖνοι θὰ ἐπεθύμουν νὰ διατηρήσουν τὰς ἀποκτηθείσας νέας ἐξεις. Ἄλλὰ τοῦτο ἐφάνετο ἀδύνατον. Φβοῦμαι ὅτι δὲν θὰ τοὺς ἀπέβη ὠφέλιμος ὁ ἀποκτηθεὶς πολιτισμός.

Τὴν ἐσπέραν ἀπεπλεύσαμεν συνοδευόμενοι ἀπὸ τὸν Ματθαῖον. Αἱ λέμβοι ἦσαν πολὺ φορτωμένοι, ὁ δὲ καιρὸς πολὺ κακός. Εὐτυχῶς, τὴν ἐσπέραν τῆς 7ης Φεβρουαρίου ἐφθάσαμεν ἐκεῖ ὅπου ἦτο τὸ πλοῖόν μας, ὕστερον ἀπὸ ἀπουσίαν εἴκοσι καὶ μιᾶς ἡμερῶν, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁποίων ἐκάμαμεν τριακόσια μίλια μὲ τὰς λέμβους μας.

Β'.

Τὸ ἐπόμενον ἔτος, 1834, τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ Φεβρουαρίου, τὸ πλοῖόν μας ἠγκυροβόλησε καὶ πάλιν εἰς ὠραῖον λιμενίσκον, εἰς τὸ πρὸς ἀνατολὰς ἄκρον τοῦ γνωστοῦ μας πορθμοῦ. Ὁ πλοίαρχός μας συνέλαβε τὴν τολμηρὰν ἀπόφασιν νὰ ἀψηφῆσῃ τοὺς δυτικούς ἀνέμους, ἀκολουθῶν μὲ τὸ πλοῖόν τὸν περυσινὸν ὄρομον τῶν λέμβων μας, μέχρι τοῦ συνοικισμοῦ τῆς Βούλιας. Πλήρης ἐπιτυχία ἔσπεψε τὴν ἀπόπειράν του. Ἀγρίους δὲν εἶδαμεν πολλούς, ἐκτὸς ὅταν ἐπλησιάσαμεν εἰς τὸ γνωστόν μας στενόν, ὅτε δέκα ἢ δώδεκα

πλοίαρια ἠκολούθησαν τὸ πλοῖον. Οἱ ἄγριοι δὲν ἤμπο-
ρουσαν νὰ ἐννοήσουν τὸν λόγον τῶν λοξοδρομιῶν τοῦ
πλοίου, ὥστε ἀντὶ νὰ κόπτουν δρόμον κατ' εὐθείαν
γγραμμὴν, ἐστρέφοντο εἰς πᾶσαν λοξοδρομίαν, κατόπιν
τοῦ πλοίου, καὶ ἠγωνίζοντο νὰ τὸ προφθάσουν κωπη-
λατοῦντες.

Ἐνῷ ἐβλεπα ἀπὸ τὸ κατὰστρωμα τοὺς ἀγρίους,
ἐσυλλογιζόμεν πόσον ἠῤῥαξαν τὸ δι' αὐτοὺς ἐνδιαφέρον
μου ἢ ἀσφάλεια μὲ τὴν ὁποίαν τώρα παρηκολούθουν
τὰς κινήσεις των καὶ ἡ συναίσθησις ὅτι δὲν ἤμπο-
ρουσαν νὰ μᾶς ἐνοχλήσουν. Πέρυσιν εἰς τὰς λέμβους
μᾶς εἶχαν ἐνοχλήσει τόσον, ὥστε καὶ ὁ ἦχος αὐτὸς τῆς
ρωνῆς των μού ἐπροξένει ἀποστροφήν. Ἄλλο τότε δὲν
ἤκουε κανεὶς παρὰ τὸ *γιαμερσκοῦνέρ* των! Ἄμα ἀπε-
βιβαζόμεθα εἰς κανὲν παράλιον διὰ νὰ διανυκτερεύσωμεν
ἠσυχῶς, ἀμέσως ἢ ἀπαισία λέξις «γιαμερσκοῦνερ»
ἠκούετο ἐξαίφνης ἀπὸ καμμίαν σκοτεινὴν γωνίαν, καὶ
ὑψώετο εὐθὺς γύρω μας ὁ καπνὸς τῶν πυρῶν διὰ νὰ
ἀναγγείλῃ τὴν παρουσίαν μας εἰς τοὺς μακρὰν ἢ πλη-
σίον ἀγρίους. Τὴν πρώτην, ἀναχωροῦντες ἐλέγαμεν ἀνα-
μεταξὺ μας: Δόξα τῷ Θεῷ τοὺς ἐξεφορτώθημεν!
ἀλλὰ τὴν ἐσπέραν τὰ αὐτὰ πάλιν! Πάλιν τὸ αἰώνιον
γιαμερσκοῦνερ, πάλιν τὰ πυρὰ πρὸς αὔξησιν τῶν βε-
σάνων μας! Τώρα, ἐκ τοῦ πλοίου, ὅσον περισσότεροι
οἱ ἄγριοι, τόσον μεγαλειτέρα ἡ δισκέδασις. Καὶ ἦτο
ἀληθῶς διασκεδαστικώτατον τὸ πρᾶγμα. Τοὺς ἐβλέπα-
μεν ἡμεῖς, μᾶς ἐβλεπν ἐλεῖνοι, καὶ—ὁὸς του—γέλω-
τες, καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη! Τοὺς ἐλεεινολογοῦμεν ἡμεῖς

διὰ τὴν εὐκολίαν μὲ τὴν ὀπίαν μᾶς εἶδαν ὠραῖα ψάρια καὶ μεγίστους καθούρους ὡς ἀντάλλαγμα δι' ὀλίγα κόκκινα κουρέλια. Καὶ τὰ ἤρπαζαν ἐκεῖνοι, ἐλξεινολογούντες ἴσως τὴν βλακίαν μας τοῦ νὰ εἰδῶμεν τόσον ὠραῖα στολιῖα χάριν ὀλίγης τροφῆς! Ἐβλεπα μειδιῶν μίαν νέαν γυναῖκα, μὲ τὸ πρόσωπον μαυρισμένον, πῶς ἔλαμπε ἢ εὐχαρίστησις εἰς τὸ βλέμμα της, ἐνῶ ἔστόλιζε τὴν κεφαλὴν της μὲ τὰ κόκκινά μας ῥάκη. Ὁ σύζυγός της, ὁ ὁποῖος, κατὰ τὴν γενικὴν συνήθειαν τοῦ τόπου του εἶχε δύο γυναῖκας, εἰδείξε προφανῆ σημεῖα ζηλοτυπίας διὰ τὰς πολλὰς περιποιήσεις τῶν ναυτῶν πρὸς τὴν νεωτέραν τῶν συντρόφων του. Μετὰ ζωηρὰν συνεννόησιν μὲ τὰς γυμνάς του συζύγους, ἤρπασε τὴν κόπην του καὶ ἀπεμακρύνθη μετὰ βίας.

Τινὲς ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Γῆς τοῦ Πυρός εἶδον διὰ τῆς διαγωγῆς των ὅτι ἔχουν ἰδέαν τινὰ ἐμπορίου, ὑπὸ τοὺς ὄρους τῆς συναλλαγῆς. Ἐδῶκα εἰς ἓνα ἄγριον ἐν καρφί, — ἔῶρον τοῦτο πολύτιμον. Ἐσκυψεν ἀμέσως εἰς τὸ πλοιάριόν του διὰ νὰ ἐκλέξῃ δύο καλὰ ψάρια, καὶ μοῦ τὰ ἔδωκε εἰς τὴν ὄκραν τῆς λόγχης του. Ἐὰν πράγμα τι ριπτόμενον εἰς μίαν λέμβον ἔπιπτεν εἰς τὴν θάλασσαν πλησίον ἄλλης λέμβου, εἶδετο ἀμέσως εἰς τὸν νόμιμον κίριόν του. Καὶ αὐτὴν τὴν φορὰν παρετηρήσαμεν, μὲ ἀπορίαν, πῶσον ὀλίγην προσοχὴν εἶδον οἱ ἄγριοι εἰς πολλὰ πράγματα, τῶν ὁποίων ὁὐκ ἦτο δύσκολον νὰ ἐννοήσων τὴν χρῆσιν. Ἐξίσταντο βλέποντες χάνδρας κοκκίνου χρώματος, ἐθαύμαζαν ὅταν ἐπλυνίμεθα, ἠπόρουν διατὶ ὁὐκ εἶχα-

γυναῖκας ἐπὶ τοῦ πλοίου, ἀλλ' ὄμω; ἔθλεπαν ἀδία-
 ω; καὶ χωρὶς περιέργειαν τὰ τόσα ἐπὶ τοῦ πλοίου
 κειμένα, καὶ τὸ πλοῖον αὐτό. Καὶ ἄλλοι πρὸ
 ὧν παρετήρησαν ὅτι τὰ θυμάσια τῆς ἀνθρωπί-
 -ς τέχνης ἢ βιομηχανία; εἶναι διὰ τοὺς ἀγρίους ὅπως
 φαίνόμενα καὶ οἱ νόμοι τῆς φύσεως. Τὰ βλέπου-
 υρὶς νὰ ζητοῦν τὴν ἐξήγησίν των.

Τὴν 5ην Μαρτίου ἐρρίψαμεν τὴν ἄγκυραν εἰς τὸν
 ρυμὸν τῆς Βούλιας, ἀλλὰ ψυχὴ δὲν εὑρίσκετο ἐκεῖ.
 Τοῦτο μᾶς ἀνησύχησε, καθίτι οἱ κάτοικοι τοῦ στενοῦ
 ἰᾶς εἶχαν πληροφορήσει διὰ σχημάτων ὅτι εἶχε γείνει
 πόλεμος. Κατόπιν ἐμάθικεν ὅτι οἱ ὄπισθεν τῶν βουνῶν
 ἄγριοι εἰσέβαλαν ἐχθρικῶς εἰς τὰ ἐδῶ μέρη.

Μετ' ὀλίγον εἶδαμεν πλοιάριον διευθυνόμενον πρὸς
 ἡμᾶς μὲ μικρὰν σημαίαν εἰς τὴν πρῶμνην καὶ ἓνα
 τῶν ἐπιβατῶν του πλύνοντα μὲ νερὸν τῆς θαλάσ-
 σης τὸ πρόσωπόν του. Ἦτο ὁ Κουμπόπουλος! Ἀλλὰ
 πόσον διαφορετικός! Ἄσαρκος τώρα, ἀγριωπός, μὲ τὴν
 κόμην μακρὰν καὶ ἄνω κάτω, ὀλόγυμος! Δὲν τὸν
 ἀνεγνωρίσαμεν πρὶν μᾶς πλησιάσῃ, καθόσον μάλιστα
 ἐντρέπετο καὶ μᾶς ἐγύριζε τὰ νῶτα. Τὸν εἶχαμεν ἀφή-
 σει παχουλόν, καλοθρεμμένον, καθαρὸν καὶ καλοενδυ-
 μένον. Ὅποια μεταβολή! Ἄρῳ ὄμω; τὸν ἐνδύσαμεν
 καὶ τὸν ἐκτενίσσαμεν, τὰ πράγματα ἔλαβαν καλλιτέραν
 ὄψιν. Ἐγευμάτισεν εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ πλοιάρχου
 καὶ ἔραγεν εὐπρεπῶς, καθὼς ἄλλοτε. Μῖς εἶπεν ὅτι
 ἐγόρασε, ὅτι δὲν ἐκρύωνεν, ὅτι οἱ συγγενεῖς του ἦσαν
 κλοὶ ἄνθρωποι, καὶ ὅτι δὲν ἐπεθύμει νὰ ἐπιστρέψῃ

εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Τὴν ἐσπέραν, ὅτε ἦλθε νὰ τὸν παραλάβῃ ἡ νόστιμη νεαρά του σύζυγος, ἐνέσπασεν διατὶ μετεβλήθησαν τόσοσ ἀι ἰδέαι καὶ τὰ αἰσθήματά του. Ἐφερε ἑῷρον εἰς τὸν πλοίαρχον δύο αἰχμάς λόγχης καὶ βέλη, ἔργα τῶν χειρῶν του, ἔφερε δὲ καὶ δύο ἑξέρματα φώκης διὰ δύο ναύτας, παλαιούς του φίλους. Μᾶς εἶπεν ὅτι κατεσκεύασε πλοίαριον πρὸς χρῆσίν του, μᾶς ἐβεβαίωσε δὲ ὅτι ἔμαθε πάλιν νὰ ὀμιλῇ τὴν γλῶσσάν του. Τὸ παραδοξότερον ὅμως ἦτο ὅτι ἐδίδαξεν ἀγγλικὰς λέξεις εἰς ὅλην τὴν φυλὴν του. Εἰς γέρων μᾶς παρουσίασε τὴν γυναῖκά του λέγων ἀγγλιστί : «Γυναῖκα τοῦ Κουμπόπουλου». Τὴν περιουσίαν του ὅμως τὴν εἶχε χάσει ὅλην. Περὶ τοῦ Μοναστηριώτου μᾶς εἶπεν ὅτι κατεσκεύασε μέγαλον πλοίαριον καὶ πρὸ μηνῶν ἀνεχώρησε διὰ τὴν πατρίδα του μὲ τὴν γυναῖκά του, τὴν Καλαθοῦναν. Ἀλλὰ πρὸς τὸν Κουμπόπουλον ἐφέρθη αἰσχρότατα ! Τὸν παρεκίνησε, καθὼς καὶ τὴν μητέρα του, νὰ τοὺς συνοδεύσουν, καὶ ἔπειτα τοὺς παρήτησε καὶ τοὺς δύο εἰς τὴν παραλίαν μίαν νύκτα ἐνῶ ἐκοιμῶντο, ἀφροῦ τοὺς ἔκλεψεν ὅ,τι εἶχαν καὶ δὲν εἶχαν.

Ὁ Κουμπόπουλος μὲ τὴν γυναῖκά του ἀνεχώρησαν τὴν ἐσπέραν διὰ νὰ κοιμηθοῦν εἰς τὴν ξηράν, τὸ δὲ πρῶτὸ ἐπανῆλθε καὶ ἔμεινεν ἐπὶ τοῦ πλοίου μέχρις οὗ ἀπεπλεύσαμεν. Τοῦτο δὲ πρὸς ἄκραν ἀνησυχίαν τῆς γυναικὸς του, ἡ ὁποία δὲν ἔπαυε φωνάζουσα καὶ ὀδυρομένη, ἕως ὅτου, ἐπὶ τέλους, κατέβη ὁ Κουμπόπουλος εἰς τὸ πλοίαριόν του. Ἦτο φορτωμένον ἕως ἐπάνω ἀπὸ ἑῷρα

παντὸς εἶδους. Οἱ ἐπὶ τοῦ πλοίου τὸν ἀπεχαιρέτισαν μὲ συγκίνησιν. Δὲν ἀμφιβάλλω δὲ ὅτι θὰ ζήσῃ ἐφεξῆς εἰς τὴν πατρίδα του εὐτυχῆς, ὡς νὰ μὴ τὴν εἶχε ποτὲ ἀφήσει, — ἴσως μάλιστα εὐτυχέστερος διότι ἔλειψε καὶ ἐπανῆλθε. Εἴθε ἡ εὐγενῆς ἐλπίς τοῦ πλοιοάρχου Φιτισρόῃ νὰ πραγματοποιηθῇ! Εἴθε, ὡς ἀνταμοιβὴν τῶν τόσων γενναίων θυσιῶν του διὰ τοὺς κατοίκους τούτους τῆς Γῆς τοῦ Πυρός, οἱ ἀπόγονοι τοῦ Κουμποπούλου νὰ περιθάψουν φιλανθρώπως καμμίαν ἡμέραν ναυαγούς Εὐρωπαίους!

Ὅτε ὁ Κουμποπούλος ἔφθασεν εἰς τὴν ξηράν, ἤναψε πρὸς τιμὴν μας μεγάλην πυράν. Ὁ καπνός, ἀναβαίνων ἐλικοειδῶς, ἦτο ὁ ἀποχαιρετισμός του, ἐνῶ τὸ πλοῖόν μας ἔπλεε πρὸς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν.

Γ'.

Ἡ παντελής ἰσότης ἡ ἐπικρατοῦσα μεταξὺ τῶν ἀτόμων τῶν ἀποτελούντων τὸν πληθυσμὸν τῆς Γῆς τοῦ Πυρός θὰ βραδύνη ἐπὶ πολὺ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ των. Καθὼς μεταξὺ τῶν ζώων, ἐκεῖνα εἶναι ἐπιδεικτικώτερα ἐξημερώσεως ὅσα ζοῦν ἀγελῆδόν καὶ ὑπακούουν εἰς ἓνα ἀρχηγόν, παρομοίως καὶ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Εἴτε αἴτιον εἶναι τοῦτο, εἴτε ἀποτέλεσμα, τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι ὅπου ὁ πολιτισμὸς μεγαλείτερος, ἐκεῖ καὶ ἡ διοίκησις πολυπλοκωτέρα. Οἱ κάτοικοι τῆς Ταίτης ἐκυβερνῶντο ἀπὸ βασιλεῖς κληρονομι-

κούς, ὅτε ἀνεκαλύφθη ἡ νῆσός των, ἦσαν δὲ καθ' ὅλα ἀνώτεροι ἀπὸ ἄλλων κλάδων τῆς ἰδίας φυλῆς, τοὺς κατοίκους τῆς νέας Ζηλανθίας, ὅπου τὰ ἦθη ἦσαν δημοκρατικώτατα. Εἰς τὴν Γῆν τοῦ Πυρός δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπέλθῃ καλλιτέρευσις κοινωνικὴ ἢ πολιτικὴ, ἐνόσω δὲν ἀναφαίνεται μεταξὺ τῶν ἀγρίων κατοίκων ἀρχηγὸς ἔχων τὴν δύναμιν νὰ ἐξασφαλίσῃ διὰ τὸν ἑαυτόν του ἐξαιρετικὴν θέσιν. Τὴν σήμερον, ἐὰν εἰς ἓνα τῶν ἀγρίων δοθῇ τεμάχιον κοκκίνου ὑφάσματος, τὸ σχίζουσιν καὶ τὸ μοιράζονται ὅλοι ἀναμεταξύ των. Ἐξ ἄλλου ὅμως πῶς θὰ κατορθώσῃ ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀρχηγὸς νὰ ἐπιβληθῇ, ἐνόσω δὲν ὑπάρχει ἰδιοκτησία κατενὸς εἶδους, διὰ τῆς ὁποίας νὰ ἀναδείξῃ τὴν ὑπεροχὴν του καὶ νὰ αὐξήσῃ τὴν ἰσχύϊν του ;

ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ
ΤΩΝ ΓΑΛΛΩΝ ΒΙΛΛΕΜΣ ΚΑΙ ΡΟΥΣΩΝ

1890

Κατὰ τὸ 1890 ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις ἀπέστειλεν εἰς τὴν Γῆν τοῦ Πυρός, χάριν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν, δύο νέους Γάλλους, τοὺς κ.κ. Βιλλέμς (Willems) καὶ Ρουσσὼν (Rousson). Ὁ κ. Ρουσσὼν, μηχανικὸς τὸ ἐπάγγελμα, ἐδημοσίευσεν εἰς Γαλλικὸν περιοδικὸν (Journal des Voyages, εἰς τοὺς ἀριθμοὺς 787, 789 καὶ 794 τοῦ ἔτους 1892) ἔκθεσιν τῆς περιηγήσεώς των. Ἄλλ' ἐκ μετριεφροσύνης ἀπεσιώπησεν εἰς αὐτὴν τοὺς κινδύνους εἰς ὅσους ἐξετέθη καὶ αὐτὸς καὶ ὁ σύντροφός του κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς περιηγήσεως, καὶ εἰς γῆν καὶ εἰς θάλασσαν. Ὅχι μόνον ἐκινδύνευσεν ἡ ζωὴ των ἀπὸ ἐπιθέσεις τῶν ἀγρίων, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ μὴ ἀποθάνουν ἐκ τῆς πείνης ἠναγκάσθησαν νὰ φονεύσων τοὺς ἵππους των, μόλις δὲ κατώρθωσαν νὰ ἐπιστρέψουν σῶσι εἰς μέρος ἀσφαλές.

Ἐκ τῆς περιηγήσεως τῶν δύο τούτων Γάλλων φαίνεται πῶς μεταβολαὶ ἐγένοντο εἰς τὰ τοῦ κόσμου ἐν γένει, καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν Γῆν τοῦ Πυρός, ἀφ' οὗ ὁ πλοίαρχος Φιτσορὴς ἐπανάφερεν εἰς τὴν πατρίδα των τὸν Κουμπόπουλον, τὸν Μοναστηριώτην καὶ τὴν Καλαθοῦναν.

Καὶ ἐν πρώτοις, οἱ Γάλλοι δὲν διέσχισαν τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν μὲ πλοῖον ἰστιοφόρον, καθὼς ὁ Φιτσορὴς καὶ οἱ ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ θαλασσοπόροι, ἀλλὰ μὲ ἀτμοκίνητον εὐρύχωρον καὶ ἀναπαυτικόν, τὸ ὀπίσιν,

μετὰ προσεγγίσεις εἰς διαφόρους λιμένας, τοὺς ἀπεβίβασεν εἰς τὴν Ἀμμώδη Ἄκραν (Ποῦντα Ἀρένας). Ἐκεῖ δὲν τοὺς ὑπεδέχθησαν ἄγριοι ἀνάπτοντες πυράς, ἀλλὰ στρατηγὸς μὲ ἐπωμίδαις καὶ σπάθην, — ὁ διοικητὴς τοῦ μικροῦ συνοικισμοῦ.

Ἀνέφερα ἤδη ὅτι εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἡ Δημοκρατία τῆς Χιλῆς ἔδρυσε ποινικὸν σωφρονιστήριον. Ὁλίγα ὄμως ἔτη μετὰ τὴν ἔδρυσίν του οἱ φυλακισμένοι καὶ οἱ φύλακες συνεννοηθέντες κατέστρεψαν τὰς φυλακάς. Οἱ στασιασταὶ ἐτιμωρήθησαν αὐστηρῶς, ἀλλ' ἔκτοτε ἡ Κυβέρνησις τῆς Χιλῆς δὲν ἀπέστειλε πλέον ἐκεῖ καταδίκους, ὥστε κατηργήθη τὸ σωφρονιστήριον. Εἰς τὰ κατεστραμμένα ὄμως κτίρια συνεκεντρώθησαν ὀλίγοι Ἑλβετοὶ ἄποικοι. Τούτους βαθμηδὸν ἠκολούθησαν καὶ ἄλλοι μετανάσται, οὕτω δὲ κατὰ τὸ 1890 ὁ συνοικισμὸς τῆς Ἀμμώδους Ἄκρας συνεποσοῦτο εἰς δύο περίπου χιλιάδας ψυχάς. Κυρία των ἐνασχόλησις εἶναι ἡ κτηνοτροφία καὶ κατὰ δεύτερον λόγον ἡ ἄγρα φωκῶν. Ἐξάγουσιν κρέατα παστὰ καὶ δέρματα, συγχρόνως δὲ καταγίνονται καὶ εἰς ἀνεύρεσιν χρυσοῦ. Ἡ Ἀμμώδης Ἄκρα χρησιμεύει πρὸς τούτοις καὶ ὡς σταθμὸς δι' ὅσα ἀτμόπλοια μεταβαίνειν ἀπὸ τὸν ἕνα Ὠκεανὸν εἰς τὸν ἄλλον. Ἐκεῖ προμηθεύονται γαιάνορακας καὶ ζωοτροφίας, ἢ μεταβιβάζουσι ἐνίοτε τὰ φορτία των ἀπὸ πλοῖον εἰς πλοῖον. Ὡστε δὲν λείπει κίνησις εἰς τὸν ἄλλοτε ἔρημον ἐκεῖνον λιμένα, ὅπου μάλιστα κατεσκευάσθη καὶ μῶλος, ἔχων μῆκος 250 μέτρων.

Προτοῦ ἀρχίσουν τὰς ἐρεῦνας των εἰς τὴν Γῆν τοῦ Πυρός, οἱ δύο Γάλλοι περιηγηταὶ ἠθέλησαν νὰ ἐπισκεφθοῦν τοὺς Παταγόνας, ὁ δὲ διοικητὴς τῆς Ἀμμώδους Ἄκρας ἔθεσε πρὸς τοῦτο ὑπὸ τὰς διαταγὰς των ἓν μικρὸν ἀτμόπλοιον.

Ἀναχωρήσαντες τὴν 4ῃν Ἰουνίου 1890 παρέπλευσαν πρῶτον τὰ πρὸς βορρᾶν τοῦ πορθμοῦ τοῦ Μαγελάνου παράλια. Αἱ πρῶτῃν ἔρημοι ἐκεῖ πεδιάδες ἤρχισαν νὰ ἐξημερώνωνται, χάρις εἰς ἀποίκους κτηνοτρόφους καὶ γεωργούς. Οἱ Γάλλοι ἐπεσκέφθησάν τινας ἐξ αὐτῶν καὶ ἐθαύμασαν τὴν ἐπιτυχίαν καὶ τὴν εὐπορίαν των. Ἄλλ' ἡ ἐπιθυμία των ἦτο νὰ ἴδουν καὶ ἀγρίους εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς χώρας. Εἰσῆλθε λοιπὸν τὸ μικρὸν των ἀτμόπλοιον εἰς τὸν ποταμὸν Βαπτισμὸν, καὶ ἐκεῖ, εἰς τὰς ὄχθας του, συνήντησαν φυλὴν Παταγόνων. Συνέκειτο ἀπὸ 50 περίπου ἄτομα ζῶντα ἐντὸς ἑπτὰ σκηνῶν.

«Ὁ Παταγὼν, λέγει ὁ κ. Ρουσὼν, εἶναι νομάς. Περιφέρεται ἔφιππος εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς, κυνηγῶν τὸ ζῶον λάμα, καθὼς καὶ στρουθοκαμήλους. Τὰ δέρματα τοῦ λάμα, ἢ γουανάκου, καὶ τὰ πτερὰ τῆς στρουθοκαμήλου μεταφέρουν εἰς Παταγόνες δις ἢ τρίς τοῦ ἔτους εἰς τὴν Ἀμμώδη Ἄκραν, ὅπου τὰ ἀνταλλάσσουν μὲ ζωοτροφίας καὶ σκεπάσματα, ἢ καὶ μὲ νομίσματα ἀργυρᾶ, τὰ ὅποια μετατρέπουν εἰς κοσμήματα ὠραῖα. Ἔχουν τὸ σῶμα εὖρωστον καὶ δυνατὸν, τὴν δὲ διάνοιαν ἀρκετὰ ἀνε-

πτυγμένῃν· τὸ μνημονικόν των ἰδίως εἶναι ζωη-
ρότατον».

Τοὺς γάμους των περιγράφει ὁ κ. Ρουσὼν ὡς ἐξῆς:

«Ὅταν ὁ Παταγὼν εὖρη νέαν τῆς ἀρεσκείας του, ἀναθέτει τὴν διαπραγματεύσιν εἰς προξενητήν. Καὶ ἂν μὲν ἡ νύμφη εἶναι πτωχή, ἡ ὑπόθεσις συμβιβάζεται εὐκόλως· ἐὰν ὅμως εἶναι πλουσία, δηλαδὴ ἂν ἔχῃ ὀλίγα ἄλογα, τότε τὸ πρᾶγμα ἔχει τὰς δυσκολίας του, ἔνεκα τῶν ἀπαιτήσεων τῶν συγγενῶν της. Πρὸς ἰκανοποίησιν αὐτῶν γίνονται μακραὶ διαπραγματεύσεις. Συνήθως ὁ γαμβρὸς δίδει ἵππους εἰς τοὺς γονεῖς, εἰς δὲ τοὺς ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφάς καὶ τοὺς λοιποὺς συγγενεῖς τῆς νύμφης κοσμήματα ἀργυρᾶ. Ὅταν ἀποφασισθῇ τὸ συνεικέσιον, ἀκολουθεῖ ὀλονυκτία μὲ φαγοποσίαν, ἄσματα καὶ χοροὺς. Ἄλλ' ἡ νύμφη ἐξακολουθεῖ νὰ κατοικῇ μὲ τοὺς γονεῖς της, μέχρις οὗ ἀποκτήσῃ τέκνον. Τότε μόνον τὴν παραλαμβάνει ὁ σύζυγος εἰς τὴν ἰδικὴν του σκηνήν».

Ἴδου δὲ πῶς θάπτουν τοὺς νεκροὺς των :

«Ἄμα Παταγὼν ἀποθάνῃ, τὸν διπλώνουν εἰς δύο, εἰς τρόπον ὥστε ἡ κεφαλὴ νὰ ἐγγίσῃ τὰ γόνατα, σφάζουν δὲ ἵππον καὶ ἐντὸς τοῦ δέρματός του ῥίπτουν τὸ διπλωμένον σῶμά τοῦ νεκροῦ. Ἐπειτα φονεύουν καὶ ὄλους τοὺς ἄλλους ἵππους τοῦ ἀποθιπόντος, ἐνῶ αἱ γυναῖκες ἀνάπτουν πυρᾶν, ὅπου καίσυν ὅλα του τὰ ὑπάρχοντα, παρεκτός τῶν ἀργυρῶν κοσμημάτων καὶ τῶν ὄπλων ἢ κυνηγετικῶν του ἐργαλείων. Γύρω τῆς πυρᾶς κάθηνται αἱ γυναῖκες καὶ μοιρολογοῦν. Προτοῦ δὲ νυ-

κτώση, τὸ πτώμα φορτώνεται εἰς ἄλογον καὶ δύο γυναῖκες μὲ ἓνα ἄνδρα τὸ συνοδεύουν διὰ νὰ τὸ θάψουν. Καὶ ἂν μὲν ἦτο πτωχὸς ὁ ἀποθανών, τὸν θάπτουν ὅπου τύχη, ἐὰν δὲ ἦτο ἐκ τῶν πλουσίων, προσέχουν νὰ μείνη ἄγνωστον τὸ μέρος, διὰ νὰ μὴ συληθῇ ὁ τάφος του· διότι εἰς τὸν λάκκον, κάτωθεν τοῦ σάκκου τοῦ περιέχοντος τὸν νεκρόν, τοποθετοῦνται τὰ κειμήλιά του καὶ μετὰ ἓν ἔτος ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς συγγενεῖς νὰ τὰ ἐκθάψουν καὶ νὰ τὰ ἰδιοποιηθοῦν. Ἐντὸς τοῦ λάκκου θάπτονται πρὸς τούτοις ζωοτροφίαι, πρὸς χρῆσιν τοῦ ἀποθανόντος.

Οἱ περισσότεροι Παταγόνες ἔχουν πυροβόλα, ἀλλὰ τὰ μεταχειρίζονται μόνον ὅταν πρόκειται νὰ πολεμήσουν ἐναντίον τοῦ κακοῦ των δαίμονος. Πιστεύουν εἰς τὴν ὑπαρξίν κακοποιῦ πνεύματος καὶ εἰς αὐτὸ ἀποδίδουν ὅλα τὰ δεινά των. Ἐὰν κανεὶς ἀσθενήσῃ, εἶναι βέβαιος ὅτι ὁ κακὸς δαίμων εἰσῆλθεν εἰς τὴν σπηρὴν του. Ἀμέσως λοιπὸν αἱ γυναῖκες ἀρχίζουν καὶ φωνάζουν διὰ νὰ τὸν τρομάξουν, οἱ δὲ ἄνδρες ἀναβαίνουν εἰς τοὺς ἵππους των καὶ τρέχουν ὡς δαιμονισμένοι, κραυγάζοντες καὶ πυροβολοῦντες ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ, μέχρις οὗ νομίσουν ὅτι ἀπεμακρύνθη ὁ κακὸς δαίμων. Ἐνίοτε πληγώνονται ἀναμεταξύ των ἢ φονεύουν τὰ ἄλογά των, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ δυστυχήματα τὰ ἀποδίδουν εἰς τὴν καταδρομὴν τοῦ κακοποιῦ πνεύματος».

Τὴν 12^{ην} Ἰουλίου 1890 οἱ Γάλλοι περιηγηταὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Ἀμμώδη Ἀκρην. Ἐκεῖθεν ἀνεχώρησαν ἑφιπποὶ, διευθυνόμενοι πρὸς δυσμὰς. Μετὰ

24 ὥρῶν πορείαν ἔφθασαν εἰς τὸ στενὸν Φιτσορὴ, εἰς μέρος ὅπου τὸ πλάτος τοῦ ἤτο 300 περίπου μέτρων. Τὸ ἐπέρασαν μὲ μικρὸν πλοιάριον, σύροντες ὀπισθῆν των τὰ ἄλογα, καὶ ἀφοῦ διενυκτέρευσαν εἰς τὴν ἔρημον παραλίαν, ἐξηκολούθησαν τὴν ἐπαύριον τὸν δρόμον των, παρὰ τὴν θάλασσαν. Τὸ πυκνὸν ἐκεῖ δάσος εἶναι ἀδιάκοπον, ὑπὸ δὲ τὸ δάσος ὁ κ. Ρουσὼν παρατήρησεν ὅτι ὑπάρχει ἀπέραντον στρώμα γαιανθράκων. Εἰς διάφορα μέρη αἱ ἄκραι τοῦ στρώματος φαίνονται γυμναὶ εἰς τὸν αἰγιαλόν. Τὸ ἀνθρακωρυχεῖον τοῦτο, λέγει ὁ κ. Ρουσὼν, δύναται νὰ ἐδώσῃ νέαν ζωὴν εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀμμώδους Ἀκρας, ὅπου τὰ ἀτμόπλοια προμηθεύονται καὶ τώρα ἀνθρακας. Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς του, αἱ ἐγχώριοι ἀνθρακες θὰ εἰμποροῦν νὰ πωλῶνται εἰς τὸ τρίτον τῆς τιμῆς τῶν Ἀγγλικῶν, αἱ ὁποῖοι ἐπιφορτίζονται μὲ τὴν ὑπέρογκον δαπάνην τῆς μεταφορᾶς.

Οἱ Γάλλοι περιηγήται δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐξακολουθήσουν ἐπὶ πολὺ τὰς ἐρεῦνας των, ἔνεκα τῶν ἀποκρήμων βράχων, οἱ ὁποῖοι, προχωροῦντες ἐντὸς τῆς θαλάσσης, ἔθεταν φραγμὸν ἀνυπέρβλητον εἰς τὴν πορείαν των. Ἐπέστρεψαν λοιπὸν εἰς τὸ στενὸν Φιτσορὴ καὶ ἐκεῖθεν πάλιν εἰς τὴν Ἀμμώδη Ἀκραν, ὅπου ἠτοιμάσθησαν διὰ νέαν ἐκδρομὴν πρὸς τὰ νοτιανατολικά τῆς Γῆς τοῦ Πυρός. Ἐκεῖ ἀπήντησαν ἄλλου εἶδους δυσκολίας : τὴν ἐλώδη φύσιν τοῦ ἐδάφους καὶ τὴν πυκνότητα τοῦ δάσους. Εἰς ἓν μέρος ἔκαυσαν τὰ δένδρα διὰ ν' ἀνοιχθῇ κάπως ὁ δρόμος των. Προχω-

ροῦντες ἀργὰ καὶ μὲ κόπον πολὺν ἔφθασαν εἰς ποταμὸν πλάτους 50 ἢ 60 μέτρων καὶ βάρους τριῶν ἕως πέντε. Μὴ ἔχοντες ἐκεῖ πλοίαριον, τὸν ἐπέρασαν κολυμβῶντες, αὐτοὶ καὶ οἱ ἵπποι των, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶχαν δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν ζωοτροφίας. Ἄλλ' εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην τὰ δάση ἦσαν ἐντελῶς ἀδιάβατα καὶ οἱ κρημνοὶ χειρότεροι ἀκόμη. Ἀπὸ τὴν παραλίαν, ὅπου ἐξ ἀνάγκης ἐσταμάτησαν, εἶδαν ἀπέναντί των τὰς μικρὰς νήσους Ἰγγλεφήδ. Μικρὰ νέφη καπνοῦ ὑψούμενα εἰς μίαν τῶν νήσων ἐκείνων ἐμαρτύρουν ὅτι δὲν ἦτο ἀκατοίκτητος. Οἱ ἄγριοι εἶδαν ἐκεῖθεν τοὺς ξένους καὶ ἀμέσως δύο μικρὰ πλοίαρια ἐξεκίνησαν πρὸς συνάντησίν των. Οἱ ἄγριοι οὗτοι βλέπουν ὅπως οὖν συχνὰ πολιτισμένους ἀνθρώπους, χάρις εἰς τὴν ἄγραν τῆς φώκης, ὥστε τοὺς συνείθισαν καὶ δὲν τοὺς ἀποφεύγουν. Ἄπ' ἐναντίας, ἅμα ἰδοῦν πλοῖον, τὸ περικυκλώνουν μὲ τὰ πλοιάριά των καὶ ζητοῦν «γαλέτας καὶ καπνόν». Ἄλλὰ δὲν πρέπει τις νὰ τοὺς ἐμπιστεύεται εὐκόλως, ὅταν μάλιστα ἔρχωνται πολλοὶ ὁμοῦ. «Πρό τινος, λέγει ὁ κ. Ρουσῶν, μικρὰ γολέτα εὐρεθεῖσα ἐκεῖ πλησίον, ἠγκυροβόλησεν εἰς ἓνα μικρὸν κόλπον. Εἰς τὸν αἰγιαλὸν δώδεκα ἢ δεκαπέντε ἐγχώριοι εἶχαν στήσει τὰς σκηνάς των, καὶ τὰ τρία των πλοίαρια εὕρισκοντο πλησίον των ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. Τὴν νύκτα οἱ ἄγριοι περιεκύκλωσαν ἐν σιωπῇ τὴν γολέταν. Μόλις ἐπρόφθασεν ὁ φρουρῶν ναύτης νὰ ἐξυπνίσῃ τοὺς συντρόφους του ! Ἄλλῶς θὰ ἐλάμβανε κακὸν τέλος ἢ διανυκτέρευσις των ἐκεῖ.»

Ἐπιστρέψαντες εἰς τὴν Ἀμμώδη Ἄκραν οἱ περιηγηταὶ ἐπληροφορήθησαν εἰδοσιν θλιθεράν, ἐπιμαρτυροῦσαν τὴν θηριωδίαν τῶν ἀγρίων. Ἀτμόπλοιον ἐμπορικὸν ἐξερχόμενον τοῦ πορθμοῦ ἀπήντησε τρικυμίαν μεγάλην. Εἶχε φορτίον βαρὺ καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ παλαίσῃ κατὰ τοῦ ἀνέμου. Ἡ τρικυμία τὸ ἔρριψεν εἰς τοὺς βράχους, τὸ σκάφος συνετρίβη καὶ ὅλοι οἱ ἐπὶ τοῦ πλοίου ἐπνίγησαν, ἐκτὸς πέντε ναυτῶν, οἱ ὅποιοι κατῶρθωσαν νὰ πηδήσουν εἰς μίαν λέμβον καὶ ν' ἀποβιθασθοῦν εἰς τὴν παραλίαν. Ἄλλ' ὅτε ἐστάλη ἀπὸ τὴν Ἀμμώδη Ἄκραν ἀτμόπλοιον πρὸς ἀναζήτησιν καὶ σωτηρίαν των, τὰ ὀλόγυμνα σώματά των εὐρέθησαν ἀποκεφαλισμένα. Οἱ ἄγριοι ἐφόνευσαν τοὺς δυστυχεῖς ναυαγούς διὰ νὰ τοὺς κλέψουν.

« Ἐνῷ εἴμεθα εἰς τὴν Ἀμμώδη Ἄκραν, διηγεῖται ὁ κ. Ρουσῶν, ὁ καθολικὸς ἱερεὺς καὶ ἱεραπόστολος Φανιᾶνος, μᾶς προσεκάλεσε νὰ τὸν συνοδεύσωμεν ἐπιστρέφοντα εἰς νῆσον ἐκεῖ πλησίον, ὅπου διευθύνει κατὰστημα ἐκπαιδευτικὸν πρὸς φωτισμὸν τῶν ἀγρίων. Τὸ ἴδρυμα τοῦτο συντηρεῖται δαπάνῃ τῆς Κυβερνήσεως τῆς Χιλῆς. Ἐδέχθημεν προθύμως τὴν πρόσκλησιν καὶ ἀνεχωρήσαμεν μὲ ἀτμόπλοιον πολεμικόν.

Εἰς τὸ βάθος τοῦ κόλπου ὅπου ἠγκυροβολήσαμεν, οἱ ἱεραπόστολοι ἀνήγειραν καλύβας ξυλῖνας διὰ τοὺς κατὰ τυχουμένους των. Δενδροστοιχία τριακοσίων περίπου μέτρων φέρει ἀπὸ τὸ παράλιον πρὸς τὸ εὐρύχωρον οἰκοδόμημα ὅπου κατοικοῦν οἱ ἱεραπόστολοι καὶ αἱ καλογραφαὶ. Εἰς τὸ μέσον τῆς αὐλῆς του ὑπάρχει μικρὰ

ἐκκλησία, εἰς δὲ τὰς δύο πλευρὰς τῆς ἐκκλησίας ἐκτίσθησαν αἴθουσαι διὰ τὰς παραδόσεις τῶν μαθητῶν ἢ νεοφύτων καὶ τῶν δύο φύλων. Τὸ σχολεῖον λειτουργεῖ ἀπὸ τριῶν ἐτῶν, οἱ δὲ μαθηταὶ ἤρχισαν νὰ ὀμιλοῦν καὶ νὰ γράφουν τὴν Ἰσπανικὴν, ἢ ὅποια εἶναι καὶ τῆς Χιλῆς ἢ γλῶσσα. Ὅτε ἐπεσκέφθημεν τὴν νῆσον, οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριαι ἦσαν δεκατρεῖς τὸν ἀριθμὸν.

Πρὸ τινος καιροῦ οἱ κατηχούμενοι ἄγριοι ἐστασίασαν, διότι τοὺς ἐφάνησαν βαρεῖαι αἱ ὑποχρεώσεις, εἰς τὰς ὁποίας ὑπεβάλλοντο. Ἐπετέθησαν λοιπὸν κατὰ τῶν ἱεραποστόλων καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῶν στασιαστῶν μὲ τὸν πέλεκύν του ἐπλήγησε κατακέφαλα ἓνα μοναχόν. Ἄλλ' οἱ μοναχοὶ ὀπλισθέντες κατέβαλαν τὴν στάσιν. Οἱ κατηχούμενοι ἐσκορπίσθησαν, ὁ δὲ ἀρχηγὸς τῶν ἔστησε τὴν σκητὴν του εἰς ἀπόκεντρον παραλίαν. Ὁ υἱὸς του ὄμω; ἔμεινε πλησίον τῶν ἱεραποστόλων καὶ μᾶς ἐχρησίμευσεν ὡς ὁδηγὸς εἰς τὰς ἐκδρομὰς μας.

Ἰπὸ τὴν ὁδηγίαν του ἐπεσκέφθημεν τὴν οἰκογένειάν του εἰς τὸ καταφύγιόν της, ἐντὸς μικροῦ δάσους εἰς τὸ βάθος ἐνὸς κόλπου, εἰς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς νήσου. Ἐμείναμεν ἐκεῖ μίαν ἡμέραν, ἀλλ' ἤρχισε νὰ πίπτῃ χιὼν καὶ δὲν εἶχαμεν σκητὰς, ὥστε ἀπεφασίσαμεν νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τοὺς ἱεραποστόλους, εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν τῆς νήσου. Ἐπεράσαμεν τὴν νύκτα εἰς τὸ δάσος, ζητοῦντες ὑπὸ τὰ δένδρα καὶ τοὺς θάμνους προφύλαξιν κατὰ τοῦ δριμυτάτου ψύχους. Ὁ ὁδηγὸς μας δὲν ἐφαίνετο νὰ κρυώνει. Τὴν ἐπιούσαν ὁ καιρὸς ηκολούθησεν ἀθλιώτατος. Διηρχόμεθα τὰ ἔλη πεζοί,

μὲ τοὺς πίδακας παγωμένους, καὶ μῆς ἐμάστιζε τὸ πρόσωπον ἢ ῥαγδαία βροχή. Ἄλλ' ἐνῶ ἡμεῖς ἐτρέμαμεν ἀπὸ τὸ ψῦχος, ὁ ὀδηγὸς μας ἦτο εὐθυμὸς καὶ ζωηρὸς, ὡς σαύρα ζεσταινομένη εἰς τὸν ἥλιον.

Ἐπεστρέψαμεν εἰς τὸ κατὰστημα τῶν ἱεραποστόλων, ἐν ᾧ ἐτελεῖτο ἑορτὴ μεγάλη. Ἦσαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὄλοι, ἱερεῖς, μοναχαί, καὶ ἄγριοι. Ἐψάλλοντο ὕμνοι, καὶ ἤχος ὀργάνου τοὺς συνῴδευεν. Ἡ ἑορτὴ ἦτο πρὸς πανηγυρισμὸν τοῦ συγχρόνου βαπτίσματος 35 ἐγχαωρίων».

Ἐῴθε ἡ εἴσοδος τῶν νεοφωτίστων τούτων εἰς τὸν χριστιανισμὸν νὰ ἔχη ἀποτελέσματα διαρκέστερα παρὰ τὸ βάπτισμα τοῦ βασιλέως τοῦ Ζεβοῦ!

Ὁ κ. Ρουσὼν καὶ ὁ σύντροφός του διέτρεξαν ἐν μέρει καὶ τὰ ἐνδότερα τῆς Γῆς τοῦ Πυρός, ὅπως ἄγνωστα πρὸ αὐτῶν. Φαίνεται ὅτι μεταξὺ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων ὑπάρχουν πεδιάδες ἐκτεταμέναι καὶ λίμναι, ἀπὸ τὰς ὁποίας πηγάζουν μικροὶ ποταμοί· πολλαὶ ὁμῶς τῶν λιμνῶν ξηραίνονται τὸ θέρος. Τὸ κλίμα ὁ κ. Ρουσὼν χαρακτηρίζει ὡς διαφέρον κατὰ πολὺ ἀπὸ μέρος εἰς μέρος. «Ἐνῶ, λέγει, ἡμεῖς εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη δὲν ὑπεφέραμεν ποσῶς, εἰς τὰ βουνὰ ἀπέθαναν δύο ἄνθρωποι ἀπὸ τὸ ψῦχος.» Ἐν συνόλῳ δὲν θεωρεῖ τὸ κλίμα τόσο κακὸν ὅσον ἄλλοι περιηγηταὶ τὸ περιέγραψαν.

Ὁ κ. Ρουσὼν φρονεῖ ὅτι ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν ἡ Γῆ τοῦ Πυρός δύναται νὰ μεταβληθῇ εἰς ἀπέραντον κτηνοτροφεῖον. Στηρίζει δὲ τὴν αἰσιοδοξίαν του εἰς τὴν

ἐπιτυχίαν τῆς μικρᾶς ἀποικίας, τῆς Ἀμμόδου, Ἄκρας, καὶ εἰς τὸ παράδειγμα τῆς μεσημβρινῆς Παταγονίας, πρὸς βορρᾶν τοῦ πορθμοῦ τοῦ Μιχελλάνου.

Τοὺς ἀγρίους διαιρεῖ ὁ κ. Ρουτὼν εἰς τρεῖς φυλάς : τοὺς Ὀράς εἰς τὰ βόρεια καὶ βορειανατολικά, τοὺς Ἀκαλούφας πρὸς δυσμάς, καὶ τοὺς Γιαγὰν εἰς τὰ μεσημβρινώτερα.

Οἱ Ὀράς ἦσαν ἄγνωστοι μέχρι τοῦδε. Εἶναι, λέγει, ὑψηλοῦ ἀναστήματος, ἕως δύο μέτρων ἐνίοτε. Ἔχουν τὸ δέρμα χαλκόχρουν, τὸ πρόσωπον ὠσειδές, τὸ μέτωπον στενὸν καὶ χαμηλόν· αἱ μαῦραι μακραὶ τρίχες τῆς κεφαλῆς των πίπτουν ἐπὶ τῶν ὤμων των· βλέφαρα πυκνὰ σκεπάζουν τοὺς μικροὺς ὀφθαλμούς των· τὸ στόμα των εἶναι μέγαλον, οἱ δὲ ὀδόντες μικροὶ καὶ κίτρινοι. Ἔχουν τὰ μέλη νευρώδη καὶ ἕνατά, μόνον δὲ ἔνδυμά των εἶναι μία κάπα ἀπὸ δέρμα γουανάκου ἢ ἀλώπεκος· ἄλλως, περιπατοῦν ὀλόγυμνοι. Οἱ ἄνδρες ζῶνουν τὴν κεφαλὴν μὲ λωρίδα ἐκ δέρματος, ἢ ὅποια εἰς τὸ μέτωπον ἔχει σχῆμα τριγώνου. Τοῦτο τοὺς διακρίνει ἀπὸ τὰς γυναῖκας. Ἐκεῖναι στολίζονται μὲ βραχιόλια καὶ μὲ περιλαίμια ἀπὸ μικροὺς κοχλίας.

Μόνη ἐργασία τῶν ἀγρίων τούτων εἶναι ἡ προμήθεια τῆς τροφῆς των. Ἐνῶ οἱ ἄνδρες κυνηγοῦν εἰς τὰ δάση, αἱ γυναῖκες συνάζουν ὄστρακόδερμα εἰς τὸν αἰγιαλόν, μεταξὺ τῶν βράχων, ἀφοῦ ἡ θάλασσα ἀποσυρομένη τοὺς ἀφήσῃ γυμνοὺς.

Ὡς ὄπλα ἔχουν τόξον μὲ χορδὴν ἐκ νεύρων γουανάκου, βέλη ξύλινα μὲ αἰχμὴν ἐκ λίθου κοπτεροῦ,

καὶ φαρέτραν ἐκ δέρματος φώκης, περιέχουσαν 20 περίπου βέλη. Ἔχουν δὲ προσέτι καὶ σφενδόνην. Αἱ γυναῖκες εἶναι ἐφωδισμένοι με μικρὸν καμάκιον ἀπὸ κόκκαλον καὶ με καλάθιον ἀπὸ βροῦλα. Αὐταὶ σηκῶνουν τὰ φορτία, στήνουν τὰς σκινάς, ἀνάπτουν τὰς πυρὰς καὶ φροντίζουν διὰ τὰ τέκνα των.

Οἱ ἄγριοι οὗτοι εἶναι δειλοὶ καὶ ψοφοδεεῖς ἀπέναντι τῶν πολιτισμένων ἀνθρώπων, παρεκτός ὅταν εὐρεθοῦν πολυάριθμοι καὶ ἐννοήσουν ὅτι ὁ ἐχθρὸς εἶναι ἀσθενέστερος. Τότε γίνονται τολμηροὶ καὶ θηριώδεις. Πολλοὶ περιηγῆται τοὺς περιέγραψαν ὡς ἀνθρωποφάγους. Τοῦτο δὲν παραδέχεται ὁ κ. Ρουσὼν, ἔχομεν ὁμῶς τὴν μαρτυρίαν τοῦ Δαρβίνου ὅτι τρώγουν ἐν καιρῷ πείνης τὰς γράϊας των.

Τὸν πληθυσμὸν τῶν ἀγρίων τῆς Γῆς τοῦ Πυρός ὁ κ. Ρουσὼν ὑπολογίζει εἰς μόνον 1200 ψυχάς, ἐνῶ κατὰ πηγὰς προγενεστέρως ἀνῆρχετο, ὡς ἀνέφερα, εἰς 8,000 περίπου. Ἐὰν ἦσαν ὀρθαὶ αἱ ἀρχαιότεραι ἐκτιμήσεις καὶ ἂν δὲν ἔχη λάθος ὁ κ. Ρουσὼν, τότε ἔπεται ὡς συμπέρασμα ὅτι συνέβη καὶ εἰς τὴν Γῆν τοῦ Πυρός ὅ,τι συνέβη ἄλλοῦ. Ὅπου εἰσχωρεῖ ὁ πολιτισμὸς, ἐλαττοῦται βαθμηδὸν καὶ ἐξαλείφεται ὁ ἐγγῶριος πληθυσμὸς τῶν ἀγρίων. Ὡστε ἀληθεύει ἀντιστρεφόμενον τὸ δημῶδες: «ἤλθαν τᾶγρια νὰ διώξουν τὰ ἡμερα.» Τὰ ἡμερα διώκουν καὶ καταστρέφουν τὰ ἄγρια.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Εἰσαγωγή.	8
Ἐκ τῆς περιηγήσεως τοῦ Δαρβίνου 1852-54 .	31
Περιήγησις τῶν Γάλλων Βιλλέμς καὶ Ρου- δῶν 1890	73

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΣΙΣ ΑΥΤΗΣ διὰ τοῦ ἀπὸ 30 Μαρτίου 1841 νόμου.
ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ κατατεθειμένον δρ. 20,000,000.
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ τακτικὸν καὶ ἔκτακτον » 18,500,000.
ΜΕΓΟΧΑΙ 20,000 πρὸς δραχμὰς 1000 ἐκάστη.
ΕΔΡΑ αἱ Ἀθῆναι.

ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ αὐτῆς, Διοικητὴς (ἀναπληρούμενος ὑπὸ δύο Ὑποδιοικητῶν) προεδρεύων δωδεκαμελοῦς Συμβουλίου, ὅπερ συνεδριάζει ἐπὶ παρουσίᾳ Βασιλικῆς Ἐπιτροπῆς.

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΣΤ. ΣΤΡΕΪΤ.

ΥΠΟΔΙΟΙΚΗΤΑΙ Ἰω. Α. Βαλαωρίτης καὶ Ἰω. Εὐταξίας.

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ. Προνόμιον ἐκδόσεως τραπεζικῶν γραμματίων.—Προεξοφλήσεις ἐμπορικῶν γραμματίων.—Δάνεια ἐπὶ ὑποθήκῃ.—Χορηγήσεις ἐπὶ ἐνεχύρῳ ἐμπορευμάτων.—Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ τίτλων.—Πιστώσεις δι' ἀνοικτοῦ λογαριασμοῦ, ἐπὶ ὑποθήκῃ καὶ ἐνεχύρῳ.—Καταθέσεις ἄτοκοι.—Καταθέσεις ἔντοκοι ὑπὸ προθεσμίαν κατὰ κλίμακα τόκων.—Ἐκδοσις δανείων δι' ὁμολογιῶν.—Παρακαταθήκαι.—Ἀγορὰ καὶ πώλησις συναλλαγμάτων Ἐξωτερικῶν.—Συμμετοχὴ εἰς ἐγχωρίους Ἐταιρίας.—Χορηγήσεις εἰς γεωργοὺς καὶ κτηματίας.—Δάνεια εἰς Δήμους, εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἄλλα νεμικὰ πρόσωπα.—Ὑπηρεσία δημοσίων καὶ ἄλλων δανείων.—Κίνησις κεφαλαίων δι' ἐπιταγῶν ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ.—Ταμείον τίτλων πρὸς φύλαξιν.—Ταμειυτήριον (caisse d'épargne).

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ εἰς Ἀργίνοιον, Αἴγιον, Ἀμφισσαν, Ἄρταν, Ἀταλάντην, Βόλον, Γύθειον, Δημητσάναν, Θήβας, Θήραν, Καλάβρυτα, Καλάμας, Καρδίτσαν, Κόρινθον, Κυπαρισσίαν, Λαμίαν, Λάρισαν, Λεβαθεῖαν, Λευκάδα, Μεγαλόπολιν, Μεσολόγγιον, Ναύπακτον, Ναύπλιον, Πάτρας, Πειραιᾶ, Πόρον, Πύλον, Πύργον, Σκόπελον, Σπάρτην Σῦρον, Τρίκαλα, Τρίπολιν, Χαλκίδα.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΙΑΡΥΘΕΙΣΙΑ ΔΙΑ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΩ. 1893

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ : ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ—ΠΑΤΡΑΙΣ

ΒΟΛΩ—ΣΥΡΩ—ΚΑΛΑΜΑΙΣ—ΑΔΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

ΧΑΝΙΟΙΣ—ΗΡΑΚΛΕΙΩ

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐκτελεῖ προεξοφλήσεις. εἰσπράξεις γραμματίων, προκαταβολὰς ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων, ἀνοίγει τρεχουμένους λογαριασμοὺς ἡγγυημένους καὶ ἐν γένει ἀναδέχεται τὴν ἐκτέλεσιν πάσης τραπεζιτικῆς καὶ ἐμπορικῆς ἐπιχειρήσεως ὑπὸ συμφωνητάτους ὅρους. Δέχεται χρεώγραφα πρὸς φύλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστων δεικαιωμάτων. Δέχεται καταθέσεις χρημάτων πληρώνουσα τόκον :

3 ⁰/₁₀₀ εἰς πρώτην ζήτησιν

3 ¹/₂ ⁰/₁₀₀ διὰ καταθέσεις 6 μηνῶν

4 ⁰/₁₀₀ διὰ καταθέσεις ἑνὸς ἔτους

8 ⁰/₁₀₀ διὰ καταθέσεις δύο ἔτων καὶ ἐπέκεινα.

Διὰ τὰς εἰς χυρσὸν καταθέσεις πληρώνει τὸν αὐτὸν τόκον, ἀποδίδωσι δ' αὐτάς αὐτοσώτως.

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

Πᾶσαι αἱ ἐργατικαὶ τάξεις δύνανται καθ' ἑκάστην νὰ καταθέτωσι τὰς οἰκονομίας των εἰς τὸ Ταμιευτήριον τῆς Τραπεζῆς Ἀθηνῶν πρὸς ἀσφαλῆ φύλαξιν καὶ ἀπολαυὴν τόκου 3 ¹/₂ ⁰/₁₀₀ μετὰ τοῦ δικαιώματος ν' ἀποτύρωσι τὰ χρήματά των εἰς πρώτην ζήτησιν. Καταθέσεις εἰσι δεκταὶ ἀπὸ 5 μέχρι 2000 δραχ. Εἰς τοὺς καταθέτας διδῆι ἡ Τράπεζα ἔντυπον βιβλιᾶριον, ἐν ᾧ ἐγγράφονται τακτικῶς ὅλαι αἱ καταθέσεις καὶ ἀπολήψεις.

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΩΝ

Ἡ Τράπεζα δέχεται εἰς τὰ θησαυροφυλάκιά της χρεώγραφα, ἀξίας καὶ πᾶν πολύτιμον ἀντικείμενον πρὸς φύλαξιν μὲ μικρὰ δικαιώματα. Τίθησι πρὸς τούτοις εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κοινουῦ Χρηματοκιβώτια ὀδῶν κληρα, διαφόρων διαστάσεων τοῦ τελειοτάτου Ἀγγλικουῦ συστήματος, ἅτινα ἐνοικιάζει πρὸς φύλαξιν ἀξιών, ἐγγράφων, κοσμημάτων κτλ. πρὸς δραχ. 3 ἕως 10 κατὰ μῆνα ἀναλόγως τοῦ μεγέθους.

Ἡ αἰθουσα τῶν Χρηματοκιβωτίων ἐκτισμένη μὲ πλίνθους καὶ χάλυβα κατὰ τὸ τελειότερον Ἀγγλικὸν σύστημα Chubb εἶναι ἐντελῶς προφυλαγμένη κατὰ τοῦ πυρὸς καὶ φρουρεῖται διαρκῶς ἡμέρας καὶ νυκτός. Οἱ ἐνοικιασταὶ τῶν Χρηματοκιβωτίων εἰσέρχονται ἐν αὐτῇ μόνον κατὰ τὰς ὥρας καθ' ἃς λειτουργοῦσι τὰ Ταμεῖα τῆς Τραπεζῆς ἧτοι τὸν χειμῶνα ἀπὸ τὰς 9—12 π. μ. καὶ 2—5 μ. μ., τὸ δὲ θέρος ἀπὸ τὰς 8 ¹/₂—12 π. μ. καὶ 3—6 μ. μ.

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν διαθέτει ἐν τοῖς γραφείοις αὐτῆς ἰδιαιτερον διαμέρισμα διὰ τοὺς ἐν Ἑλλάδι παρεπιδημοῦντας κ. κ. ξένους καὶ κομιστὰς πιστωτικῶν ἐπιστολῶν, μετὰ ἰδιαιτέρας ταχυδρομικῆς, τηλεγραφικῆς καὶ τηλεφωνικῆς ὑπηρεσίας καὶ ἐν γένει παρέχει αὐτοῖς πᾶσαν εὐκολίαν πρὸς διεξαγωγὴν τῶν τραπεζικῶν ὑποθέσεων των.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΣΙΣ ΑΥΤΗΣ διὰ τοῦ ἀπὸ 29 Μαΐου 1873 Β. Διατάγματος.
ΕΔΡΑ αἱ Ἀθήναι.

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ἐν Πειραιεὶ καὶ Πάτραις.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ἑνεαμελές.

ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ Δημοσθ. Ι. Σαμιωτάκης.

ΥΠΟΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Γεώργ. Παρίσης.

Ὅροι ἐργασιῶν τῆς Τραπεζῆς. — Ἡ Τράπεζα παρέχει πιστώσεις διὰ τὴν προεξόφλησιν ἐμπορικῶν συναλλαγμάτων. Χορηγεῖ ἐπίσης πιστώσεις ἐπὶ ἀνοικτῷ λογαριασμῷ, ἐπὶ ὑπόθηκῃ ἀκινήτων ἢ ἐνεχυριάσει ἀξιῶν Ἑλληνικῶν ἢ ξένων τῶ κομιστῇ ἐγγεγραμμένων εἰς τὸ Χρηματιστήριον καὶ εὐκόλως διαπραγματευομένων.

Δανεῖζει ἐπίσης μὲ συμφωνίας ἰδιαιτέρας ἐπὶ μετοχῶν, ὁμολογιῶν καὶ δημοσίων χρεωγράφων.

Δέχεται καταθέσεις εἰς τραπεζογραμμάτια, χορηγεῖ δὲ ἐπ' αὐτῶν τόκον:

3 0/0	διὰ τὰς καταθέσεις εἰς πρώτην ἀναζητήσιν
4 0/0	» » » ἀπὸ 1 ἔτους ἕως 3 ἐτῶν
5 0/0	» » » » 3 ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα

Διὰ τὰς εἰς χρυσὸν καταθέσεις γίνονται ἰδιαιτεροὶ συμφωνίαι. Ἀγοράζει καὶ πωλεῖ συναλλάγματα καὶ ἐπιταγὰς ἐπὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ.

Ἀναλαμβάνει τὴν ἐκτέλεσιν παντὸς εἶδους χρηματιστικῶν ἐντολῶν, τὴν εἰσπραξίν ἀξιῶν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ ὡς καὶ ὄλων τῶν ἐξαργυρωτέων τοκομεριδίων καὶ τίτλων.

Δέχεται πρὸς φύλαξιν μετοχάς, ὁμολογίας, δημόσια χρεώγραφα, ἑλληνικὰ ἢ ξένα, ὀνομαστικὰ ἢ τῶ φέροντι ὡς καὶ πᾶν πολῦτιμον ἀντικείμενον μὲ μικρὰ δικαιώματα.

Διὰ ἀποδείξεις τῶν πρὸς φύλαξιν χρεωγράφων δὲν εἶνε μεταδιόσιμοι.

Τὰ εἰσπραττόμενα φύλακτρα εἶνε $\frac{1}{4}$ 0/0 ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν τοκομεριδίων καὶ 5 λεπτά κατὰ τίτλον καὶ καθ' ἑξαμηνίαν, ὅταν δὲν χορηγῆται μέρισμα.

Διὰ τὴν εἰσπραξίν τῶν τοκομεριδίων τῇ φροντίδι τῆς Τραπεζῆς ὀρίζεται προμήθεια $\frac{1}{4}$ 0/0 ἐπὶ πλέον ἐπὶ τῆς ἀξίας αὐτῶν.

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ

ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΕΚ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

<i>Ἡμέραι ἀναχωρήσεως</i>	<i>Ὑψαι</i>	<i>Λιμένες προσεγγίσεως</i>
ΔΕΥΤΕΡΑ	8 π. μ.	Διὰ Γόθειον, Καλάμας, Κατάκωλον, Πάτρας, Κέρκυραν, Τεργέστην.
ΔΕΥΤΕΡΑ	7 μ. μ.	Διὰ Λαύρειον, Χαλκίδα, Ἄταλάντην, Αἰδηψόν, Στυλίδα, Ὀρεούς, Βόλον.
ΤΕΤΑΡΤΗ	7 μ. μ.	Διὰ Λαύρειον, Χαλκίδα, Λίμνην, Αἰδηψόν, Στυλίδα, Βόλον.
ΤΕΤΑΡΤΗ	8 μ. μ.	Διὰ Σύρον, Σίφνον, Μήλον καὶ λιμένας Κρήτης.
ΠΕΜΠΤΗ	12 μεσημ.	Διὰ Χίον, Σμύρνην, Μυτιλήνην, Δαρδανέλλια, Κωνσταντινούπολιν, Ἄμισόν, Κερασοῦντα, Τραπεζοῦντα.
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	6 μ. μ.	Διὰ (διὰ τῆς διώρυγος) Πάτρας, Μεσολόγγιον, Ζάκυνθον, Κεφαλληνίαν, Κέρκυραν, Λευκάδα, Πρέβεζαν, Σαλαῶραν, Κόπραϊναν, Καρβασαράν.
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	7 μ. μ.	Διὰ Λαύρειον, Χαλκίδα, Λίμνην, Στυλίδα, Ὀρεούς, Βόλον

ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΕΚ ΠΑΤΡΩΝ

ΤΕΤΑΡΤΗ	8 μ. μ.	(Κατ' εὐθεϊαν) διὰ Κέρκυραν καὶ Τεργέστην.
---------	---------	--

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΑΡΙΝΟΙ

ΤΡΑΠΕΖΙΤΑΙ

Ὀδὸς Κοραῆ— Ἐν Ἀθήναις

Ἀγοραπωλησῖαι συναλλάγματος καὶ παρτὸς
εἶδους Τραπεζιτικαὶ ἐργασίαι.

ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ

τῆς Ἀγγλοαἰγυπτιακῆς Ἀτμοπλοικῆς Ἑταιρίας

THE MEDITERRANEAN STEAMSHIP & TRADING COY

(Πλατεῖα Καρὰϊσκάκη ἐν Πειραιεῖ)

Γ. ΒΙΚΕΛΑΣ— ΑΘΗΝΑΙ

ὈΔΟΣ ΚΟΡΑΗ, ΑΡΙΘ. 4.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΠΡΑΚΤΩΡ

τῶν ἐξῆς ἀσφαλιστικῶν Ἑταιρειῶν:

«**Ἡ ΕΘΝΙΚΗ**» πυρασφάλεια.

«**PROVIDENTIA**» ἐν Βιέννῃ, κεφάλ. Κορ. 5,000,000

Ἀσφάλεια μεταφορᾶς διὰ θαλάσσης καὶ ξηρᾶς.

«**ALLEANZA**» ἐν Γενούῃ, κεφάλ. λ. ἰτ. 15,000,000

Ἀσφάλεια ζωῆς καὶ τυχαίων δυστυχημάτων.

ΟΡΟΙ ΕΠΩΦΕΛΕΣΤΑΤΟΙ, ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ ΜΕΤΡΙΑ

ΣΥΝΑΨΙΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΗΡΙΩΝ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΠΑΛΛΗ & ΚΟΤΖΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩ 1870

ΑΤΜΟΚΙΝΗΤΟΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΦΑΚΕΛΩΝ
ΚΑΤΑΣΤΙΧΩΝ ΚΑΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΧΑΡΤΟΝΙΩΝ

ΑΤΜΟΚΙΝΗΤΟΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΧΑΡΑΣΣΟΝΤΑΙ ΣΦΡΑΓΙΔΕΣ ΜΕΤΑΛΛΟΥ

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΟΝΤΑΙ ΣΦΡΑΓΙΔΕΣ ΕΛΑΣΤΙΚΟΥ
καὶ ἐπιγραφὰὶ διὰ θύρας ἐκ πορσελάνης
(Plaques émailées)

ΕΚΤΥΠΟΥΝΤΑΙ ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΡΙΑ
Καλλιτεχνικὰ στιγμιαίως ὡς καὶ χαλκογραφίας

ΜΕΓΑΛΑΙ ΑΠΟΘΗΚΑΙ ΧΑΡΤΟΥ
Παντὸς εἶδους καὶ ποιότητος

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ ΕΙΔΗ

ΠΩΛΗΣΙΣ ΧΟΝΔΡΙΚΩΣ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΩΣ

ΜΗΧΑΝΟΠΟΙΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΑΙ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

ΒΛΑΧΑΝΗ, ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ Σ^{ΑΕ}

98 — ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΣ — 98

Κατασκευάζονται παντός είδους μηχανήματα και πωλούνται, όμοια έξ Ευρώπης και Αμερικης.

Επίσης πωλούνται άπαντα τὰ είδη οικοδομικης.

Αί τελειόταται Ραπτομηχαναί και Ποδηλάτα τών SEIDELL και NAYMANN.

Προμηθεύονται ΓΚΑΖΟΜΗΧΑΝΑΙ Κρρόδλεϋ.

Εκτελείται πᾶσα εργασία λεβητοποιίας και χυτηρίου.

Πωλούνται δωλφνες σιδηροί, ορειχάλκινοι, χάλκινοι, ύάλινοι και πλείστα άλλα είδη.

ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ

ΣΤΑΜ. Ν. ΑΓΑ

Τὸ νεωστὶ καταρτισθὲν τέλειον Βιβλιοδετεῖον μεθ' ὧν τῶν μηχανημάτων πρὸς ἐκτέλεσιν οἰασθῆποτε ἐργασίας ἀνγχομένης εἰς τὴν Βιβλιοδετικὴν διατελεῖ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τεχνίτου ἱκανοῦ και πεπειραμένου.

Δέχεται παραγγελίας διὰ Λευκώματα πολυτελῆ, Χάρτας γεωγραφικοὺς πρὸς ἀνάρτησιν ἢ εἰς τεμάχια, Χρυσώσεις περικαλυμμάτων δι' ἡμερολόγια κλπ.

Ἔργασία καλλιτεχνικὴ—Τιμαὶ μέτρια.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΗΝΙΑΙΑΙ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΟ 1900.

1. Ὁ οὐρανός, ὑπὸ τοῦ καθ. Δ. Αἰγινήτου (ἔκδοσις Β').
2. Ἡ Ἐκκλησία μας, ὑπὸ Δ. Μπαλάνου, Π. Θ.
3. Ἡ γῆ τοῦ πυρός, ὑπὸ Δ. Βικίλα.
4. Ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ σῶμα του, ὑπὸ Μιχαήλ Κωνστατινίδου.
5. Τὰ ὀφελιμώτερα πτηνὰ τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Ν. Ι. Ἀποστολίδου.
6. Τί κατορθώνει ἡ θάλασσα, ὑπὸ Ἀρ. Κουρτίδου.

Κατὰ τὸ β' ἔξοχον θὰ ἐκδοθῶσιν ἑτεραὶ ἐξ μεταξύ τῶν ἑξῆς ἢ καὶ ἄλλων :

- Η. Ἀγγελουπούλου, ὁ ἀέρας.
- Χ. Ἀννίνοι, ὁ Στρατιώτης, διηγήματα ἐκ τῶν τοῦ δε Amicis.
- Τ. Ἀργυροπούλου, καθ. Ἀνακαλύψεις τοῦ Ἰθου αἰῶνος.
- Α. Δαυιδέρη, καθ. ὁ ἑλικὸς κόσμος, στοιχιώδεις γνώσεις χημείας.
- Ρ. Δημητριάδου, ἡ τροχὸς μας Γῆ, ἀρχαὶ γεωπονίας.
- Π. Καρδαβία, ἡ Ἑλληνικὴ τέχνη.
- Π. Καραλίδου, καθ. ἡ Εὐρώπη 1800—1900.
- Ἐυ. Σ. Λυκούδη, τὰ καθήκοντα τοῦ πολίτου.
- Α. Μάτασι, πῶς ἔγεινε πλοῦσιος, δημόδης οἰκονομική.
- Δ. Μιλᾶ, (τοῦ συγγραφέως τοῦ Γερσάθη) ὁ Μικρὸς Πλούταρχος.
- Π. Πρωτοπαπαδάκη, ἕγμηνή τοῦ οἴκου καὶ τῆς πόλεως.
- Κ. Σάββα, ἕγμηνή.
- Κ. Σαμίου, τὰ δάση.
- Γ. Στρέϊτ, καθηγητοῦ, ἡ Γερμανία.
- Χ. Τσοῦντα, ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν.